

HRVATSKA PANEUROPSKA UNIJA
FOEDUS PANEUROPAEUM CROATICUM

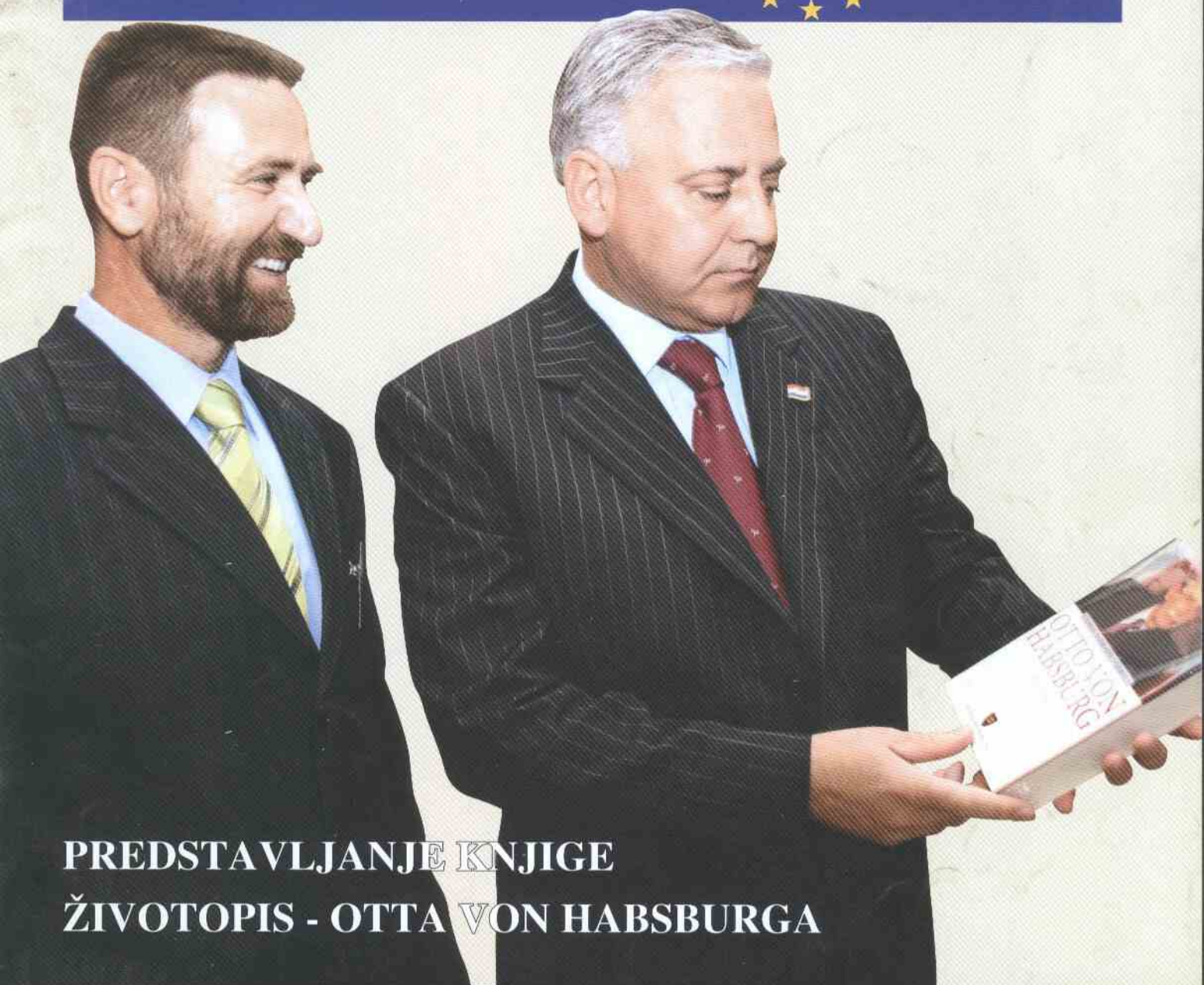
Glas

BROJ 19-20

■ PROSINAC 2005. ■

GODINA X

PANEUROPE

PREDSTAVLJANJE KNJIGE
ŽIVOTOPIS - OTTA VON HABSBURGA

EUROPSKI USTAV I
PERSPEKTIVE EUROPSKE UNIJE

Međunarodna konferencija
Hrvatske paneuropske unije
EUROPSKI USTAV I PERSPEKTIVE EUROPSKE UNIJE,
SURADNJA EU SA SREDOZEMLJEM - HRVATSKA 2007.

21. - 23. listopada 2005., Zagreb

Pokrovitelj skupa predsjednik Hrvatskoga sabora dr. h. c. Vladimir Šeks

Najava

Hrvatska Paneuropska unija i Zaklada Konrad-Adenauer organiziraju
Međunarodni stručni skup
REFORMA PRAVOSUĐA I PRAVNA DRŽAVA - HRVATSKA 2007.

Zagreb, 1.-3. veljače 2006.

Pokrovitelj skupa ministrica pravosuđa Vesna Škare-Ožbolt

NAKLADNIK: Hrvatska Paneuropska unija

ZA NAKLADNIKA: prof. dr. sc. Pavo Barišić

GLAVNI UREDNIK: Željko Obad, prof.

U UREĐIVANJU OVOG BROJA SUDJELOVALI: akademik Mislav Ježić, prof. dr. sc. Pavo Barišić,
prof. dr. sc. Milena Žic-Fuchs, Željko Obad, prof., Vladimir Vadjon, prof.

LEKTURA: Marijan Ričković, prof.

SURADNICA U TEHNIČKOJ OBRADI: Ružica Špoljarić

ADRESA UREDNIŠTVA: Zagreb, Jurišićeva 1a, telefoni: 385/1/ 48 13 435, 48 13 451, fax: 48 13 453

E-mail: hpeu@zg.htnet.hr

Prepress: Reprograph, Tisak: Znanje d.d.

Zahvaljujemo članovima HPEU na obavljenim poslovima

Tonski zapis na stranom jeziku preslušali, preveli i zapisali: Gertruda Postl Božić, dipl. phil., primarius dr. Teodora Wickerhauser Majer i Vladimir Vadjon, prof. (s njemačkoga), doc. dr. Jelka Vince-Pallua i Irena Bagarić, prof. (s engleskoga), mr. Tatjana Cindrić (s francuskoga)

Tonski zapis na hrvatskom jeziku preslušali i zapisali: Željko Obad, Ružica Špoljarić, Irena Bagarić i Vladimir Vadjon

3D – POGLED NA ŠESTO PROŠIRENJE EUROPSKE UNIJE

Održano predavanje mr. sc. Kolinde Grabar – Kitarović bilo je svojevrsan uvod u Međunarodnu konferenciju o europskom ustavu i perspektivama Europske unije te suradnji EU sa Sredozemljem. Donosimo sažetak tog izlaganja na tribini HPEU 20. listopada 2005.

Kao odgovor na već slavan 3C pristup proširenju, koji je u lipnju ove godine objavio povjerenik zadužen za proširenje Olli Rehn, konsolidacija (consolidation) – uvjetovanost (conditionality) – komunikacija (communication), ovim putem želim vam ponuditi moj pogled na hrvatski proces pristupanja Europskoj uniji, simbolično prikazan u 3D obliku: dinamika (dynamics) – odlučnost (determination) – dijalog (dialogue).

Dinamika (dynamics)

Umor od proširenja postala je jedna od krilatica kojom se često opravdava usporavanje procesa europskih integracija. Po mom mišljenju, budućnost proširenja ne smije postati mračna i proces ne smije postati kolateralna žrtva unutarnjih ispitivanja. Stoga sam iznimno zadovoljna činjenicom da je Vijeće ministara Europske unije 3. listopada 2005. donijelo odluke o otvaranju pristupnih pregovora s Republikom Turskom i Republikom Hrvatskom. Proširenje bi se još jednom moglo pokazati katalizatorom za produbljivanje odnosa unutar EU-a.

Novija izvješća ukazuju da je posljednji val proširenja bio vrlo uspješan. U posljednjih petnaest godina, države Srednje Europe su transformirale svoje gospodarstvo, javne sektore, čak i sama društva, pružajući njihovim građanima povećani napredak unutar sigurnog okvira procesa integracije u Europsku uniju. Privlačnost članstva u EU-u donijela je europskom kontinentu dugoročnu stabilnost i davno izgubljeno jedinstvo.

Dinamika procesa proširenja treba se očuvati i PSP-državama treba biti omogućeno da ubiru njene plodove, tako da se države potencijalne kandidatkinje kvalificiraju kao države stvarne kandidatkinje i u konačnici postanu države članice Europske unije.

Odlučnost (determination)

Usprkos tome, jedini put koji neku državu vodi po opisanom putu je odlučnost u provođenju svih potrebnih reformi. Perspektiva članstva u Europskoj uniji pruža snažan poticaj nastavku provođenja teških reformi. Koristi od članstva su dugotrajne, dok su trud i naponi restrukturiranja kratkotrajni. Međutim, osnovni cilj nastojanja oko reformi trebao bi poboljšati kvalitetu života građana i stvoriti povoljnije uvjete za rast i ulaganja. Reforme potaknute pristupanjem tako gotovo postaju samo katalizatorom za okončanje procesa tranzicije.

Prema tome, blagost u ocjenjivanju je li ili nije neka država ispunila sve uvjete za članstvo, nije u interesu te države, niti u interesu Europske unije. Uzimajući u obzir iskustvo petog vala proširenja, možemo očekivati da će samo izvrsnost u postizanju spremnosti za članstvo biti nagrađena zelenim svjetlom za pristupanje.

Dijalog (dialogue)

Budući da je proces pristupanja Europskoj uniji istinski izazovan, jedan od najvažnijih preduvjeta za nesmetan tijek pregovora je spremnost na dijalog. Dijalog treba promicati na tri polja: u okviru države, sa susjednim državama i s EU-om.

Kad spominjem dijalog unutar države, razlikujem tri razine: politička sfera, elita i opća javnost. U pogledu političke sfere, ključan korak je osigurati konsenzus svih glavnih političkih stanaka o nacionalnom cilju pristupanja Europskoj uniji. članovi elite, akademske i ekonomske, su po svojoj prirodi „najbolji kupci“ procesa budući da su oni uključeni u tijek društvenog razvoja. No opća javnost je ta koja zaslužuje posebnu pažnju. Nedavni primjeri neuspjelih referenduma u EU-u služe kao daljnji dokaz o tome što se događa kad se to zanemaruje.

U odnosu na sljedeće područje dijaloga, odnosno dijaloga s našim susjedima, dopustite da ponovim kako je u interesu Republike Hrvatske imati susjedne države koje su odlučne slijediti europski san. Žarko bi željeli vidjeti da naši partneri napreduju u fazama procesa integracije u Europsku uniju te poduzimamo sve kako bi im u tome pomogli.

Republika Hrvatska želi pristupiti Europskoj uniji kao država članica potpuno spremna za djelovanje u uvjetima punopravnog članstva. Ne nagađajući o samom trajanju pristupnih pregovora, naš cilj jest da hrvatskim građanima omogućimo sudjelovanje na sljedećim europskim izborima 2009. godine, s time da stvaran datum pristupanja ne ovisi samo o spremnosti RH, nego i prvenstveno o spremnosti Europske unije da prihvati nove države članice.

Ovime stižemo do trećeg polja dijaloga odnosno do dijaloga s Europskom unijom, i to ne samo s institucijama ili državama članicama, nego i do dijaloga s njihovim građanima.

Podupirući integracijske aktivnosti Republike Hrvatske, istraživanje Eurobarometra pokazuje da 52 posto Europljana podupire članstvo RH u Europskoj uniji – s time da je hrvatska četvrta iza Švicarske, Norveške i Islanda, čvrsto sam uvjeren da je budućnost regije svjetla i europska. Mislim da je svatko želi vidjeti kao zonu suradnje i napretka, usidrenu u europskim tokovima. U postizanju tog cilja, europska perspektiva koja se odražava i provodi putem procesa približavanja, je nužna. Međutim, na državama regije je da iskoriste tu priliku i ostvare rezultate.

Prof. dr. sc. Pavo Barišić, predsjednik Hrvatske paneuropske unije

EUROPSKI USTAV I PERSPEKTIVE EU, SURADNJA EU SA SREDOZEMLJEM - HRVATSKA 2007.

Naš je ovogodišnji skup, znakovito je, upriličen u vrijeme kada Hrvatska zajedno s EU obilježava početak službenih pristupnih pregovora koji su počeli tijekom noći s 3. na 4. listopada 2005. Ujedno je to doba kada se priprema za što brže i uspješnije uključivanje u politički, obrazovni i gospodarski sustav Europske unije. U tijeku su znatne reforme u Hrvatskoj u području obrazovanja, slobodnog tržišta, pravosuđa, demokratizacije - posvemašnji proces prilagođavanja zakonodavstvu EU.

Europska unija pokazala je na primjeru Hrvatske u dramatičnim okolnostima i raspravama zrelost i mudrost, nije zaustavila proces proširenja. Hrvatska u svojem nastojanju za što bržim integriranjem Europe podupire individualni pristup, u kojemu se svaka zemlja prosuđuje prema onomu kako ispunjava kriterije za pridruživanje.

Razdoblje neizvjesnosti i odgađanje početka pregovora od 16. ožujka 2005. prouzročilo je sve veći val euroskepticizma u Hrvatskoj koji se širio tijekom proteklih nekoliko mjeseci. Ali, s velikim olakšanjem i optimizmom valja primijetiti kako se nakon 3. listopada dogodio znatan preokret raspoloženja građana. Popularnost Europe prema ispitivanjima javnoga mnijenja povećala se za više od 20 posto. Sve to pokazuje da je nepravednim postupcima moguće negativno utjecati na odnos građana prema Europi, ali je moguće i činiti pozitivne preokrete i pomake.

Dvije su mane Hrvata, primijetio je Ante Starčević, previše hvala i previše kude.

Isto tako, realno je za očekivati da će, kako budu odmicali pregovori i približavalo se pridruživanje, rasti strah od gubitka radnih mjesta, rasta cijena ili prodaje nekretnina strancima, na što su građani u Hrvatskoj kao i u drugim zemljama iznimno osjetljivi. Upravo u tom dijelu boljega razumijevanja procesa i razgradnje predrasuda kod građana vidimo ključnu zadaću Paneuropske unije u sljedećem razdoblju. Tumačenjem pravoga stanja trebat će na konkretnim primjerima i pokazateljima, iskustvima drugih dokazivati neutemeljenost velikih strahova i prevagu prednosti nad gubitcima. U tom pogledu molit ćemo i naše paneuropske prijatelje iz drugih zemalja da nam pomognu u neposrednoj suradnji s članovima HPEU, a i u akcijama, nastupima, skupovima, predavanjima i publikacijama koje bismo zajednički poduzimali.

Kao i u drugim zemljama EU, u Hrvatskoj postoji kod građana strah od gubitka nacionalnog identiteta koji utječe na euroskepticizam. U Hrvatskoj je to pod znatnim utjecajem neugodnih iskustava iz nedavne prošlosti nedemokratskih procesa u jugoslavenskoj zajednici. Zato je pitanje europskoga ustava ključno za pravilan ustroj zajednice i jamstvo prava građana i nacionalnih zajednica i manjina.

Otvaranje i povezivanje država u Europskoj uniji omogućuje da Europa u globalnoj utrci postane konkurentan čimbenik, čije će gospodarstvo osigurati blagostanje europskim građanima, ono što dosad suprotstavljena nacionalna gospodarstva pa ni najsnažnijih

europskih država kao što je SR Njemačka nisu uspijevala osigurati. Europa je posljednjih desetljeća znatno zaostala za zahuktalim tržišnim povezivanjem gospodarskih cjelina Azije i SAD. Hrvatska se snažno okreće prema Lisabonskoj strategiji iz 2000., koja je zacrtala perspektivu razvoja Europe prema najdinamičnijem i najkonkurentnijem gospodarskom prostoru svijeta. U uvjetima globalnoga tržišta pitanje je kako ostvariti gospodarski rast, više i boljih radnih mjesta i jaču socijalnu povezanost.

Želja nam je da započeti pregovori Hrvatske s Europskom unijom ne potraju predugo i da se potvrdi ono što naš prijatelj Bernd Posselt ističe u Europskom parlamentu: „Poviješću, zemljopisom i kulturom, Hrvatska je prirodno pozvana u članstvo EU ..., a k tome ispunjava Kopenhaške kriterije.”

Milan Bandić, gradonačelnik Grada Zagreba Zahvalnost za potporu

Ponosan sam što se ova značajna međunarodna konferencija održava u Zagrebu, glavnom gradu Republike Hrvatske neposredno nakon otpočinjanja pregovora o pristupanju RH Europskoj uniji. Želim naglasiti da je Grad Zagreb zahvalan Hrvatskoj Paneuropskoj uniji na organizaciji ove konferencije. Posebnu zahvalnost iskazujemo članovima HPEU na svemu što su do sada učinili i što će u buduću činiti za Hrvatsku, pomažući joj u ostvarivanju njenog strategijskog cilja, a to je punopravno članstvo u EU.

Zahvaljujem također na njihovom us trajnom djelovanju u ostvarenju vizije Paneuropske unije i ujedinjene Europe kao zajednice ravnopravnih naroda i ljudi u svakom pogledu, a prije svega u pogledu ljudskih i nacionalnih prava te gospodarskih, kulturnih, vjerskih i drugih sloboda. Svoju iskrenu zahvalnost Grad Zagreb iskazao je osiguranjem prostora za rad ove konferencije i skromnom financijskom potporom. Želim vam svima plodonosne i konstruktivne razgovore i mnogo uspjeha u daljnjem radu. Nadam se da ćete uz radne obveze imati i trenutaka da upoznate naš grad bogate prošlosti, doživjeti njegov šarm, posebnosti i gostoljubivost građana. Hvala vam, svima i dođite nam opet.

Dr. h.c. Vladimir Šeks, predsjednik Hrvatskog sabora Hrvatska vjeruje u europsku perspektivu

Međunarodna konferencija HPEU-a, odnosno njezina tema više je nego važna i aktualna za perspektive europskog procesa ujedinjavanja odnosno za budućnost Europe. U hodogramu hrvatskoga eurointegracijskog puta mjesec listopada označava nužnu prijelomnicu, posebice nakon prošlogodišnjeg proširenja s deset novih članica EU-a i nakon što je u nekim sredinama zavladao osjećaj suzdržanosti, ali i straha od daljnjeg proširenja.

Odluka Vijeća ministara Europske unije predstavlja novo međunarodno priznanje i potvrdu zrelosti i odgovornosti Hrvatske u dosizanju političkih, demokratskih i gospodarskih standarda EU-a. Hrvatska je i do sada išla na neki način ispred vremena, ne čekajući formalne odluke Europske unije. Proces uskladjivanja hrvatskog zakonodavstva s europskim s pravnim stečevinama EU-a odavno je započeo i u punom je tijeku tako da je gotovo 160 zakona Hrvatski sabor uskladio s pravnim stečevinama EU-a. To će uvelike olakšati i ubrzati proces screeninga koji je prije nekoliko dana započeo. Hrvatski pregovarački tim, sastavljen od vrsnih eksperata i službeno je 20. listopada 2005. započeo svoj rad u Bruxellesu.

Hrvatski sabor putem nacionalnih odbora za praćenje ostvaruje funkciju nadzora i kontrole i što je vrlo važno, predstavlja snažni osigurač u zaštiti hrvatskih nacionalnih interesa u procesu pregovaranja. Hrvatska je definitivno zakoračila u završnu fazu priključenja Europskoj uniji, čime je započelo jedno novo razdoblje života hrvatskog društva. Bez imalo euforije i vjerom u vlastite sposobnosti, nastavljamo provoditi složenu i odgovornu zadaću dosljednoga i odlučnoga završetka svih reformi i provedbi svih preuzetih obveza. Uvjeren sam da će pozitivan razvoj odnosa Hrvatske i EU-a dati snažan poticaj zemljama u regiji da i one pođu hrvatskim iskustvom te spoznajom o korisnosti i isplativosti

provođenja reformi te da što brže ostvare napredak u europskim integracijama.

Hrvatska se zalaže da proces europskog ujedinjenja ide dalje i čvrsto vjeruje u europsku perspektivu država jugoistočne Europe. Hrvatskoj je interes da svojim primjerom i svojim pozitivnim iskustvima pomogne i pridonese jačanju demokratskih standarda, društvenoj i političkoj stabilnosti u državama našega neposrednog okružja. Milenijski projekt ujedinjene Europe ostvariv je tek nakon dovršetka europskih integracija na cijelom europskom zemljopisnom prostoru. Jedino ujedinjena i povezana Europa, prožeta zajedništvom civilizacijskih vrijednosti jamac je mira, stabilnosti i napretka. U tom smislu želim naglasiti da snaga Europe leži u zajedništvu država, ali država koje će istodobno čuvati nacionalne interese, sačuvati svoj identitet, svoju prepoznatljivost i osobnost. U današnjem svijetu sveprisutne globalizacije upravo su vrijednosti autohtonih raznolikosti brana brojnim opasnostima što ih donose globalizacijski procesi.

Ravnopravnost, međusobno uvažavanje i razumijevanje između država i članica su *Conditio sine qua non* uspješne europske politike. Ulazak Hrvatske u EU znači mnogo za svakog pojedinca. Unatoč tome u nas prevladava jedinstven stav da projekt Europske unije ide dalje u prvom redu spoznajući činjenice da je Unija i do sada uspješno svladavala poteškoće i da nema mjesta skepticizmu. Izazovi s kojima su danas individualno suočene članice toliko su veliki da ih ni jedna sama neće moći uspješno riješiti. Stoga je interes svih građana i članica da se nastavi integracija korak po korak.

Na kraju, želim u ovoj prigodi javno iskazati priznanje i pohvalu za ono što je tijekom niza godina Međunarodna Paneuropska unija, sa sadašnjim počasnim predsjednikom dr. Ottom von Habsburgom na čelu, zajedno s predstavnicima HPEU-a, činila i čini u Europskom parlamentu u svojim zemljama i na brojnim međunarodnim skupovima - na promociji hrvatskih vrijednosti i zauzimanju da se Hrvatska integrira u obitelj europskih naroda.

Alain Terrenoire

Veseli nas da je Hrvatska konačno tamo gdje treba biti

Kad sam u magli jutarnje zore koja je brzo nestajala, šetao ulicama Gornjega grada u Zagrebu, penjući se brežuljkom koji udomljuje ovu prekrasnu Starogradsku vijećnicu, prolazio sam kroz boje i glasove koji spominju grad u kojem se ugodno osjećam. Osjetio sam se kao u svome domu, u europskoj obitelji. Bez daljnega, osjećao sam se kao kod kuće. Ovdje u Zagrebu, ne osjećam se strancem, osjećam se ovdje kao kod kuće i vjerujem da ste nam dočekom i dobrodošlicom osigurali ugodan boravak u ovom lijepom Gornjem gradu grada Zagreba.

Znate, veliko mi je zadovoljstvo biti među paneuroljanima, moći se podsjetiti na trenutke naše davne povijesti. Naša je povijest jedna stalna avangarda.

Podsjetio je na nju maloprije predsjednik Barišić, spomenuvši prvi politički pokret osnovan na idejama Richarda von Coudenhove-Kalergija 1923. Paneurolski pokret uvijek je bio tu da bi potvrdio rješenje koje je Europa trebala. Tako je oslobođenje značilo veliku pobjedu, povratak na svoj put. Uslijedilo je osnivanje Vijeća Europe te francusko-njemačko pomirenje.

A zatim, uloga Richarda von Coudenhove-Kalergija i nadvojvode Otta von Habsburga. To su bili prvi koraci velikog ujedinjenja Europe. Bilo nas je šest, sad nas je 25, uskoro će nas biti 28 i bit ćemo još brojniji na kraju ovog desetljeća i nadolazećih desetljeća.

Na nama je da nastavimo naš put u teškom okružju, kako nas je na to podsjetio Bernd Posselt. Ujedinjenje nije gotovo. Institucije koje trebamo još nisu sve osnovane i sumnje, oklijevanja koja smo uočili ove godine moraju se premostiti.

Uvjeran sam da će institucije s vremenom, nakon nacionalnih izbora koji moraju intervenirati na više mjesta, pronaći osnove naše pravne strukture koje su na kraju tako dobro pripremili ustavotvorci i Konvencija o budućnosti Europe.

Ono što nas danas veseli jest činjenica da je Hrvatska konačno tamo gdje treba biti, u pregovorima.

S jedne strane postoji jedna unutarnji korak koji mi se čini osnovni, prioritetni, potrebna je jedna odgojna mjera, uvjeravanje, tj. valja objasniti svome narodu napore koje treba poduzeti kako bi se uskladili s tzv. *acquis communautairem* tj. pravnom stečevinom ili s kopenhaskim kriterijima.

Mislim da ste već prošli dio puta i stići ćete do kraja. S druge strane, ima vanjski korak. Po mom mišljenju, taj vanjski korak morao bi se odraditi bez puno buke, diskretno. Rekli smo, Hrvatska je prirodno član Europske unije, nije potrebno da se previše

angažira, jer na bilo koji način mi smo u to uvjereni. Potrebno je unaprijediti etape, a posebno se pregovori Hrvatske s Unijom ne smiju povezati s drugim zahtjevima, s drugim pregovorima. Vratio sam se s jednog sastanka koji se održao u Istanbulu, gdje sam bio s Narodnom strankom EP-a i gdje smo razgovarali s ortodoksima. Bili su prisutni visoki dužnosnici turske Vlade i mogu reći da je taj dijalog još na početku, na samom početku svog puta. Osjećam da Istanbul, Ankara, Anatolija trebaju uložiti još puno, puno rada i napora, ako žele opravdati svoj zahtjev. Zato smo mi u Paneurolskoj uniji uvijek bili skloni privilegiranom partnerstvu, a ne integraciji kao s drugim zemljama pristupnicama.

Unija ipak mora još nadvladati neke izazove. Među njima mislim na demografiju. Globalno stanovništvo Unije se smanjuje. U sadašnjoj situaciji u svijetu, s milijardom i četrismo milijuna Kineza, milijardom i uskoro milijardom i tristo milijuna Indijaca, u tom svijetu, Europljani koji su na trećem mjestu po populaciji na kugli zemaljskoj ne smiju dopustiti da im se stanovništvo smanjuje.

Nastavljamo biti neovisni od drugih u bitnim područjima kao što su obrana, inteligencija, zdravstvo, energetika, zaštita okoliša. Mi, Europljani sposobni smo biti najbolji na svjetskoj razini, dakle pokušajmo se slušati, upregnimo sve snage, imajmo volje, pronađimo načine, možemo ih naći ako to želimo, Europa se uvijek gradila voljom svih i nađimo se na razini koja treba biti naša.

Na kraju, naša je sloboda upitna, ne samo naš zajednički život, nego i naša sloboda. Ali, na što se oslanja ta sloboda? Na to nas je podsjetio predsjednik Barišić, tj. na naše korijene, na naše vrijednosti. Koje su to vrijednosti? Vrijednosti evanđelja, kršćanske vrijednosti. Ne vrijednosti koje želimo nametnuti drugima, nego vrijednosti koje će nas poticati u našem radu, koje će biti nepristrane, državne, javnog života. Poštivat ćemo sva uvjerenja i onih koji ne vjeruju u Boga, ali u našim postupcima moramo živjeti, moramo biti motivirani tim znakom i osjećajem da smo iskreni prema sebi, znakom koji nas vodi prema klasičnoj filozofiji, uistinu, treba ići, djelovati svim svojim bićem i izgraditi našu Europu na osjećaju slobode i istine.

Na kraju, čeka nas upravo ono što nam danas najviše nedostaje u Europi? Što se očekuje od nas paneuroljana, što nam je os-

novni zadatak? Pomoći! A zašto ponovno ne biti u avangardi, zašto ne biti pioniri onih koji će sutra nadahnuti Europu.

S tonskog zapisa, s francuskog jezika prevela: Tatjana Cindrić

Gérard Bokanowski

Pozdravljam hrvatsku barku koja plovi vodama pridruživanja

„Plovi, plovi moja barko!“
(„Vogue, vogue ma barque!“)

Počinjem svoje izlaganje s nekoliko riječi koje sam naučio prije tri tjedna kada je u Strasbourgu Paneurolska parlamentarna stranka primila vašeg premijera Sanadera. Za vrijeme ručka na harmonici je netko od prisutnih odsvirao „...plovi, plovi moja barko“. Dogodilo se to tri tjedna prije nego što su potpisani pregovori. Bio je to predznak, a ja započinjem govor želeći pozdraviti hrvatsku barku koja plovi vodama pridruživanja.

Želio bih reći tri stvari.

Prvo, financijski poslovi i perspektive predstavljaju upravo problem financiranja Europe 2007.- 2013. To je temeljni problem. Kakva će biti pretpriputna pomoć za Hrvatsku, koliko će se moći izdvojiti za razvoj poljoprivrede, kakvi će biti regionalni fondovi za Hrvatsku.

Drugo, gdje se nadovezujem na paneurolski plan. Govorio sam o našim ciljevima, govorio sam o našem programu aktivnosti, koji ćete dobiti na tri jezika, želim reći da je prvi cilj širiti do granica europsku demokraciju i podupirati prvenstveno integraciju Južnoistočne Europe u Europsku uniju.

Treće, postoji i ustavna kriza, moram reći da se kao Francuz ne osjećam baš ugodno jer se radi o mojoj zemlji, koja je ujedno ugledna osnivačica i koja se često predstavila kao poticatelj, a sada taj poticatelj nije tako nadahnut. No moramo poštivati odluku građana. Znači, treba riješiti krizu.

Očito je da europski zakoni, okvirni zakoni, uredbе, sve što je u tom Ustavu može se ponovno obuhvatiti u obliku ugovora.

Što se tiče ekonomije, tržišnog natjecanja, onih koji žele liberalniju Europu ili društveni europski model, mislim da je to jedna od stvari koja je prouzročila više problema kod

nas, dovoljno je da primjenjujemo postojeće ugovore. Kad se stvari malo slegnu, moći ćemo primijeniti taj Ustav koji nije ustav nego Ustavni ugovor, koji će nam dopustiti da poboljšamo pravila igre na europskoj razini.

Ostaju još nešto vrlo značajno. To je sigurnost Europe, sigurnost na granicama i terorizam, borba protiv terorizma te vanjska politika i obrana. Europu i na tom planu treba unaprijediti europsku vanjsku i obrambenu politiku a tu možemo napredovati neovisno od Ustava.

Anton Hykisch

Kršćanske su vrednote potrebne za europsku budućnost

Paneuropska unija Slovačke, član predsjedništva, slovački pisac, bivši zastupnik Slovačkog parlamenta, bivši veleposlanik u Kanadi

Želio bih vas sve pozdraviti u ime Paneuropske unije Slovačke, posebno u ime našeg predsjednika, g. Jana Figela, povjerenika Europske komisije. G. Figelu istinski je žao što je službeno spriječen nazočiti ovome skupu. No to ne znači da slovački Pan-Europljani manje podržavaju Hrvatsku.

Kao što vam je poznato, istina je upravo suprotna. Opće je poznato da ne samo najviši predstavnici Republike Slovačke, nego i slovački narod snažno podupiru Hrvatsku na njezinu putu što bržeg pridruživanja Europskoj uniji. Slovačka je danas privremena članica Vijeća sigurnosti UN-a zemalja Srednje i Istočne Europe.

Naš motiv u podržavanju Hrvatske nije samo povijesni ili emotivni. Slovački Pan-Europejci smatraju da je trenutačna situacija EU-a vrlo ozbiljna. Zabrinuti smo za identitet Europe. Neslaganje Francuske i Nizozemske sa sporazumom o europskom ustavu pokazuje da je nešto krivo u srcima Europljana. Jasno se vidi manjak europskog mnijenja, povjerenja u opće europske duhovne vrednote. Današnja je Europa vrlo daleko od ideja Roberta Schumana, Konrada Adenauera, Alcide de Gasperia ili Generala de Gaullea. Ako netko smatra da su kršćanske europske vrednote luksuz, staromodna udobnost, ljuto se vara. Te stare kršćanske vrednote itekako su potreban pojas za spašavanje za europsku budućnost. Pitanje je sljedeće: Mogu li Europa i Europljani preživjeti sljedećih pedeset godina među ostalim globalnim igračima?

Samo nekoliko podataka. Prema posljednjoj UN-ovoj demografskoj statistici, na svijetu ima 6,5 milijardi ljudi. Udio Europljana u tom broju je 11,2%. Udio euro-američke civilizacije je 25%. Udio Europljana i Amerikanaca s 2050. godine na kugli zemaljskoj pao bi na 20%, a kvota Europe bila bi samo 7,2%. Molim vas, razmislite o tome!

Od predviđenih 9,1 milijardi stanovnika na Zemlji, 7,2 milijarde bit će iz drugih kultura i civilizacija. Bilo bi 653 milijuna Europljana na svijetu! Europa je jedini dio svijeta s predviđenim demografskim padom – više od 9 % od sadašnjeg trenutka.

Također, jako nam je potreban nov odnos prema našem europskom kršćanskom naslijeđu. Potreban nam je svaki narod, svaki državnik, svaki političar koji je svjestan položaja Europe unutar globalne pozornice. Mnogim Pan-Europljanima jasno je da je u dugoročnoj europskoj politici potrebna radikalna promjena. Europa mora biti kompetitivna ne samo u ekonomskom smislu. Moramo biti kompetitivni u idejama, u etici. Potrebno nam je nešto slično lisabonskoj "Strategiji za ideje i etiku". Većinu od deset novih članica država EU čine male nacije, mnoge od njih sa živom kršćanskom tradicijom i raznolikim načinom života kao što je to na Zapadu uobičajeno. Zbog velikog pritiska mas-medija, osobito američkih, taj tradicionalni način života biva nagrizan i sustavno uništavan. Zbog naše tolerancije "novi Europljani" trebali bi se pretvoriti u iste samouništavajuće Europljane kakve nalazimo u "staroj Europi".

Možda ćemo izvojevati bitku političke i ekonomske integracije Europe. Ali, mi smo izgubili bitku njezina demografskog razvoja. Taj poraz rezultat je našeg neodgovornog načina života.

Suočavamo se s vrlo teškim izazovom. Moramo očekivati jako dugu i stalnu borbu za europske vrijednosti. To je pravi razlog postojanja Paneuropske unije. Nema druge svrhe zajedničkog zasjedanja. Moramo biti pas čuvar europskog naslijeđa.

Mi, Slovaci, Poljaci, Mađari, Hrvati, Bošnjaci, Slovenci, Austrijanci, Nijemci i ostali narodi koji živimo na istočnom i jugoistočnom rubu zapadnoeuropske civilizacije, obavili smo mnogo posla i dali mnogo žrtava u našoj zajedničkoj povijesti kako bismo obranili europske vrednote. čini se da i dalje moramo nastaviti s tim neprestanim naporom. *Opus magnus vocat nos!* Moramo još mnogo toga postići!

Dragi hrvatski prijatelji! Želimo vam da nam se brzo pridružite kako bismo nastavili taj dug put u stvaranju buduće samosvjesne i moćne Europe!

Sretno! *Mnogo št'astia!*

S engleskog prevela Jelka Vince-Pallua

Dr. Andrej Rahten

Za Europu bez nacionalnih egoizama

Najprije želim reći da moj kolega Klouček i ja vodimo polemiku o tome koje su susjedne zemlje, uvijek sam smatrao da je Hrvatska naš susjed, a sad kad smo svi susjedi u EU-u, mislim da i Hrvatska tamo pripada.

Svi poštujemo stav Austrije 3. listopada da ustraje do kraja, a upravo je Hrvatska ta koja je uspjela udružiti još jednom u povijesti sve zemlje srednje Europe. Hrvatska je ponovo nakon toliko godina uspjela udružiti zemlje srednje Europe u podršci da ju prime u EU. Hrvatska je pokazala sposobnost primanja ključnih uloga i kriterija za ulazak u EU. Euroskepticizam je došao do izražaja u Europarlamentu, a i negativnog ishod referendumu u Francuskoj i Nizozemskoj, a toga se trebamo bojati. No usprkos tome, čini se da je ipak većina građana pozitivno orijentirana prema procesu europske integracije.

Krajnje je vrijeme da se intenzivira rasprava o tome što zapravo ustavni ugovor donosi građanima EU-a, i samorefleksiju. Ustav je zakon nad zakonima, politička tradicija i strateška pitanja oko političke orijentacije, EU treba definirati temelje na kojima će graditi buduće generacije. EU danas broji 25 članica, a s Bugarskom, Rumunjskom i Hrvatskom 28, teško je zamisliti da bi mogla učinkovito odgovarati na izazove globalizacije i učvrstiti ulogu globalnog aktera na temelju ovako kompliciranoga pravnog reda koji ima danas. Treba formulirati jednostavno i jasno ustavni ugovor i ojačati ulogu europskog parlamenta.

U Slovenskom PEU-u produbljivanje i proširivanje EU-a je bitno i pravila glasanja trebaju biti transparentna da i male zemlje dođu do izražaja. EU se mora i dalje odlučno zalagati za politiku otvorenih vrata, jer na taj način jača. Moramo europskim građanima vratiti samopouzdanje i motivaciju za suočavanje sa izazovima globalizacije. Naš cilj je Europa kakvu je godinu dana prije smrti opisao nezaboravni papa Ivan Pavao II.: "Zamišljam Europu bez nacionalnih egoizama, u kojoj će se na narode gledati kao na živa središta kulturnog bogatstva, koje vrijedi čuvati i razvijati na dobrobit svih... Zamišljam Europu u kojoj je jedinstvo temeljeno na pravu i slobodi". Pred nama je velika zadaća, uvjeren sam da ćemo biti uspješni.

Dr. Franjo Topić Europa i ideologija konzumizma

Ima jedna teza koju ponavljam, tj. da je svugdje život proza, jedino je u Bosni i Hercegovini poezija. A da ne budemo naivni i ne živimo u iluzijama, dakle, Bosna i Hercegovina je mala zemlja ali ima dovoljno problema za jednu veliku zemlju. U Bosni i Hercegovini je od međunarodnog priznanja prisutno sve što u svijetu znači išta, od UN-a, Europske komisije, NATO-a ... Samo u Sarajevu živi više od 20.000 stranaca, to pokazuje koliko je BiH zanimljiva zemlja.

Ove godine je 10 godina Daytonskog sporazuma, čini se da je kod mnogih prisutno i najvažnije da je Dayton zaustavio rat, pa bi da je zaustavio i sve ostale probleme. Nema lakoga života na ovoj zemlji, nema raja na zemlji, sjećamo se raja, živimo u nadi i ne smijemo prestati ga tražiti. Ono što mislim da je bitno za BiH oko Europe i njezine duše, opet citiram riječi pape Ivana Pavla II., da treba naći sebe, treba svoju dušu naći. Živjeli smo u komunizmu, koji je imao materijalizam kao sustav i ideologiju, a bojim se da je Europa uzela materijalizam za ideologiju, imali smo komunizam, a sad imamo konzumizam. Tome nema kraja, čovjek je istodobno duša i tijelo. Materijalno je bitno, nema čovjeka bez tijela, ne može se živjeti bez materijalnih dobara. Ipak je, prema načelima PEU-a, duhovno važnije nego materijalno.

Komunizam je propao zato što je izgubio dušu. Pročitajte Fukujamu, Europa umire, nikada nisam bio pesimist, ali bojim se da umire, tko neće život nema ni pravo na život, to je prirodni i Božji zakon. Ako toga ne budemo svjesni, prijeti nam umiranje. U srazu oružja i ideje, uvijek ideja pobjeđuje. Sila je važna, ali nije jedina važna. Treba napraviti dijagnozu stanja Europe i naših pojedinih zemalja pa da pokušamo tražiti terapije. Što će nam zgrade, tvornice, ako neće biti ljudi. Čovjek ima potrebe, treba ih zadovoljavati, ali ne živi se samo od materije. Važno je, čovjek je kao malo dijete, sve bi uzelo, sve mu treba, zato služi odgoj i obrazovanje da budemo ljudi vjere, vjera je Božanska kategorija. Volio bi da se vidimo u Bosni i Hercegovini i da iz one perspektive vidimo kako Europa izgleda.

Bernd Posselt Još ima snaga koje nisu preboljele uspjeh Hrvatske

Moram reći da moje divljenje pripada hrvatskom narodu i hrvatskom paneuropskom pokretu za ono što su učinili na ovom vrlo teškom putu, koji je bio pun rizika. Taj je put mogao katastrofalno propasti, jer je hrvatski narod bio žrtva nepravdnih ucjena, ponižavanja, nasrtaja, napada sve do posljednjih tjedana. Zato bih htio još jednom reći kako se divim europskoj zrelosti s kojom je hrvatski narod prebrodio te ispite. Taj uspjeh je stoga i više nego zaslužio.

Kad sam kao mladi asistent u Europskom parlamentu započeo 1979., bila je to onda zajednica od devet zemalja članica. Tu sam doživio pristupanje Grčke, Španjolske itd., i onda vidio postupan razvoj od devet zajednica do današnjih 25. Dakle, pristupanje ukupno 16 država u tom vremenu u ovih 26 godina. I kod ni jedne od ovih država, koje su posljednjih 26 godina pristupile Europskoj uniji, nije bilo toliko masovnih protusnaga, kao protiv Hrvatske. I zato je bilo važno da je ta zemlja tako spretno i konzekventno kročila tim putem. Moram istaknuti, to je izvanredna zasluga.

Vaš premijer Ivo Sanader, nekoliko dana prije hrvatskih parlamentarnih izbora posjetio je parlament u Strasbourgu i tamo stvarno, na brzinu, osvojio većinu. I moram još jednom reći da nikada nije bilo hrvatskog političara koji bi dobio tako široku podršku na europskoj razini. A što je bilo odlučujuće, mi u Europskom parlamentu imamo mnogo političara koji dolaze prije izbora, jer je to lijepa fotografija za izborne bitke. Ivo Sanader je odmah nakon izbora ponovno došao i to su ljudi vrlo cijenili, da je u nekoliko tjedana došao po drugi put u europsku grupu u Strasbourgu i rekao: „Sad sam izabran, sad sam opet ovdje!“. Bio je dosljedan, pa je sa svojim ministrima, ministricom vanjskih poslova, kulture itd. održao taj kontakt. Zašto to spominjem?

Znam da mnogi ljudi kažu, je li to u redu da se toliko koncentrira za tu stvar. Mogu vam reći da je to bilo potrebno, jer bilo je to stvarno tako da su postojale snage, koje

su čvrsto bile odlučile zapriječiti pregovore s Hrvatskom. Tri zemlje članice, Velika Britanija, Nizozemska i Švedska, zloupotrijebile su taj princip jednoglasnosti, kako bi blokirale pristupne pregovore s Hrvatskom. To se, hvala Bogu, više nije moglo blokirati, radilo se samo o datumu, ali protiv ovog datuma imali smo blokadu od tri zemlje članice. Što se tiče C. del Ponte, htio bih jednom nešto reći. Držim da ne bismo smjeli precijeniti temu Del Ponte. Gospođa ima svoje mane i svoje zasluge. Ne želim učiniti, što neki ljudi rade, kao da je glavni objekt ili subjekt te blokade bila gđa Del Ponte. Ona je bila samo instrument nekih krugova koji su se skrivali iza nje. Treba sasvim jasno reći, ali sramota je da se jedna europska institucija, kao savjet i tri zemlje članice Velika Britanija, Švedska i Nizozemska skrivaju iza jedne osobe, koja nije državljanin Europske unije (Švicarske), koju nitko u Europskoj uniji nije birao i koja nema nikakvu funkciju u Europskoj uniji - njoj su gurnule odluku hoće li EU poduzeti pregovore ili ne. Ali to nije bilo ništa drugo nego igra skrivača.

Dragi prijatelji, moja druga zahvala ide na adresu Paneurope. Otto von Habsburg, naš počasni predsjednik, naš internacionalni predsjednik Alain Terrenoire, koji je za nas koristio svoje prvorazredne kontakte s francuskom vladom i francuskim predsjednikom, a i drugi učinili su u pozadini jako puno. Naravno, valja zahvaliti PEU-u Hrvatske za ono što je učinio. Treba stvarno reći, Mislav Ježić, Pavo Barišić i njihovi prijatelji su najbolji poslanici, koje Hrvatska uopće može imati.

Zaključno, mnogo će se još politički govoriti, htio bih još jedno istaknuti, neka se ne podcjenjuje što nam još predstoji od zadataka. Na jednoj strani bit će normalni proces pravnog izjednačavanja kod pristupnih pregovora. Sam taj proces vrlo je težak i naporan i bit će u potpunosti zahtjevan za hrvatsku politiku sljedećih godina. Onda postoji i još jedna kritična točka, posljednja točka, i to je u mojim očima sljedećih tjedana i mjeseci najvažnije. Ima vrlo moćnih snaga, to kažem vrlo jasno, tu nema ničega konspirativnog, da neke snage nisu preboljele da nam je uspjelo započeti pregovore s Hrvatskom. I one samo čekaju da taj proces propadne. Ima zastupnika koji direktno prijetu što će sve učiniti sljedećih tjedana, da Hrvatsku opet bace natrag. Sve do potpuno apsurdne teorije, koja trenutačno lebdi Bruxellesom, da bi se moglo razmišljati i zajedno povezivati pregovore o pojedinim člancima između Hrvatske i Turske. Možete si predstaviti da bi to značilo sve produžiti proces za 20 - 30 godina.

Do toga ne će doći, ali postoje snage – kažem to još jednom – koje će se osvetiti za uspjeh koji je Hrvatska postigla. 3. listopada. I tim se snagama moramo ofenzivno suprotstaviti i pokušati ostati budni, ne dati se provocirati, već na mudar europski način dalje podržavati put Hrvatske u EU.

Grof Bethlen Sve ćemo učiniti da pomognemo Hrvatskoj na putu u EU

Uvijek je lijepo doći u Zagreb. Svaki put sam ganut. Tko bi se od nas pred 20 godina usudio sanjati o tome kako ćemo u ovoj prekrasnoj dvorani moći održati sjednicu, što su je organizirali naši hrvatski prijatelji, koji predstavljaju neovisnu državu Hrvatsku, te s veličanstvenom i prekrasnom hrvatskom himnom započeti ovo događanje.

Moj osobni prijatelj, Mislav Ježić, nam je svima pisao: "Molim vas da u vašim zemljama učinite najbolje što možete, da poboljšate nepravdu prema Hrvatskoj i hrvatskim građanima, te da pokrenete vaše političare da se zauzmu za početak pregovora za ulazak Hrvatske!"

Meni je ovdje čast prenijeti srdačne pozdrave od ministra vanjskih poslova Mađarske Ferenc Somogyja, koji je slučajno moj školski kolega i koji se zalaže od početka hrvatske borbe za slobodu. To nije zasluga, to se samo po sebi razumije, to je naš dug. Mi smo 800 godina živjeli zajedno. I u Mađarskoj kao i u Hrvatskoj su mađarski političari u svakoj točki su jedinstveni, postoji jedinstvo da je bilo koja vlada ili stranka na vlasti. Ono što se samo po sebi razumije jest da ova praeuropska zemlja, ova hrvatska kršćanska europska zemlja, spada u EU. Mi u Mađarskoj, vlada, stranke, parlament, naravno PEU, sve ćemo za to učiniti, to je naš dug prema Hrvatskoj.

Julien Vanderbeeken predstavnik PEU Belgije i tajnik u Europskom parlamentu

Sudionike konferencije pozdravio je i Julien Vanderbeeken predstavnik PEU Belgije i tajnik u Europskom parlamentu

David Veskov Dopredsjednik PEU Makedonije

U ime cjelokupne udruge uspješan rad Konferencije i pozdrave PEU Makedonije prenio je David Veskov, dopredsjednik PEU Makedonije

Rainhard Kloucek, glavni tajnik PEU Austrije Pomoć Austrije je bio potreban i razumljiv

Započet ću s jednom anegdotom. Bivši hrvatski ministar vanjskih poslova, za vrijeme jedne tiskovne konferencije u Beču rekao je: „Mi smo susjedi.“ A onda je netko kazao: „Trenutak, pa tu je između Slovenija!“ Svi su se nasmijali ali i shvatili da mi nikada zapravo nismo bili odvojeni. Vidjelo se to najbolje u ovom povijesnom trenutku za Hrvatsku. Neki su govorili: „Da, sad će sve srednjoeuropske zemlje uzeti u svoje ruke to sredstvo pritiska da se pomogne Hrvatskoj“, drugi su rekli: „Ne, ja si mogu predočiti samo jednu zemlju, koja će to napraviti, to će biti Austrija.“ Tako je i bilo. Naravno, cijeli taj razvoj nema veze s Turskom i, naravno, ne smije se uopće reći, da su Austrijanci blokirali ove pregovore. Srednjoeuropske zemlje uvijek su retorički bile za Hrvatsku i zastupale jedinstven zajednički stav. Znam iz Austrije da se pokušalo tražiti saveznike, ali nije uspjelo, ima zapravo nekoliko razloga zbog kojih to nije uspjelo. Prvo, što se u srednjoj i istočnoj Europi govorilo: „Mi smo novi u ovom klubu, zato ne možemo odmah doći s takvim zahtjevima.“ Drugo što su rekli: „Ako sada kočimo kod Turske, onda će se još više kočiti kod proširivanja, a ono mora biti u našem interesu, znači kod Poljske, Slovačke, Češke, Mađarske, mora biti u našem interesu da jednog dana započnu pregovori s Ukrajinom. Zato mislim, da je netočno govoriti o krizi EU, prije bih rekao da se radi o krizi nacionalnih država. Jer danas smo točno na toj točki, gdje koncept nacionalne države iz 19. stoljeća ima odraz u praktičnoj politici Europske unije.

Dr. Otto von Habsburg Stvoriti prostor na kojem ljudi mogu živjeti životom dostojnim čovjeka

Prvi nam je zadatak:

Međunarodna Paneuropska unija mora se i nadalje zalagati da Hrvatska 2007. uđe u EU, što s obzirom na mog prijatelja Terrenoirea uopće nije upitno

Sa zanimanjem sam slušao posljednji dio vaših izlaganja. Moram reći da su oni za mene ohrabrujući i da me posebno vesele, budući da sam prije kratkog vremena bio u Hrvatskoj, u Osijeku, a ti osječki skupovi bili su stvarno impresivni. Posljednji kojem sam nazočio bio je skup mladih. Kad pred vama stoji oko tisuću mladih ljudi, Hrvata kao i Mađara, onda je to neoboriv dokaz o snazi koja se skriva u toj zemlji. Mogu mirmo ustvrditi da smo početkom ovog mjeseca zabilježili određeni uspjeh, ali zapravo je sramota da smo bili prisiljeni imati taj uspjeh, radi neviđenog licemjerja, budući da se u jednom ratu napadača i napadnutoga stavlja u isti koš! To je tako nečuveno licemjerstvo da moramo reći: "Hvala Bogu, uspjelo nam je to pobiti, ali u biti je sramota da smo to uopće morali doživjeti".

Grofu Bethlenu vrlo sam zahvalan što nas je podsjetio na to da su mali narodi davali podršku Hrvatskoj, da su oni koji – ako smijem tako reći – stajali na prvoj crti bojišnice, a ne u toploj pozadini. Oni su se vrlo mnogo zalagali za Hrvatsku i bez njih ne bi došlo do uspjeha 4. listopada 2005. Pritisak protiv toga (da se ne započnu pregovori) bio je jak, a on se nažalost nastavlja. Sjetite se samo što je s tim u vezi jedan američki državni tajnik izjavio prije tri dana. Prvo je opet iščepkao onaj idiotski izraz "Zapadni Balkan". Doduše, moramo priznati da taj izraz "Zapadni Balkan" ide na račun Nijemaca, jer ga je izmislio taj visoki njemački dužnosnik u Europskoj uniji i nažalost, sad se, radi određene žurnalističke tromosti, stalno ponavlja. Treba pogledati na zemljovid i vidjeti da se Balkansko gorje

nalazi u Bugarskoj. Nemam ništa protiv Balkana, iako ljudi stalno nešto gundaju protiv njega, ali po tom principu moglo bi se i Himalaju pomaknuti u Francusku.

Razvijanje predivnog partnerstva u Europi, za nas je od životne važnosti

Prvi nam je zadatak: Međunarodna Paneuropska unija mora se i nadalje zalagati da Hrvatska 2007. uđe u EU, što s obzirom na mog prijatelja Terrenoirea uopće nije upitno. Uostalom, to stoji u našem programu, i – da budem iskren – to je u biti dobra, poštena francuska politika. Ne smijemo zaboraviti da je Francuska upravo predodređena da bude primjer svim drugim partnerima. To je general de Gaulle svojedobno izvršno napravio. Kad su me jučer zapitali kojem se Europejcu najviše divim, odgovorio sam spontano: generalu de Gaulleu jer je on čovjek od prekjučer i od prekosutra. On je stajao čvrsto na tlu povijesti, a ipak je stalno gledao prema naprijed. To i u buduću mora biti tako, da se razvija predivno partnerstvo u Europi, koje je za nas od životne važnosti. Govorilo se ponešto i o Njemačkoj, a ja sam vrlo nezadovoljan njemačkom politikom. To je istina. No pogledamo li na Bavarsku, tada si mogu lako zamisliti da bi bavarsko-hrvatska politika mogla vrlo dobro funkcionirati.

Vrlo je važno za sve nas pitanje europske sigurnosti s obzirom na događanja u BiH. Prelijepo je da neki dobrotorni ljudi misle kako Daytonski sporazum sadrži i ponešto dobrog. Mislim, da je to malo preširoko shvaćena kršćanska ljubav prema bližnjemu. Naime, moramo priznati da nam niti jedan ugovor nije prouzročio toliko glavobolje kao stvaranje "Republike Srpske" i svih posljedica koje su proizašle iz toga. Dakako, moramo priznati da smo i mi s naše strane pravili grješke. Ne smijemo zaboraviti da istinu nismo uvijek iznosili dovoljno energično. U Bosni je, na primjer, napisana jedna od najljepših knjižica o sadašnjem zastupniku velikosrpstva, g. Koštunici. Uzalud sam pokušavao postići to da ta knjiga ne bude ono što je slabost svih crkvenih propovijedi, naime da se o njima govori samo u crkvi. Ali, to još uvijek nije razlogom da se ta knjižica ne stavi na raspolaganje onim osobama koje govore njemački, francuski ili engleski. Tada bi oni vidjeli s kakvim ćemo se ljudima i dalje susretati.

Ne smijemo stalno govoriti o demokraciji, a onda činiti točno suprotno

Još nešto moramo razumjeti, i to je naša sljedeća velika zadaća: želimo li sačuvati mir i spokojstvo na tom prostoru, onda se ne radi samo o samostalnosti Hrvatske – to je nešto samo po sebi razumljivo i to treba nadalje braniti; ali je isto tako i pravo BiH da i ona jednom ponovno oživi. Jer, što se zbiva u BiH upravo je dirljivo, kako ljudi opet ne primjećuju da se tu stalno postavljaju režimi sa svim mogućim

"Gauleiterima" i satrapima. Jednom je netko rekao da je činjenica što u Sarajevu ima 20.000 stranaca nešto vrlo pozitivno. To bi bilo stvarno lijepo da se radi o turistima, ali ako stranci tamo sjede kao satrapi i govore narodu: "Vi morate praviti demokraciju, nakon toga će biti izbori, a oni koji će biti izabrani bit će smjesta maknuti sa svojih položaja, zato da bi oni koje narod ne želi mogli doći na njihova mjesta", onda to smatram nepodnošljivim. Ne smijemo stalno pričati na sav glas o demokraciji, a onda činiti točno suprotno. Bosna je najbolji primjer za to. I zato moramo svim snagama nastojati da Bosna bude ono, za što je zapravo predodređena: prekrasan primjer miroljubivog suživota naroda. Sve je tu, sve postoji: na moju veliku radost imam češće priliku boraviti u Bosni i vidjeti da tamo ima puno recipročnog razumijevanja. To sporazumijevanje moramo poduprijeti. Za to treba i opet samo pogledati na zemljovid.

I kad smo već kod toga, dopustite mi da kažem i nešto vrlo osobnoga: moram uvijek ponovno misliti na Crnu Goru, koja je vrlo simpatična zemlja. A u Prvom svjetskom ratu doživjeli su izdaju na tako odvratni način kao što to prije nije bio slučaj. Oni su bili saveznici pobjednika, oni su za to podnijeli razne žrtve prema nama Srednjoeuroljanima i u znak zahvalnosti su onda – ukinuti. To je upravo u nebo vapijuća nepravda. Moramo shvatiti da crnogorski narod nije spreman to prihvatiti. I stoga konačno treba nastojati da se jedan od gospode, možda bi bilo bolje da sad ne spomenem njegovo ime, ali svi točno znaju na koga mislim, neprekidno ne ubacuje i ne zahtijeva da se ta zajednica Srbije i Crne Gore održi. To ne može biti. Ne smije se stalno propovijedati demokraciju, ako se ujedno ta demokracija ne provodi i u praksi u međunarodnom životu. A to znači pravo na samoopredjeljenje Crne Gore, pravo na samoopredjeljenje Kosova, na koje također ne smijemo zaboraviti, jer Kosovo je naš veliki prijatelj. Sjećam se: prvi put sam sreo g. Rugovu kod nas, mislim da je to bilo u njemačkom gradu Ulmu pri jednoj paneuropskoj priredbi. On je sjajan čovjek, pa smatram da moramo spoznati što je istina: trebamo osigurati mir na jugoistoku Europe, a nećemo imati mira ako stvaramo nezadovoljne narode. Ideju demokracije valja primijeniti i u međunarodnim razmjerima, a ne samo po želji raznih vlastodržaca koji su sada već prestarjeli političari, ali ipak opet dospijevaju na visoke položaje jer se u stranim zemljama ne moraju podvrgnuti izbornoj proceduri.

Naš sljedeći cilj, koji si trebamo sami zadati, da moramo stvarno učiniti nešto za BiH, da moramo dati podršku Crnoj Gori, što je moja osobna molba, a to je i pitanje pravednosti. Vi znate da je Crna Gora zemlja koja ima najviše emigranata na Zapadu, koji su zapeli u Luxemburgu, dakle u jednoj maloj zemlji, i koji danas pišu svojim sunarodnjacima u Crnoj Gori, da prava sreća može postojati samo u maloj zemlji.

Želimo konačno stvoriti prostor na kojem ljudi mogu živjeti životom dostojnim čovjeka.

Predstavljanje knjige
Stephan Baier, Eva Demmerle

OTTO VON HABSBURG - ŽIVOTOPIS

Prof dr. sc. Pavo Barišić, predsjednik HPEU

POLITIKA JE NJEGOVA ODGOVORNOST ZA OPĆE DOBRO

Starogradska vijećnica u Zagrebu, 20. listopada 2005.

U velikim ljudima, koji su ne samo svjetskopovijesne nego i privatne osobe, posebice zadržuje njihova moć da budu posebni i prepoznatljivi u svakodnevnom djelovanju i odnosu prema bližnjima. Jedan od takvih primjera zacijelo je izdanak velike habsburške loze i carski prijestolonasljednik, najstariji sin posljednjega austrougarskoga cara Karla I. - Otto von Habsburg. Njegova je veličina u tome što je skroman i jednostavan, zauzet za običnoga čovjeka i njegove patnje, posve predan bližnjima i općem dobru. On se u izvršenju povijesne misije koju svjedoči ne udaljuje od ljudi nego se upravo želi približiti i služiti običnom malom čovjeku i narodima te u toj službi potvrditi humanost vlastitoga državničkog poziva.

Autori su životopis završili navodom riječi Otta von Habsburga o bavljenu politikom kojom potvrđuje kako ona *izaziva* u njemu ovisnost poput droge jače od opijuma. Međutim, nije riječ samo o pukoj strasti. Politika je njegov poziv i ispunjavanje samopostavljene obveze, to je njegova odgovornost za opće dobro zajednice. U tome me podsjeća na velikoga stoičkoga filozofa na rimskom carskom prijestolju Marka Aurelija. Pred očima mu je svagda skrb za kozmičku cjelinu i dobar život pred licem apsoluta. Vlastiti se čini propituju najdubljim smislom u odnosu prema samozadanoj dužnosti prema vječnim mjerilima humanosti. Na nepresušnom vrelu dobrote volje napaja se vlastita životna mudrost i krijepi djelovanje u skladu s naravi.

Znakovito je da slične kreposti rese čine Otta von Habsburga kako ih je poredao na početku svojega glasovitoga djela u prvoj knjizi *Samopromatnja* Marko Aurelije. Na prvome mjestu istaknuo je plemenitu čud i opušteno biće što ih baštini od predaka. Na jednak način veliča naslijeđe koje pripisuje ocu u vrlinama skromnosti i muževnoga razbora. Uza sve to pomiješane su osobine bogobojaznosti i široke ruke naslijedene od majke. Bogobojaznost se tumači ne samo kao *zaziranje* od zla čina nego i od zlih misli. Na vrhuncu je svega jednostavan način života, udaljen od vrste bogatih ljudi.

Stoička etika dužnosti koje se u vlastitom djelovanju pridržava Otto von Habsburg preuzeta je iz onoga što ga je oblikovalo od najranije mladosti. Znakovit je doživljaj, koji mu se očito duboko urezao u sjećanje, prisega koju je dao ocu na samrtnoj postelji. Od njega je tražila majka Zita da prisegne kako će biti dobar vladar svojim narodima kao i njegov otac.

Živa mi je u sjećanju i danas slika prvoga neposrednog susreta s Ottom von Habsburgom. Zadivio me prvo nastup i govorničko umijeće kojim je tada 88-godišnjak energično održao predavanje,

bez napisanoga teksta, govoreći i vješto slažući misli u riječi. S velikom pozornošću slušao sam u razgovoru nakon tribine kako opisuje političke prilike u Europi s posebnim osvrtom na tadašnju Rusiju. Ostao mi je u pamćenju njegov ocrt fenomena Žirinovski. On se u tome nije zadržavao na samom protagonistu nego je svoju analizu usredotočio na okružje Žirinovskoga i ljude koji su ga činili. Nesvakidašnja pronicljivost dopire iz oštromnih *zapažanja* o ljudima i uočavanje detalja o događajima. Na istančani osjećaj za bitno i razboritost nadovezalo se vrhunska svestrana naobrazba i dugogodišnje iskustvo taloženo na čvrstim temeljima.

Hrvatska mu je očito bila važna točka u djelovanju. U nekoliko navrata bio sam u prigodi slušati kako Otto von Habsburg pripovijeda o svojem učenju hrvatskoga jezika. Njegova je naobrazba bila prema obrazovnim programima Austrije i Ugarske, a prema majčinu nalogu poučavali su ga i privatni učitelji, posebice detaljnije iz povijesti, zemljopisa i iz najvažnijih jezika koji se govore u carstvu. Žita je osnovala posebno savjetodavno tijelo za odgoj svojega sina u kojemu su bili bivši austrijski ministar obrazovanja i premijer barun Hussarek i bivši mađarski ministar obrazovanja grof Janos Zichy. Hrvatski ga je poučavao Hrvat, benediktinac iz Mađarske pater Blažević. S ponosom ističe kako je na ispitima iz hrvatskoga imao petice. Žaleći što je godinama ne koristeći naučeno zaboravio hrvatski jezik, u svojim stalnim posjetima Hrvatskoj od 1990. godine javno iskazuje želju da provede nekoliko mjeseci u zemlji kako bi ponovno svladao jezik.

Naposljetku, valja spomenuti da se veličina osobe ogleda i u načinu kako se na vrijeme umije povući i predati dužnost svojim nasljednicima. Dostojanstveno je to učinio Otto von Habsburg, oprašajući se od dužnosti predsjednika MPEU-a na Izornoj skupštini, 11. prosinca 2004. u Strasbourg.

Kako je Aristotel opisao pravog demokrata, to je onaj koji znade vladati i pokoravati se vladanju drugih. Životni put Otta von Habsburga veličanstven je i dostojanstven hod carske visosti po rođenju, po nemirnoj i u dvjema svjetskim kataklizmama uzavreloj Europi, kao istinskoga paneuropskoga demokrata, po uvjerenju, koji je bitno pridonio njezinu smirenju i ujedinjenju. Kao brižni skrbnik naroda koji su pripadali kruni njegove obitelji, životni mu je san vidjeti ih sve objedinjene u demokratskoj Europskoj uniji. Neka mu san postane što prije stvarnost!

Prof. dr. sc. Pavo Barišić

Dr. Ivo Sanader

Hvala g. Ottu von Habsburgu što je vidio Europu u integraciji, ali ne bez Hrvatske

Poštovani gospodine Otto von Habsburg, poštovana gospodo, gospodine predsjedniče Hrvatskog sabora, dame i gospodo!

Današnje predstavljanje knjige kao i sve ostale priredbe u čast gospodina Otto von Habsburga, nisu se mogli upriличiti u bolje vrijeme za Hrvatsku. Tek je nekoliko dana od povijesnog datuma početka pregovora Republike Hrvatske s Europskom unijom o punopravnom članstvu. Vrijeme je to koje smo toliko čekali, za koje smo svi marno radili, a među inima, bez dvojbe, u prvim redovima u Europskom parlamentu bio je i gospodin Otto von Habsburg. To je čovjek koji je naslijedio veliko breme u kojemu se očituje povijest, ne samo bivšeg Carstva nego i Europe, u kojemu se očituju prijelomi i svi povijesni događaji koji su obilježili dvadeseto stoljeće. Bez sumnje, g. O. von Habsburg imao je znatno težu zadaću nego što bi je netko danas mogao i pretpostaviti. I zato mu, kao predsjednik hrvatske Vlade, ali i kao građanin, želim zahvaliti što je velikom umješnošću, dubokim promišljanjem europske prošlosti i sadašnjosti, u bitnome budućnost Europe vidio u integraciji, u njezinu ujedinjenju. Želim mu zahvaliti što je u svim svojim istupima govorio kako ne može biti Europske unije bez Hrvatske, i kad to nije bilo popularno, inzistirao je na tome.

Uz njega, tu je bio stalno i europski parlamentarac, Bernd Posselt kao i ostali koji su ovdje s nama, a također pripadaju toj skupini hrvatskih prijatelja koji neumorno promiču cilj da Hrvatska postane punopravnim članom Europske unije.

No danas je trenutak da govorimo o Ottu von Habsburgu. Nije mu bilo lako nositi teret da kao nadvojvoda pronađe pravi put iz tog naslijeđa, a ne odričući se povijesti svoje obitelji, ne prekidajući s tradicijom niti onim što je njegova obitelj značila u austrougarskoj kao i europskoj povijesti. Uvijek je znao pronaći pravi ton, teme i sadržaj da i sada bude aktualan. Zato mu hvala! Možda to nekome danas, iz ove distance, izgleda kako je to bilo lako i samo po sebi razumljivo, logično. Nipošto, nije bilo tako, stoga mu se i Hrvatska odužila. Bio sam nazočan kada mu je pokojni predsjednik Tuđman uručio visoko hrvatsko odličje kao znak zahvalnosti što je učinio tada, a nastavio i dalje. Sjećam ga se u svim našim susretima i razgovorima u kojima se ništa manje nije zauzimao za Hrvatsku kao i mi, hrvatski dužnosnici, koji smo to činili iz uvjerenja i domoljublja. Držimo, naime, kako Hrvatska doista tamo pripada, tamo joj je mjesto jer smatramo da ona već živi te europske vrijednosti o kojima svi danas govorimo. Treba nam samo konačna potvrda, svjedodžba o punopravnom članstvu. Hrvatska danas već jest Europska unija. Hrvatska živi te vrijednosti treba i zato je ovaj 3. listopada 2005. bio iznimno važan. A vidjeli smo i da se u Hrvatskoj u samo 24 sata promijenila potpora Europskoj uniji. Mnogi novinari pitali su nakon ožujka i odgode pregovora, kada je zaista potpora EU-u bila na vrlo niskoj razini? Što se to događa. Jesu li Hrvati euroskeptici? Pa, zar vi ne želite ući u Europsku uniju? Moj odgovor je bio: Onog dana kada počnu pregovori, bitno će se povećati postotci potpore jer ovo je bila reakcija na odgodu, a ne hrvatska sumnja u zajednički cilj.

Dame i gospodo, trebamo još uvijek na tome raditi. Moramo raditi i u Hrvatskoj i u Europi. Europska unija ima projekt koji se zove Communicating Europe, što znači komunicirati Europu. Jer, ono što se dogodilo u Francuskoj, što se dogodilo u Nizozemskoj, nije dobro i ne možemo zatvarati oči pred tim. Događila su se dva referenduma u kojima su građani vodećih zemalja EU-a rekli ne ustavnom ugovoru Europske unije. Koji su razlozi? Svakako, više ih je, ali jedan je i taj što cjelokupna europska politička elita u nekim pitanjima, koji su od interesa za građane, nije znala komunicirati i s njima ući u dijalog, raspravu o tim temama. I stoga, posao za nas u Hrvatskoj nije završen. Moramo i dalje razgovarati,

objašnjavati, biti transparentni i u pregovorima. Naravno, nećemo sve moći govoriti unaprijed, što ćemo i o čemu ćemo pregovarati jer će nam onda pregovarači s druge strane stola, dakle Europska komisija i zemlje-članice reći pa vi ste rekli najprije u javnosti ono što ćete reći u pregovorima nama. Dakle, pregovori su kategorija u kojoj moramo poštivati pravila igre. No ono na čemu ću osobno nastojati i zašto sam za to da Hrvatska bude u EU-u je da sve zemlje i narodi imaju jednaku šansu i jednak status. Imamo svijest o tome kakva je bila europska povijest, označena ratovima, međusobnim dominacijama jednih nad drugima, oduzimanjem teritorija, krvoprolićem. Želimo li izbjeći takvu budućnost, ne ponavljajući prošlost, onda je jedini put europska integracija. Umjesto konfrontacije - kooperacija. Umjesto ratova! Suradnja! I za to se isplati boriti. Za ideju Europske unije koja je stara i koja se u više navrata pokušala ostvariti, ali je ovo sada najozbiljniji projekt.

Ako, znači, želimo Europu mira, stabilnosti i prosperiteta, bit će borbe i unutar EU-a jer ne smijemo dopustiti da se zemlje dijele na one prve, druge i treće kategorije. To će unijeti i nove podjele u EU-u. To govorim kao predsjednik Vlade zemlje koja pregovara s EU-om, ali za to ćemo se zauzimati i kad uđemo u Europsku uniju. Naš posao ne završava ulaskom Hrvatske u Europsku uniju.

U tom smislu htio sam podijeliti ovih nekoliko misli s vama, jer je upravo knjiga Otto von Habsburga: Životopis, prava prigoda da se o tome govori. Ne o povijesti. Prelistao sam i djelomice pročitao, posebno ona poglavlja koja se odnose na Hrvatsku. Čestitam autorima Evi Demmerle i Stephanu Baiera, a pravi autor je Otto von Habsburg. Oni su marno prikupljali sve relevantno iz biografije ovoga slavnoga gospodina i napravili sjajnu knjigu. Čestitam i prevoditeljici i izdavaču, ali iznad svega čestitam gospodinu Ottu von Habsburgu za njegovo djelovanje za budućnost Europe.

Evo, s tim završavam, a gospodinu Ottu von Habsburgu želim još puno susreta - jer Vi ste čovjek koji je i u devedesetima jednako tako aktivan kao i mi mladi. Naime, znam, kad g. O. von Habsburg negdje dođe, to nije jedan sastanak dnevno nego barem pet-šest. I u knjizi piše da se još uvijek traži više od tri sastanaka, susreta, predavanja dnevno.

I zato taj angažman i tu vitalnost želim i dalje gospodinu Ottu von Habsburgu, uz puno zdravlja i puno Božjeg blagoslova kao i svoj njegovoj obitelji.

S v i m a vama želim svako dobro!

Eva Demmerle Zalagao se za slobodu i miroljubiv suživot

Prvo bi htjela naglasiti da je za nas, autore ove biografije, velika čast što premijer Sanader prisustvuje prezentaciji knjige i da nam je uputio tako lijepe riječi. To nas stvarno veseli. Jednako se tako zahvaljujem profesorima Ježiću i Barišiću za njihove uvodne riječi. Budući da su već tako opširno izvijestili o knjizi, neću to sada još jednom ponoviti. Posebno stoga jer mi je ponovno došla u sjećanje jedna izreka Thomasa Manna, da onaj tko o knjizi najmanje zna, to je autor. Moji predgovornici su sve to tako izvanredno saželi. Još jednom srdačno im hvala.

Želim vam ispričati kako je došlo do toga „Životopisa“. Nakon što smo Stephan Baier i ja imali tu čast i radost nekoliko godina raditi uz Otta von Habsburga u Europskom parlamentu, javila se želja za cjelovitom biografijom nakon mnogih drugih knjiga koje taj jedinstveni život osvijetljavaju samo u pojedinim fazama i segmentima. A u biti, taj život usprkos mišljenju pojedinaca, da se u njemu mogu naći i poneke proturječnosti, ipak tvori veliko jedinstvo. Pri pisanju knjige bilo nam je važno prije svega da rad dr. Otta von Habsburga u Europskom parlamentu bude revaloriziran. Jer, to se spominje samo u jednoj malo knjizi s početka 80-ih godina, tako da u njoj nisu mogle biti obuhvaćene one važne godine s oslobođenjem srednje i istočne Europe.

Pri pisanju biografije uvidjeli smo da je taj život apsolutno jedinstven: nadvojvodin angažman za Europu samo je konzekventan nastavak onoga što je naslijedio od svoga oca i obitelji. Car i kralj Karl, njegov otac, do svoje smrti zalagao se za ponovno ujedinjenje Podunavlja, ponovno ujedinjenje Srednje Europe, što zapravo i tvori povezano jedinstvo. A prošle smo godine, 3. listopada – izgleda da je 3. listopada uopće važan datum – mogli u Rimu prisustvovati proglašenju cara Karla blaženikom.

Otto von Habsburg je u raznim fazama svog života, bez obzira na to protiv ili za što se upravo borio, uvijek imao jedan cilj pred očima: zalaganje za slobodu i pravo za samoopredjeljenje naroda i miroljubivi suživot u ujedinjenoj Europi.

Danas se ovdje naravno veselimo što je Životopis preveden na hrvatski i da se taj prijevod danas i predstavlja. Po mom mišljenju to je najvažniji prijevod nakon prijevoda na francuski i mađarski, a za moj pojam ta je knjiga i najljepša.

Bila je to velika radost što smo mogli pisati njegov Životopis, za to se još jednom zahvaljujem vama svima, Vašoj carskoj Višosti, ali htjela bih se jednako tako zahvaliti i nadvojvotkinji Regini, njegovoj supruzi, jer mnogo toga što je napravio O. von Habsburg, ne bi mogao učiniti da nije imao nju.

Htjela bih se na kraju zahvaliti i prevoditeljici Jasni Čmelić, koja nije bila samo prevoditeljica, nego i pokretač čitavog tog pothvata.

Stephan Baier Njegova četiri životna načela: odgovornost, mir, pravednost i identitet Europe

U životu ljudi, a i u životu naroda, postoje prijatelji koji dolaze i odlaze, ali ima i prijatelja koji dolaze i ostaju, prijatelja koji su i onda tu, kad nam je loše, tj. kada najnužnije trebamo prijatelje. Za Hrvatsku – a to smo iskustvo stekli u proteklih 15 ili nešto više godina – bilo je mnogo prijatelja koji su dolazili i odlazili, bilo je prijatelja za dobro vrijeme, ali i za loše vrijeme. Otto von Habsburg bio je prijatelj za Hrvatsku u svakoj fazi u vremenima prije 1990. u teškim vremenima rata i borbe za nezavisnost i priznanje državne suverenosti i slobode, pa i sad u toj teškoj borbi oko pristupanja EU-u. Zbog toga i mislim da je baš dostojno i primjereno i dobro da ova biografija, ovo pričavanje njegova cijelog života postoji i na hrvatskom jeziku. I stoga se danas veselim.

Sad biste mogli reći: pa kakav je to veliki čin, njemu je ljubav prema Hrvatskoj već stavljena u kolijevku. No, znamo kako je to s ljubavi. Poneku ljubav nam je netko stavio u zipku, ali znate i kako je to s ljudima koje treba voljeti: ako ih dobro poznajete onda kod nekih ne možete a da ih ne volite, ima ljudi koji imaju toliko šarma da kad ih poznajete morate ih voljeti. Isto je i s Hrvatskom. Ako tu zemlju dobro upoznate, morate ju voljeti. Otto von Habsburg imao je tu privilegiju da mu je ta ljubav već u djetinjstvu stavljena u kolijevku. A ipak, da se radilo samo o ljubavi, samo o simpatiji za Hrvatsku ili emocionalnoj povezanosti, on bi mogao postati junak za Hrvatsku, ali vjerojatno tragični junak. Zašto je on mogao tolike, kojima ta ljubav nije stavljena u kolijevku, pridobiti za Hrvatsku? Zbog toga što se čitavo njegovo djelovanje, čitavo njegovo životno djelo provlače principi koji su neovisni o toj ljubavi, iako ih ona u određenim trenucima ispunjava.

Odgovornost

Htio bih vam reći četiri načela koji su obilježili njegovo djelovanje njegovom cije-

lom životu: 1. **Odgovornost.** Dobro se sjećam kako smo išli u Vukovar. Htjeli smo otputovati onamo s našim prijateljima. Vukovar je onda bio okupirano područje i odgovorni ljudi iz UN-a su nam obećali: učinit ćemo iznimku tako da i vaši hrvatski suputnici mogu ući s vama u Vukovar. A onda su na check pointu Hrvati morali izići iz automobila! Nisu smjeli ući u svoj grad Vukovar, a mi bez hrvatske, s inozemnom europskom putovnicom, smjeli smo se odvesti u zaposjednuti grad. To je bio jedan od najtužnijih trenutaka koji sam doživio prema vašoj zemlji. Kad smo onda izašli iz grada, Otto von Habsburg rekao je u uskom krugu svome sinu Karlu: „Znaš Karl, to su naprosto naši ljudi“. A to „naši ljudi“ značilo je, za te smo ljude **dužni** raditi, za njih smo **odgovorni**. Mislim da je to obilježilo cijeli život Otta von Habsburga, taj osjećaj odgovornosti. Od svog oca nije naslijedio ni krunu ni carstvo, ali osjećaj odgovornosti za ljude i narode u srednjoj Europi je naslijedio, i po tome se ravnao. A sad ovdje prisutne pitam: zar ne bismo mogli očekivati od svih današnjih političara da preuzmu odgovornost, da se osjećaju odgovornima za ljude i za narode? Gdje su tu bili svjetski moćnici i moćnici u europskoj zajednici godine 1990. kad su Hrvati težili za slobodom i demokracijom i stoga i za neovisnosti? I gdje su bili 2004./2005. kada su Hrvati stremili u Europu?

Mir

Drugo načelo nazvao bih težnja za **mirom**. Otto von Habsburg rođen je dvije godine prije početka Prvoga svjetskog rata i njegovu su se ocu mnogo podsmijevali zbog zalaganja za mirom. Da je barem više državnika u ono doba bilo tako „naivno“ kao car Karlo i da su toliko nastojali stvoriti mir! Bilo ih je samo dvoje među europskim velikanima: papa, koji se i u ono doba zvao Benedikt – kakvog li lijepog slučaja i lijepe sudbine, bio je to papa Benedikt XV., i otac Otta von Habsburga, car Karlo koji su svim svojim snagama željeli stvoriti mir. A O. von Habsburg izvukao je svoje zaključke iz ovih europskih tragedija. Nakon I. kao i nakon II. svjetskog rata svi su Europljani, bilo da su

Međunarodni skup
Zadar, 15.10.2004.

PERSPEKTIVE DEMOKRACIJE U EUROPI - HRVATSKA 2007.

U Zadru je od 15. do 17. listopada 2004. godine održan Međunarodni skup "Perspektive demokracije u Europi – Hrvatska 2007." u organizaciji Hrvatske Paneuropske unije u suradnji sa Zadarskim ogrankom HPEU.

Pokrovitelj skupa bio je predsjednik Vlade Republike Hrvatske dr. Ivo Sanader. Pozivu za sudjelovanje odazvali su se predsjednici i predstavnici nacionalnih paneuropskih unija iz Francuske, Njemačke, Švedske, Austrije, Mađarske, Slovačke, Makedonije, Bosne i Hercegovine, Slovenije i Latvije, te naravno brojni delegati iz cijele Hrvatske.

U prvom dijelu skupa posebice se raspravljalo o načinima oblikovanja i očitovanja volje birača u odnosu između država članica i Europske unije, te principu supsidijarnosti. Također su se rasvijetlile dvojbe o neposrednoj i reprezentativnoj demokraciji na razini multinacionalne strukture. Riječ je bila o ljudskim pravima, pitanju manjina, funkcioniranju pravosuđa i prav-

ne države, podjeli vlasti, međusobnim odnosima, te izgradnji pojedinih tijela vlasti. Poseban dio posvećen je ostvarenju kulture života u demokratskim procedurama, te položaju kulturnih identiteta u globalnom okruženju.

Na svečanom političkom forumu – Hrvatska 2007. – govorili su predsjednik HPEU prof. dr. sc. Pavo Barišić, akademik Mislav Ježić, pomoćnica ministricе vanjskih poslova Marija Pejčinović Burić, zadarski nadbiskup dr. Ivo Prenda, glavna tajnica MPEU Walburga Douglas, predsjednica Zadarskoga ogranka HPEU Irena Dobrović, gradonačelnica Zadra Ana Lovrin, župan Ivo Grbić, rektor Sveučilišta u Zadru, direktor u Europskom parlamentu Gerard Bokanowski, potpredsjednik Slovenskog paneuropskog gibanja Andrej Rahten, predsjednik Mađarske PEU grof dr. Stephan Bethlen, te predsjednik Međunarodne PEU dr. Otto von Habsburg.

Cijeli program popraćen je brojnim kulturnim događanjima, primjerice uz objed u marini Maestral nastupila je klapa „Kaleta“, organizirano je razgledavanje izložbe crkvene umjetnosti „Zlato i srebro Zadra“. Posebice je za inozemne goste bio zanimljiv posjet gradu Ninu, najstarijem hrvatskom kraljevskom gradu i kolijevci hrvatske kulture u kojemu su očuvani spomenici kulture, posebice nadaleko poznate starohrvatske crkvice iz 9. i 12. st. U gradu Ninu organiziran je i koncert tamburaškog orkestra „Branimir“ u crkvi sv. Ambroza (13. st.). Zanimljiv je podatak da je prva skladba koju su izveli bila paneuropska himna „Oda radosti“ L.v. Beethovena.

Iznimno uspješano organiziran paneuropski susret u Zadru, po mišljenju gotovo svih sudionika (više od 150) završio je u nedjelju svečanom Sv. misom i prijamom u Zadarskoj nadbiskupiji kod domaćina, nadbiskupa dr. Ive Prende i dr. Marijana Oblaka.

Pozdravni govor predsjednice Ogranka HPEU Zadar Irene Dobrović

Pozdravljam sve drage goste i prijatelje Paneurope, a posebno našeg uvijek dragoga gosta nadvojvodu Otta von Habsburga u ime Ogranka HPEU Zadar. Zadarski ogranak trudio se da vam boravak bude što ljepši, nadamo se da smo u tome uspjeli, ali ispričavamo se ako se ustanovi da postoji koji sitniji propust.

Mnogi od vas bili su već u Zadru prije deset godina na zasjedanju paneuropskog kruga Alpe-Jadran. Bio je to prvi međunarodni skup održan u Zadru od početka Domovinskog rata, što je podiglo moral Zadrana, jer smo osjetili kako nas nije zaboravio cijeli svijet, a tada nam je to puno značilo. Tada je organiziran posjet opustošenoj i razorenoj zadarskoj okolini, a potresne slike ratnih razaranja ponijeli ste sa sobom u Europu. Zadar je grad star 3000 godina i uvijek je bio središte regije, od toga je više od 1000 godina bio glavni grad Dalmacije, sve do 1918. godine.

Kako je tema ovog skupa demokracija, treba napomenuti da su prvi demokratski izbori u Zadru bili 1861. godine, kada su se iz ranijih pokreta formirale prve političke stranke. Osnovan je i Dalmatinski sabor sa sjedištem u Zadru. Sve značajnije političke stranke toga vremena imale su sjedište u Zadru. Političke stranke su u Zadru izdavale svoja novinska glasila putem kojih su promovirale političke programe. To traje do 1918. godine, do kada je s prekidima izlazilo oko 70 novinskih glasila. U Zadru su u tom razdoblju djelovale 54 udruge raznih profila.

Nakon Prvoga svjetskog rata, Zadar je po Rapallskom ugovoru pripojen Italiji i uskoro, dolaskom fašizma 1922. godine prestaje demokratski život u Zadru.

Nakon Drugoga svjetskog rata nastupa vrijeme jednostranačkoga državnog uređenja. Demokracija se uspostavlja tek 1990. godine, odnosno uspostavom Republike Hrvatske.

Težimo razvijanju demokracije, europskim integracijama i Europskoj uniji, ali na bazi ravnopravnosti svih njenih članica, očuvanju kulturnog identiteta, te bržega gospodarskog razvoja manje razvijenih zemalja u tranziciji.

Želim vam još jednom ugodan boravak i nadam se da ćete s konferencije ponijeti najljepša sjećanja i dojmove, te da ćete ponovno poželjeti doći u Zadar.

Hans Friedrich Freiherr von Solemacher HANNS-SEIDEL-STIFTUNG

Već je postalo tradicijom da Zaklada Hanns Seidel pomaže rad Paneuropske unije u Hrvatskoj. Jedna je od naših zadaća pomagati europsko udruživanje u zemljama koje još ne pripadaju Europskoj uniji, ali će uskoro biti.

Poznato je da Zaklada Hanns Seidel u Hrvatskoj djeluje već osam godina. Zaklada od samoga početka pomaže Hrvatskoj kao njemačka politička zaklada u različitim područjima: na komunalnom, nacionalnom, društveno-političkom, unutrašnje-sigurnosnom, kao i na mnogim drugim područjima, od početka pokušavamo Hrvatskoj pomoći na putu u EU. Zapravo, već dugo se divimo Hrvatskoj svjesni prijateljstva koje postoji između Njemačke, Bavorske i Hrvatske. Vrlo me veseli da se netko iz Paneuropske unije Njemačke tako srdačno pozdravlja. Također, ne bih želio propustiti reći da sam jedan od članova koji su utemeljili Bavorsku Paneuropsku uniju. Osim svih drugih veza, osobito bih istaknuo posebno dobre odnose Hrvatske s južnonjemačkim prostorom.

Posebno mi je zadovoljstvo što ovdje očekujemo nadvojvodu Otta von Habsburga. On je prije 30 godina bio u Zakladi H. Seidel vanjskopolitički savjetnik, prije nego je postao članom Europskoga parlamenta, te mi je stoga velika čast i zadovoljstvo da ga smijem pratiti u svojstvu zastupnika Zaklade u Hrvatskoj, Mađarskoj i Slovačkoj pri tako važnom poslu za Europu. U tom smislu želim vašoj priredbi, odnosno konferenciji mnogo uspjeha. Ona je važna točka na putu Hrvatske prema EU-u. Hvala i svima koji su došli iz drugih zemalja da bi podržali Hrvatsku.

Pavo Barišić, Branimir Grgić, Mislav Ježić i Milena Žic Fuchs

Biljana Matišić, predsjednica Mladeži HPEU

Izuzetna mi je čast i zadovoljstvo što vas mogu pozdraviti u ime novoformirane Mladeži HPEU. Zahvalna sam na prilici što Vam se mogu obratiti baš u Zadru, jer je upravo iz ovoga grada davne 1569. godine, hrvatski renesansni književnik Petar Zoranić, pisac prvoga hrvatskog romana "Planine", krenuo na svoj put u planine, na koji me podsjetila misao da će i Hrvatska, zasigurno, nakon ovoga skupa iz Zadra ozbiljnije i sigurnije krenuti putem Europske unije.

Svima nam je u interesu ispuniti davnu Kalergijevu želju o ujedinjenju Europe. I tome cilju teže svi članovi i prijatelji PEU-a. U tome ne zaostaje niti Mladež koja u Hrvatskoj djeluje već više od 12 godina, a cilj joj je povezati hrvatsku s mladeži iz cijele Europe. Pokušat ćemo nizom predavanja i rasprava skrenuti pozornost na ekološku problematiku u Europi, ali na pitanje usuglašavanja hrvatskih ekoloških standarda s europskim. Nadam se da će ovaj skup u Zadru, ali i konferencija Mladeži HPEU Pan-Mare, inicirati Hrvatsku i Europu da učine mali korak jedna prema drugoj.

Grofica Walburga Douglas, glavna tajnica MPEU

Za mene je osobita sreća da svake godine sudjelujem na izvanredno uspješnim događanjima Hrvatske Paneuropske unije. Vjerujem da ove godine imamo pred očima daleko pozitivniju sliku kad se radi o temi "Hrvatska 2007.". Još prije godinu dana nismo bili sigurni kako će se stvari dalje odigravati, no u međuvremenu vidimo jasno daljnji put na kojem će Hrvatska postati članicom EU-a. Jasno da sve nije dovršeno i potpuno razvidno. Dijelom će se još morati mnogo razgovarati dok se ne zaključi peti krug proširenja s Rumunjskom i Bugarskom, da bi se onda uzele u obzir druge zemlje, koje trebaju učiti na primjeru petoga proširenja EU-a.

Za nas je važno da ustrajemo da je Hrvatska dio toga petog proširenja, te da je na taj način članicom 2007. PEU je prva or-

ganizacija koja je to potpuno jasno napisala, a s novom komisijom vjerujem da imamo pozitivnijeg sugovornika. Sve ću učiniti što mogu, kao koordinatorica PEU-a, da se i u sljedeće dvije godine radno provodi tema PEU-a: Hrvatska 2007. Želim konferenciji mnogo uspjeha.

Jesko v. Samson, zamjenik predsjednika Mladeži PEU Njemačke

Kao član Predsjedništva PEU-a Njemačke prenosim vam najbolje želje, a osobito vas srdačno pozdravlja g. Bernd Posselt, naš

predsjednik. Žao mu je što osobno ne može sudjelovati, jer se istodobno na svetom brijegu Andechs održava tradicionalni susret PEU-a Njemačke "Europski dani u Andechs".

Daljnji put Hrvatske odlučivat će se u kratkom vremenu "malim pomicanjem utega", koji će kao njihaljka prevagnuti na jednu od strana. Imate povijesnu priliku paneuropski oblikovati budućnost svoje zemlje. Nadohvat ruke su predradnje za početak pregovora, pa bi se primjerenim radom i postupcima on mogao otvoriti početkom iduće godine. U mnogim zadacima imate potpunu potporu svih paneuroljana. Osobito ćemo mi u Njemačkoj nastojati omogućiti da se svim zemljama kandidatkinjama pruže jednake mogućnosti. Paneuroljani su pozvani kao nositelji vizionarskih zamisli suprotstaviti se onima koji dvoje, euroskepticima i protivnicima Europe. Današnja konferencija služi upravo tim ciljevima. Hrvatska 2007. kao

članica EU-a ojačat će demokraciju u Europi. Možete se pritom pouzdati u prijateljstvo i potporu PEU-a Njemačke.

Alain Terrenoire, predsjednik PEU-a Francuske

Dragi prijatelji, beskrajno vam hvala na ljubaznom gostoprimstvu i ideji da nas okupite ovdje u Zadru. Zadar nije samo grad velike ljepote, svjedok povijesti i kulture velikog bogatstva, već je ovaj grad također i svjedok velikih nesreća i suparništva Europe. Prošle Europe. Dakle, na jednom simboličnom mjestu, koje ujedinjava, koje sažima, posljedice današnje Europe i onoga što ona želi postati.

Želim Vam reći, u znak prijateljstva i povjerenja, da francuske vlasti, na najvišoj državnoj razini, ne samo da podržavaju priključenje Hrvatske EU, već svim snagama nastoje da se to priključenje odvije u što kraćem roku.

Među nama, ovdje, možemo si postaviti pitanje: "Što je to jedan član više u krilu EU-a?"

To je ponajprije više mira. Ne zaboravite mir! Znam da ovdje u Zadru, koji je još tako nedavno patio, riječ mir ima veliko značenje.

To je također ukorjenjivanje demokracije koja i tom smislu, osnažuje zajedništvo Europe. To je stup više u zajedničkoj kući Europe. To je dijete više u europskoj obitelji.

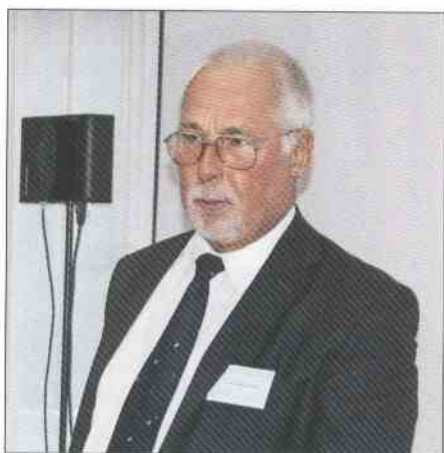
Po sebi se razumije da su uloženi i da će se još uložiti naponi kako bi se vaša integracija u EU-u odvila sa što manje poteškoća. Ali, ono do čega mi u MPEU-u najviše držimo, to je da i vi Hrvati imate istu viziju Europe. MPEU kao i vi, koliko mi je poznato, želi europski priključak. Želimo da Europa bude jedna ljudska zajednica koja učvršćuje svoju nezavisnost. To je Europa koja surađuje i koja svojim primjerom pokazuje ostatku svijeta što je to kraj ratova koje smo u prošlosti tako često vodili. To je Europa koja se prije svega bavi čovjekom i koja teži društvenom razvitku. To je također Europa koja afirmira obranu svoje autonomije. Ako želimo Europu koja će se poštovati, moramo biti u stanju našim primjerom jamčiti slobodu.

Evo što u MPEU-u želimo i što mislimo - da je Hrvatska jedna šansa više da Europa uspije i da istodobno pridonese svojoj snazi i svojoj nezavisnosti. Stoljeće koje se upravo rodilo kao i prethodno, upoznat će neizbježno sukobe. No ako Europa zaista postoji, ona će moći pridonijeti da se rat izbjegne. Ako Europa ne bi postojala, ona se ponovno izlaže riziku da postane bojno polje. Zato s punim povjerenjem gledam na vaš dolazak u našu EU, zemlju mira i zemlju nade. I kao zaključak, pokušat ću na hrvatskom citirati jednog velikog pjesnika, P. Preradovića: „Zora puca, bit će dana.“

Aivars Fogels, predsjednik PEU-a Latvije

Dragi prijatelji Paneurope, zahvaljujem na pozivu i organizaciji konferencije u ovoj prekrasnoj zemlji koja će, nadam se, uskoro postati članica EU-a. U ime Latvijskog PEU-a vaš srdačno pozdravljam. Latvijski PEU osnovan je 1926., a nakon 1991. i naše samostalnosti sve aktivnosti usmjeravamo na uvođenje demokracije i povratak društva europskim demokratskim standardima. Nadam se da će sastanak biti produktivan, da ćemo doznati nove informacije, steći nove prijatelje, te proširiti PEU.

Rainhard Kloucek,
glavni tajnik PEU-a Austrije

Austrijski Paneuropski pokret zalaže se da Hrvatska uđe u EU zajedno s Rumunjskom i Bugarskom 2007. Službeno austrijsko stajalište je također vrlo povoljno za Hrvatsku, a o tome se očitovala i Vlada Republike Austrije da Hrvatsku želi što prije u okrilju EU-a. Kad je bivši ministar europskih integracija RH izjavio da su Hrvatska i Austrija susjedne zemlje, nitko tome nije proturječio. Nadam se da nam to opraštaju naši slovenski prijatelji. Ta stvar, međutim, još nije riješena. Prema vijestima iz Europske komisije stoji da Hrvatska nedovoljno surađuje s Haaškim sudom, Hrvatska mora uvažavati manjinskih prava itd. Mnogo je kritičnih riječi, a mi znamo da nije tako u Hrvatskoj, da je, dapače, mnogo bolje nego u nekim europskim državama.

Prije dva tjedna bili smo nazočni na dodjeli europske nagrade *Richard Coudenhove Kalergi* u Bozanu u Južnom Tirolu. Zna se da je Južni Tirol zemlja koju je Italija zaposjela poslije 1. svjetskoga rata, da se dugo borila za autonomiju i da se poštuju manjinska ljudska prava. U Europi Južni Tirol predstavlja vrlo malenu zemlju u kojoj se nalaze mnoge institucije koje se bave pravima narodnosnih skupina. Tu je i Europska akademija u kojoj radi prof. Christof Pahn, stručnjak za ljudska prava manjina. Prije godinu dana izdao je knjigu u dva sveska o zaštiti prava manjina u kojoj između ostaloga donosi vrlo pozitivan sud o pravima manjina u Hrvatskoj, u usporedbi s drugim državama koje su danas već u EU-u.

Svojoj ste konferenciji dali ime "Perspektive demokracije u Europi" s kojim želim povezati jedan događaj iz Europskoga parlamenta. Poznato je da se g. Rocco Buttiglione otvoreno izjašnjava o vlastitim stajalištima praktičnog vjernika katolika o pitanju homoseksualnosti, uloge žene i obitelji itd. U Europskom parlamentu smo doživjeli da se takvo osobno stajalište ne uvažava i da se predsjednik Europskoga parlamenta u medijima izjasnio protiv Buttiglionijske, da čovjek s

jenjati, i na koncu su uspjeli ući u Uniju, ne prihvativši sve što im je ponuđeno za prihvatanje. Kao paneuropski zalagat ćemo se uvijek za temeljne vrijednosti. To nam je i za budućnost glavna zadaća, u Europi, jednako ovdje u Hrvatskoj u kojoj imamo, uvjeren sam, najsigurnije saveznike.

Andrej Rahten,
potpredsjednik PEU Slovenije

Izuzetno mi je velika čast što mogu opet pozdraviti, nakon tri godine, kada sam posljednji put imao tu priliku, pozdraviti skup HPEU-a i moram ujedno ispričati našeg predsjednika, prof. dr. Bučara koji je imao nekih obveza u domovini. A on želi isto tako pozdraviti ovaj skup, jer nije samo utemeljitelj Slovenskog paneuropskog gibanja, nego i jedan od onih političara u Sloveniji koji se uvijek zalagao za to da se između dvije susjedne zemlje uspostavi što bolja suradnja. I ja zagovaram tezu da je Hrvatska susjedna zemlja Austrije jer svi koji smo u europskoj obitelji, svi smo susjedi, tako da mi je vrlo drago da danas mogu još jednom reći: Hrvatska je napravila veliki put, veliki napor da se približi svim ostalim zemljama

takvim stajalištima ne može obnašati vodeće funkcije u EU-u. To je, može se reći jedan vrisak iz Europe i Odbora za temeljne ljudske slobode, prema čovjeku koji se jasno deklarirao katolikom. Ocjenjujem to novim totalitarizmom na našim prostorima. Totalitarizam mišljenja prema kojemu nije dopušteno ispo- vijedanje vjere u Europi. Moramo biti svjesni da je to tek početak otpora protiv kojega ćemo se morati boriti.

Paneuropska unija uvijek se zalagala za svoja načela koja su postavljena za R. Coudenhove Kalergija i koja su se dalje provodila pod predsjedanjem dr. O. von Habsburga. Tek maksimalnim zalaganjem za načelima koje smo si postavili, možemo očekivati postizanje rezultata.

O pitanju Hrvatske čeka nas vrlo veliki izazov. Hrvatska bi se za neka pitanja trebala ugledati u Slovačku. Za neke zakone je decidirano odgovorila da ih ne želi mi-

koje su imale tu priliku da već nakon pada Berlinskog zida počnu pregovore s EU-om. Svojim hrvatskim prijateljima razgledao sam Zadar i moram reći da sam bio vrlo nesretan kad sam vidio što je sve moguće napraviti s jednim civiliziranim gradom, ako se na njega sruše sile totalitarizma, nacionalističke ideologije koja nema nikakva poštovanja prema osnovnim civilizacijskim normama. Zato na ovom mjestu moram čestitati što ste se uspjeli suprotstaviti toj agresiji i što ste uspjeli, usprkos tome, napraviti toliko posla na putu prema Europskoj uniji.

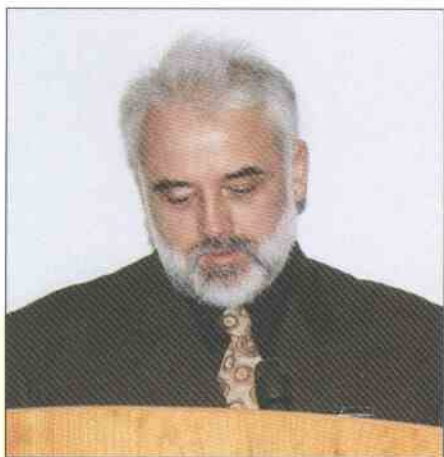
Držim da ni jedna druga zemlja-kandidat, usprkos svim gospodarskim i drugim kriterijima, nije napravila toliko koliko je sada Hrvatska u ovih nekoliko godina da se približi EU-u. Moram reći da je to nama svima uzor i vrlo sam ponosan što mogu govoriti kao član sestrinske organizacije, jedne organizacije koja ima vrlo bliske odnose s HPEU-om. Pri-

je svega mislim da je to velika zasluga počasnog predsjednika prof. dr. Mislava Ježića koji je na svakom našem skupu uvijek podržavao blisku suradnju dvije nacije. Isto tako, vidim da imate nasljednika prof. dr. P. Barišića koji isto tako zagovara tu dobru suradnju.

Završit ću ovo kratko izlaganje samo s još malom željom. Želim da i dalje ovako surađujemo i da budemo uzor suradnje svim ostalim organizacijama unutar međunarodne Paneuropske unije.

Jordan Boškov, glavni tajnik PEU-a Makedonije

Radujem se što smo mogli doći na ovaj skup koji je HPEU tako divno organizirao s temom o perspektivama demokracije u Europi i Hrvatska u godini 2007. Iz Makedonije nosimo pozdrave naše organizacije i ujedno čestitamo, no ne vama, vi ste naši prijatelji, čestitamo svima koji su sudjelovali da Hrvatska postigne ovakav napredak na putu prema uklanjanju u EU. To se odnosi svakako ne samo na hrvatske institucije već prije svega i na pomoć koja je dana sa strane Europe, odnosno MPEU-a. To nije jedina, ali je jedna od najzaslužnijih struktura koje su ovu zastavu izdigli visoko.

U odnosu na Makedoniju, vrlo smo zahvalni što se otvara naša tema, iako ću sada biti slobodan i kazati svoj dojam. Čestitamo za to proširivanje 1. svibnja, ali smatram da u EU-u, u Europskoj komisiji mora biti invencije da ako je nama već potrebna nova tehnologija kako bi dominirali proizvodnjom, dominirali kao Europa na globalnim tržištima, nama u Europskoj uniji potrebna je invencija i ne možemo se ovako držati dalje do krutih mehanizama proširivanja. Za mene nema nikakva valjanog razloga što članstvo nije već ove godine prošireno i na Hrvatsku. To je moj stav, da li bi to bila sigurnost, financije ili gospodarske teme, Europa mora djelovati preventivno i proširiti članstvo mimo ove procedure koja se bazira na Kopenhaškim kriterijima, jer za invenciju u politici imamo primjera na Bliskom istoku, u globalnim razmjerima i mi možemo nešto ubrzati.

Na kraju, zadržao bih se na tome da smo mi u Makedoniji izgubili veliki svjetionik tragičnom smrću našeg poštovanog predsjednika Borisa Trajkovskog, kao Paneuropska unija izgubili smo velikog zagovornika i mislim da mu možemo odati dostojno poštovanje.

Stephan grof von Bethlen, predsjednik PEU-a Mađarske

Lijepo mi je doći u Hrvatsku, to je osjećaj kao da dođem kući, a isto mi je kada se sviraju mađarska i hrvatska himna. Hrvatska je u Mađarskoj jako omiljena. U Europi su nam čak zamjerali što Hrvatsku podupiremo od 1990., kako u borbi za osamostaljenjem tako i u obrani protiv srpskoga agresora. Od tada smo jednom godišnje organizirali događanje, vezano uz potporu Hrvatskoj. Mađarska je, osim toga, povezana s Hrvatskom zajedničkom osamsto godina dugom poviješću. Iz mađarskoga iskustva mogu preporučiti da mnogo više morate dati na naglasak na promidžbu, da je kod vas demokracija već razvijena. Stavite se u ulogu Europljana, oni vas ne poznaju dovoljno!

Odnos prema manjinama, hrvatskoj u Mađarskoj i mađarskoj u Hrvatskoj je primjeren, to predstavlja jedan most povezivanja između dvije države i može poslužiti kao uzor drugima. Svako spočitavanja Europe da nedovoljno pažnje posvećuje manjinama, sigurno ne stoji. U ispunjavanju kriterija Hrvatska sigurno bolje stoji od, primjerice, Rumunjske i to treba isticati, kako se konvoj za ulazak u EU ne bi ravnao prema najsporijem. Mađarska Paneuropska unija sve će učiniti da Hrvatska postane punopravnom članicom EU-a 2007.

Mr. sc. Marija Pejčinović-Burić, državna tajnica u Ministarstvu europskih integracija

Najprije, želim čestitati organizatorima na izboru teme: "Perspektive demokracije

u Europi", s naglaskom na Hrvatsku te na lokaciji, Zadar je važan grad bogate prošlosti i svakodnevnice. Čvrsto vjerujem u demokratizaciju Europe, što podrazumijeva uključivanje Hrvatske u EU. Mislim da će uključivanje Hrvatske u EU pridonijeti sigurnosti i demokraciji u ovom dijelu Europe.

Udruživanje u EU-u nije samo iz ekonomskih razloga, što je uvriježeno mišljenje, poštivanje zakona i ljudskih prava važniji su uvjeti za pristupanje EU-u. Na taj način EU nastoji očuvati vrijednosti moderne demokracije - poštivanje ljudskih prava, manjina, zakona i sl. Hrvatska mora ispuniti sve te političke kriterije, a njihovo ispunjenje donijet će bolji život u boljoj Hrvatskoj.

Članstvo Hrvatske u EU-u ključno je za stabilnost u Hrvatskoj i ostalim zemljama regije. U tom smislu Hrvatska mora provesti sve reforme postavljene pred nju prije ulaska i na taj način svima pokazati da demokracija i stabilnost mogu zavladati ovim dijelom Europe.

Organizacije poput PEU-a imaju veliku važnost u izgradnji EU-a i pomažu ukazati

na prednosti koje udruživanje donosi, stoga podržavam i podupirem vaša nastojanja da nam svima pomognete demokratizirati svaki dio Europe.

Otto von Habsburg osvjedočeni je prijatelj Hrvatske u ratnim i poratnim godinama, jedan od najvećih zagovaratelja njezina međunarodnoga priznanja i danas jedan od najaktivnijih inozemnih uglednika koji se zalaže za što skoriji ulazak Hrvatske u EU. Neokrunjeni nasljednik krune nekadašnjeg Austro-Ugarskog Carstva, učinio je puno za ujedinjenje Europe, možda i više nego što bi da je bio formalni car, tvrde mnogi koji ga dobro poznaju. Cijeloga života, ovaj vitalan devedesetdvostraničan, činio je sve da ostvari san svoga oca Karla I. i da ujedinjeni godinama razjedinjenu Europu. Uz niz svakodnevnih obveza i na konferenciji u Zadru, ali i medijima odaslao je niz zanimljivih poruka. Donosimo neke.

Neki naglasci iz izlaganja i razgovora dr. Otta von Habsburga u Zadru

■ Ulazak u EU ovisi prije svega o vama, odnosno nama, o Hrvatskoj. Ako se sjećate, prije godinu dana kada se o tome govorilo u parlamentu, onda je još sve bilo nesigurno. Imao sam tada dvosatni sastanak s predstavnicima Hrvatskog sabora, pokušavajući ih motivirati da što prije podnesu zahtjev za učlanjenjem u Europsku uniju. Mislim da smo, kao prvo, prekasno podnijeli zahtjev, to je trebalo učiniti puno prije. Znam da su hrvatski političari pri tome slušali različite savjete iz inozemstva i da zato nisu prije podnijeli zahtjev. Kada se govori i odlučuje o hrvatskim pitanjima, onda saborski zastupnici trebaju odlučivati u skladu sa svojom savjesti, a ne slušati bilo koga iz inozemstva.

■ Došao na svijet kao Hrvat. Hrvatska je bila jedan od ključnih dijelova Austro-Ugarske Monarhije jer su upravo iz toga područja dolazili oni najbolji. Najbolji general cijele Monarhije bio je general Borojević podrijetlom iz Bosne i Hercegovine, ali ne smijemo zaboraviti da su kvalitetni ljudi dolazili i iz svih dijelova Hrvatske. Uvijek me posebno zanimala agrarna politika, a o njoj sam jako puno naučio od Stjepana Radića. Od Hrvata sam naučio još mnogo toga. U vrijeme Drugoga svjetskoga rata, u godinama koje su bile vrlo teške za Hrvatsku, oni su dolazili k meni i ja sam brinuo o njima i pomagao im. Jedino žalim što sam na dugom životnom putu zaboravio hrvatski jezik koji sam učio u školi i uvijek imao peticu.

■ Znam da većinu muči Turska. Veliki sam prijatelj Turaka i sjećam se, kao dijete, trenutaka kada su Turci dolazili Monarhiji u posjet, ali ja osobno nisam za članstvo Turske u Europskoj uniji. Mislim da Turska ima u cijelom području islamskih zemalja zadatak koji se razlikuje od interesa drugih europskih članica. Njihov veliki reformator Ata Turk pokopan je kao nevjernik. Znamo da se islamski vjernici pokapaju tako da im se glava okrene prema Mekki, a onima koji to nisu, njima se okrenu leđa. Turci su s vremenom i Ata Turkovu glavu okrenuli u svetom smjeru. Prilikom zadnjega posjeta njegovome grobu, susreo sam jednog

Azerbejdžanca koji mu se došao pokloniti i koji je kazao: "Došao sam ti reći da su ti Turci kod nas". Eto, to je razlog zašto sam protiv ulaska Turske.

■ Europa se mora držati socijalno-tržišnog gospodarstva jer iskustvo pokazuje da tržišno gospodarstvo može donijeti velike uspjehe, ali iskustvo nas uči da bez one socijalne komponente imamo kuću s lošim temeljima i lako se ruši. Trebamo njegovati načelo subsidijarnosti. Trebamo njegovati ujedinjenu Europu u njezinoj raznolikosti. Ako toga nema, to vam je kao da jednu dugu melodiju svirate samo s jednim instrumentom, to je dosadno, a tako vam je i s politikom. Ne smijemo muslimanima braniti da nose svoja vjerska obilježja, da žene nose marame, jer će nas to dovesti do toga da ćemo morati ukloniti i svoje vjerske simbole, da će nestati i križ.

Zato želim što skoriji ulazak Hrvatske u Europu, jer će se ona, kao katolička zemlja, sigurno zalagati za to da Božjim načelima ima mjesta u politici. Ono na čemu Europa treba posebno raditi je zaustaviti odljev mozgova u SAD. Eto, npr. Mađarska ima 19 nobelovaca, a svi spominju samo tri, jer su ostalih šesnaest na radu u Americi. Svi oni su rekli da su postojali uvjeti, bili bi radije ostali u Europi. To što se događa s odlaskom mozgova u Ameriku, to je novo robovlas-

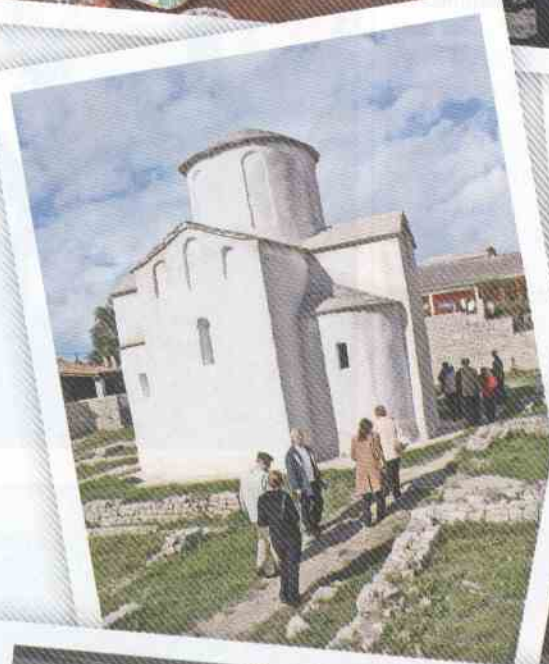
ničko izrabljivanje, koje se ne bi dogodilo da je postojala jedinstvena Europa. Cilj nam je integracija europskih mozgova i njihovo zadržavanje.

■ O generalu Gotovini mi je najbolje šutjeti. Osobno ga cijenim kao i svakoga tko se borio za Hrvatsku i možda je bolje ništa više o tome ne reći, jer se to uvijek interpretira tako da to ide protiv Hrvatske. Nemojte popuštati.

Prijam u Zadarskoj nadbiskupiji kod nadbiskupa M. Oblaka i I. Prende

Posjet gradu Ninu uz slušanje tamburaškog orkestra i dalmatinske klope

Rim, 3. listopada 2004.

BEATIFIKACIJA POSLJEDNJEG AUSTRIJSKOG CARA I UGARSKO-HRVATSKOG KRALJA KARLA I. HABSBURGA

Tražeći izlaz iz besmislenog rata, ali bez potpore vodećih austrijskih i ugarskih političara te vojnih krugova upravo zbog blage naravi i kao što neki spominju popustljivosti, bio je prognan iz vlastite domovine na portugalski otok Madeiru, gdje je zbog izuzetno jasnih i nezdavih uvjeta, u siromaštvu umro od posljedica bolesti 1. travnja 1922. u 35. godini života. Pamte se njegove riječi na smrtnoj postelji ... "Sve moje zalaganje je uvijek, u svim stvarima, što je moguće jasnije spoznati i slijediti Božju volju i to na najsavršeniji način".

Nakon Karlove smrti osnovana je Molitvena udruga cara Karla za mir među narodima koja je i pokrenula postupak beatifikacije.

Carska je čast prešla na Karlova najstarijeg sina Otta (našeg počasnog međunarodnog predsjednika) kojem je tada bilo 10 godina.

Uz veliki broj hodočasnika iz Hrvatske na prigodnoj svečanosti na Trgu svetoga Petra u Rimu beatifikaciji je prisustvovao grof Janko Vraniczany kao izaslanik predsjednika Mesića te predstavnici Hrvatske Paneuropske unije s predsjednikom dr. Pavom Barišićem na čelu i počasnim predsjednikom akademikom Mislavom Ježićem.

Željko Obad

U nedjelju, 3. listopada 2004. papa Ivan Pavao II. proglasio je blaženikom Karla I. Habsburga, rođenog 1887. godine od oca Otta (brata ubijenog prijestonasljednika Franje Ferdinanda). Carsku i kraljevsku krunu preuzeo je nakon smrti cara Franje Josipa I. u jeku I. svjetskog rata i vladao od 1916. do 1918. godine. Ne želeći krvoproliće i nasilni povratak na prijestolje, Karlo je u Budimpešti potpisao svoje odricanje od prijestolja.

Katolička crkva i pokojni Papa proglasili su ga blaženikom jer je uz silne patnje i poniženja kroz koje je prolazio ostao obiteljski čovjek, katolički monarh, odlučni mirotvorac te tražitelj Božje volje. U službenom dokumentu za beatifikaciju Vatikan navodi da

se u ovom čovjeku rodila ljubav za Euharistiju i Srce Isusovo te da je sve važne odluke tražio u molitvi. Zalaganje za mir stavio je u središte svojih briga i jedini dao potporu papi Benediktu XV. u njegovim naporima za mirno rješenje, a ne I. svjetski rat. Što se unutrašnje politike i uređenja za njegove vladavine tiče i danas se spominje njegovo uzorno kršćansko zakonodavstvo nadahnuto kršćanskim socijalnim naukom.

Sažetak izlaganja biskupa Franje Komarice na tribini u Zagrebu i Požegi, 24. i 25. studenog 2004.

EUROPA – IZAZOV ZA KRŠĆANE

Razmišljanja i očekivanja katoličkog biskupa iz Bosne i Hercegovine

Dolazim iz zemlje koja doduše zemljopisno i povijesno pripada Europi, ali koja je, od onih zemalja koje danas u Europi samosvjesno prednjače, predugo i na razne načine bila zapostavljena ili pak iskorištavana za vlastite uskogrudne interese.

Na temelju mog kršćanskog odgoja, započetog u roditeljskoj kući u rodnoj mi Banja Luci i na temelju osobnih, nažalost više gorkih nego ugodnih i pozitivnih iskustava zadnjih 13 godina u mojoj Domovini, pokušat ću iznijeti neka svoja zapažanja i refleksije – Vama na razmišljanje i eventualno dopunjavanje Vaših osobnih saznanja i iskustava.

I. Aktualni izazovi za Europljane

Mi, stanovnici europskog kontinenta imamo nezaobilaznu zadaću zanimati se ponajprije za sadašnju situaciju i za izgradnju sretne budućnosti ljudi i naroda u našoj Domovini, na našem kontinentu, a onda i na drugim kontinentima. To uključuje, između ostalog, nužnost međusobnog što boljeg upoznavanja; poznavanja stvarnosti u našem gradu, kraju, zemlji, u državama i narodima Europe, poznavati povijest Europe, njenih naroda i država. Valja nam što bolje i neposrednije upoznati i europsku kulturu u njejoj slojevitosti i raznolikosti, te osvijestiti sebi, koliko je to moguće, suvremenu problematiku s obzirom na izgradnju i oblikovanje poželjne budućnosti ne samo za pojedine dijelove ili narode Europe nego i za cijeli kontinent.

Nažalost, ne rijetko možemo ustanoviti kako je čak i zastrašujuće manjkavo znanje o Europi, o pojedinim narodima, krajevima, događajima, o međunarodnim odnosima u prošlosti i sadašnjosti, unatoč najsuvremenijim sredstvima javnog priopćavanja.

Da je to istina, može zacijelo posvjedočiti svaki od vas. Ne mora biti tragično, ali je svakako tužno kad čovjek – recimo iz Hrvatskog zagorja – dobronamjerno pita katoličkog svećenika iz Bosne: Jeste li vi u Bosni svi muslimani?

Ili kad jedan kardinal iz jedne katoličke zapadnoeuropske zemlje pita: Što rade Hrvati u Bosni i Hercegovini? Oni su tamo agresori kao i Srbi? !!!!

Ali je doista tragično i neshvatljivo kada vam nekadašnji predsjedavajući ministarskog Vijeća Europske unije, Nizozemac Hans Van de Bruck, tripit tijekom jednosatnog razgovora ponovi ispriku: „Oprostite mi, ja sam zbog svog fatalnog neznanja o prošlosti i međudodnosima u bivšoj Jugoslaviji donio fatalne odluke i dopustio Miloševiću da povede rat. Ali se kunem da to više nikad neću učiniti !!! „

Nažalost, nije to usamljen slučaj, nego je neznanje jedna od – čini se – glavnih poluga na kojima ne rijetko počiva moć i vlast.

Mnogi su mi utjecajni međunarodni sugovornici – na pitanje: Tko danas zapravo vlada svijetom? Odgovorili: „ignorancija, arogancija, cinizam i naivnost“.

Ako se pobliže pogledaju i razmotre događanja zadnjih godina, pa i desetljeća, bilo na privrednom, političkom, kulturnom ili crkvenom području, moglo bi se reći da se radi o povijesnom kairösu u naporima oko izgleda nove Europe. Ova nova Europa, koju se prema vlastitom konceptu želi izgraditi, ima različita imena.

Tako se govori o ujedinjenoj Europi, Europi kao savezu domovina, o Europi ljudi, građana, o kršćanskoj ili nažalost o poslije kršćanskoj Europi.

Kod svih ovih različitih predodžbi, koncepata i projekata – nastojanja mogu se uočiti prije svega, tri zajedničke stvari i to:

- osvjedočenje da u središtu svih planiranja i koncepata oko budućnosti Europe mora čovjek biti u središtu;
- pogled na cjelovitu Europu smještenu na prostoru od Atlanskog Oceana do Urala, od Sjevernog pola do Sredozemnog mora, i
- mišljenje da za novu Europu nisu dovoljne samo privredne, političke i vojne mjere i dogovori. Naravno, mora se voditi računa o svim ovim mjerama i dogovorima, ali se ujedno mora nužno potruditi da ih se nadiđe jednim kvalitetnim i nužnim dodatkom duhovne naravi.

Ako se hoće postići poželjno i potrebno ujedinjenje europskog kontinenta, koje bi bilo u stanju da potraje duže vremena, onda to ujedinjenje mora nužno omogućiti vrijednost i neupitnost legitimnih prava svih svojih članica i mora ta prava svih svojih subjekata u sebi organski integrirati.

Ovaj proces zajedničkog stasavanja i zrenja može samo polagano napredovati. Ali je važno da se ne zaustavi na tom putu na koji se krenulo, a koji nema alternative.

Postoji već uglavnom jasno iskristalizirani cilj, koji zasluuje da se ide prema njemu; naime, da se Europa još više potruži na svojoj političkoj pozornici govoriti sve više i češće jednim zajedničkim jezikom; da u životnim pitanjima za sve svoje stanovnike nađe zajednički jasan i odlučan stav. Glas cijele Europe u rješavanju aktualnih, ne samo vlastitih nego i svjetskih problema i kriza, trebao bi se čuti sve više i sve češće. Da bi se to i dogodilo, nužno je potrebno da političari i znanstvenici europskog kontinenta pronađu i pokažu prave, sigurne putove i da se potruže te putove korak po korak izravnavati i utabati.

A) Čovjek u svojoj integralnosti treba biti u središtu svih napora

Bacimo li pogled na europski kontinent tijekom nedavno završenog 20. stoljeća odmah će nam upasti u oči – kao crvena nit – duboko dramatični događaji dva svjetska rata s njihovim mnogostrukim tragičnim posljedicama i ideološkim, političkim, vojnim i privrednim razlikama pa i suprotnostima, koje su se sve do konca stoljeća pokazale kao fatalne, posebno za narode na ovom našem području. Kako je, barem

nama ovdje, poznato, bivša država Jugoslavija je nastala kao svojevrsan „pobjednički simbol“ zemalja pobjednica u I. svjetskom ratu. Bio sam ne malo začuđen kada mi je početkom svibnja 1996. god. rečeno u Ministarstvu vanjskih poslova u Parizu, a zatim poslije podne istoga dana u Elizejskoj palači skoro doslovce ponovljeno – kako moram imati razumijevanja za stav Francuske u tragediji na području Hrvatske i BiH, jer im „ne može biti svejedno što su sada prisiljeni potpisati svoj poraz u I. svjetskom ratu“. „Naše je dijete ubijeno, a vi očekujete od nas da mi plješćemo tom ubijanju.“ – rekoše!!!!

Praktički materijalizam, koji se poput opake bolesti raka metastazirajući sve više širi, natura svoju vlast agresivno i raznim oblicima čovjeku naših dana. Doživljavamo sve češće da su temeljna načela, koja su bila sigurni vodiči u ponašanju pojedinaca i društva, postala prazni pojmovi bez sadržaja, i da se ne rijetko preziru i odbacuju, kao što je slučaj s krivim shvaćanjem i primjenom slobode, s krivim shvaćanjem svetosti života, nerazrješivosti braka, s krivim shvaćanjem odgovornog stava prema materijalnim dobrima koja nam omogućava suvremeni napredak.

Mnogi ljudi daju se danas zavesti u bezobzirnost, u čisti konzumizam. Vrijednost ljudske osobe prečesto se određuje po tome koliko netko materijalno posjeduje. Visoki standard i život u izobilju, makar su tek onedavno dostupni širim slojevima europskog društva, skloni su ljude zavesti da misle kako imaju pravo na sve što im nudi suvremeni standard. To zavođenje i – svjesno ili nesvjesno – pristajanje na zavođenje, čini mnoge naše suvremenike sve sebičnijima. Svatko želi punu slobodu u svim međuljudskim odnosima, tako da u ime tih navodnih sloboda, nastaju i naturaju se novi modeli morala i života.

Današnji, sve rašireniji relativizam, koji zamagljuje moralne norme, pogoduje širenju onih procesa koji vrijeđaju dostojanstvo čovjekove osobe. To ozbiljno sprječava humanistički razvoj u mnogim područjima svakodnevnog života na našem kontinentu.

Kao što sam već ranije naveo, uočava se kod velikog broja europskih političara volja da govore istim jezikom i nastupaju jedinstvenom strategijom kad se radi o određenim životnim pitanjima.

Zato je od najveće važnosti da svatko od nas shvati da strukture, koje se trudimo uspostaviti ili poboljšati, moraju biti od koristi za dostojanstvo i istinsku slobodu konkretnog čovjeka, naroda, odnosno zajednice naroda. To znači da se čovjeka nikada ne smije reducirati, suziti na tek običan objekt, na samo jednodimenzionalnu stvarnost, kao „homo oeconomicus“ ili „homo faber“. Znači također, da se u središtu svakog planiranja uvijek mora nalaziti čovjek i to u svojoj integralnosti, dakle kao transcendentno i transcendirajuće biće, koje se ostvaruje tako da svoje potencijale udruži zajedno s drugim ljudima u zajedništvo s Bogom koji je otac svih ljudi i izvor života i dostojanstva svakog pojedinog čovjeka.

B) Uvažiti prava svih kojih se tiče na području cijelog kontinenta

Problemi i izazovi s kojima se susreće suvremeni svijet prelaze nacionalne pa i regionalne granice. Svjedoci smo da ni državnici svoju politiku ne mogu više bezobzirno oblikovati i provoditi imajući pred

očima samo svoje nacionalne interese. Odluke koje se donose u korist pojedine zemlje ili regije u privrednom, socijalnom ili političkom pogledu ne rijetko nužno ugrožavaju druge narode, nacije ili regije.

Ta činjenica ne bi nikoga trebala iznenaditi niti obeshrabit. Dapače, očekuje se od svakog svjesnog, vjerodostojnog graditelja budućnosti europskog kontinenta da kvalitetno doprinese kadrosto kontinenta da se uspješno uključi u rješavanje ne samo vlastitih nego i svjetskih problema i izazova. To ne rijetko podrazumijeva i ograničavanje važnosti nacionalnih egoizama.

C) Duhovna obnova europske kulture

Opće je poznato da je kršćanstvo jedna od bitnih sastavnica europskog identiteta. Neka mi stoga bude dopušteno ustvrditi da Crkva današnjice – kojoj i ja osobno pripadam – smatra svojom zadaćom dodatno osokoliti sve odgovorne ali ih ujedno i upozoriti kako poželjna budućnost ujedinjavajuće Europe nužno mora imati kao svoj jaki temelj – osim poželjnih privrednih, tehničkih, vojnih i političkih dogovora i saveza – i duhovnu, i moralnu obnovu kulture i civilizacije europskog čovjeka. U ovom kontekstu se Crkva, odnosno kršćani osjećaju i trebaju osjećati posebno pozvani da pokažu svoje pravo lice. Doduše, ne rijetko se čuje primjedba kako smo mi, današnji europski kršćani, svojim ponašanjem prouzročili katastrofalne posljedice. Razlog tome, čini se, jest činjenica da smo Evanđelje Isusa Krista suzili na privatni dio života ili pak na utješnu prekogrobnu stvarnost. Tako je ono izgubilo svoju prvotnu oslobađajuću i usrećujuću snagu za oblikovanje ovozemaljskog osobnog i zajedničkog življenja.

Suvremena Crkva tvrdi kako je i danas, slično kao i jučer, bliska onima koji se stavljaju u službu čovjeka. U ovom kontekstu podsjećam na poznate programatske riječi početka Saborske pastoralne konstitucije o Crkvi u suvremenom svijetu GS 1:

„... nema ničega uistinu ljudskog – (ne samo „radost i nada, žalost i tjeskoba“) a da ne bi našlo odjeka u srcima Kristovih učenika“.

Kao što je kršćanstvo, u prvom mileniju, znalo i bilo u stanju objediniti grčko – rimsku kulturu i židovsku baštinu s kulturama Kelta, Germana i Slavena, i tako omogućilo postojanje specifične duše Europe, ono može i danas učinkovito pridonijeti da i današnji različiti narodi europskog kontinenta – veliki i mali – na temelju svoje vlastite specifične velike nacionalne i kulturne posebnosti i različitosti oblikuju jednu novu zajedničku civilizaciju.

Unaprijeđenje takvog jednog procesa obnove i izgradnje zajedništva, jedne prave zajednice europskog kontinenta ovisi bitno o pojačanju i produbljivanju moralnih i duhovnih vrednota, onih vrednota koje je kršćanstvo narode Europe uspjelo u prošlosti naučiti vrednovati i primjenjivati u svakodnevnoj životnoj praksi, kako pojedinca tako i zajednice.

Navešću ovdje neke od ovih najvažnijih vrednota:

- poštivanje ljudske osobe i njenih neotuđivih prava i sloboda;
- nedodirljivost i zaštita čovjekova života;
- poštivanje braka i obitelji;
- moralna odgovornost pri oblikovanju vlastita života i u radu za zajedničko i opće dobro;

- solidarnost s obespravljenima, prezrenima, siromašnima;
- zauzimanje za male narode i nerazvijena područja i regije;
- kršćansko oblikovanje svijeta i njegove kulturne i religiozne baštine;
- dijalog sa svijetom i otvorenost prema drugome i drugačijem.

Obnovom i učvršćenjem ovih vrednota, kojima Europa može zahvaliti svoju prošlost i svoje dragocjeno kulturno i civilizacijsko blago kao i svoju ulogu i poslanje u svijetu, bit će i današnja Europa u stanju samu sebe uspješno obnoviti i ujedno će biti vjerodostojna u očima drugih kontinenata.

Kao preduvjet za poželjnu budućnost Europe, osobno smatram da se ni u kojem slučaju ne smije dopustiti protjerivanje Boga iz javnog života, proglašavanje autonomije ljudskog razuma i primjena isključivog prava jačega i egoističnih interesa. Jer kako se izrazio pok. bečki kardinal F. König: „Gdje nedostaje primat duhovnih vrednota, tu biva život opustošen prevlašću privrednih interesa.“ Tada se materijalne potrebe umjetno povećavaju, put u čisti materijalizam je slobodan i u opasnosti je da se raspadne svako dublje i ozbiljnije zajedništvo među ljudima – od bračne zajednice, obiteljskih i rodbinskih veza do saveza naroda.

U razgovorima s ozbiljnim predstavnicima međunarodne zajednice po europskim metropolama, često sam svoje sugovornike pitao, između ostalog: – što je za njih danas važnije: vrednote ili interes? Dobio sam različite odgovore, ali nikada jasan odgovor – vrednote! Ali sam više puta dobio, uz osmijeh i izraze čuđenja, odgovor: –

„Gdje vi živite da tako što uopće pitate? Naravno, interes i samo interes!.. (!!!)

II. Odgovornost kršćana za budućnost Europe

Ovi naznačeni izazovi današnjice doista su stvarna prigoda za nas kršćane, koju bi svaki od nas morao vjerodostojno iskoristiti i to unatoč svim propustima, a možda i porazima, osobnim ili zajedničkim, iz ranije ili nedavne prošlosti.

Na moje pitanje nekim uglednim europskim političarima, koji su se na jednoj međunarodnoj konferenciji u Krakovu, u rujnu ove godine, deklarirali kao kršćani, – „što su učinili da se spriječi tragedija u mojoj Domovini ili da se učinkovito izliječe duboke i opasne rane nedavnog rata“ – dobio sam iskren ali težak odgovor: „Mi smo se pokazali kao kukavice, mi smo vas izdali!“

Nakon zadnje Sinode biskupa Europe Papa je prošle godine, 28. lipnja, objavio Apostolsku pobudnicu – dokument: „Crkva u Europi“. To je bez sumnje jedan od najizvršnijih suvremenih dokumenata s jasnom, utemeljenom vizijom poželjnog europskog kontinenta. Citiram papine riječi iz t. 50 :

„Današnja kulturna i religiozna situacija u Europi zahtijeva prisutnost u vjeri zrelih katolika i misionarskih kršćanskih zajednica, koje svim ljudima svjedoče Božju ljubav. Stoga naviještanje Evanđelja nade čini nužnim pospješivati prelazak od jedne vjerske prakse – uvjetovane ali i zaštićene društvenim običajima, prakse koju naravski treba adekvatno poštivati – ka osobnoj, zrelijoj, re-ekitirajućoj i osviještenoj vjeri. Kršćani su dakle pozvani da njeguju vjeru koja im omogućava da se kritički razračunavaju sa suvremenom kulturom i da se odupru njenim zavodljivostima, da učinkovito utječu na područja kulture, privrede, društva i politike, da jasno pokažu da je međusobno zajedništvo članova Katoličke crkve, kao i s drugim kršćanima, jače nego što je njihova etnička pripadnost; da vjeru s radošću prenose na mlade generacije, da izgrađuju kršćansku kulturu koja je u stanju raznovrsne i višeslojne kulture, u kojima Europljani žive, evangelizirati.“

Tako kaže Papa, jedan od najvećih suvremenih Europljana.

Mi smo, dakle, današnji kršćani prozvani biti djelotvorni u našem konkretnom društvu. činjenica je, Bogu hvala, da se danas mnogi trude nasljedovati Krista poput onog nekog Viktorijana iz 4. stoljeća, koji je nakon jedne propovijedi sv. Ambrozija, uzviknuo: „Kad sam susreo Krista, ja sam sebe otkrio kao čovjeka!“ Ili poput sv. Franje Asiškog

koji je „unio lice Kristovo u konkretno tadašnje društvo“. Nije zadaća nas kršćana da Europu pretvorimo u muzej kršćanstva, nego da kao sol zemlje ovaj naš kontinent uvijek iznova „solimo“, odnosno evangeliziramo, bilo za taj posao pogodno ili nepogodno doba.

Na temelju gorkih iskustava nedavne velike tragedije u mojoj životnoj sredini, čije nehumane posljedice na žalost još uvijek stotine tisuća obespravljenih ljudi osjećaju na vlastitoj koži, mogu ustvrditi sljedeće: tamo i onda, gdje i kada izostane prvenstvo duhovnih vrednota, gdje i kada se preziru Bog i transcendentalna dimenzija čovjeka, da se tu i tada također i čovjek u svojem dostojanstvu, jedinstvenosti i bogolikosti odbacuje, da tada redovito nastupa lavina brutalnosti, nasilja, nereda, opće destrukcije i uništenja s višestrukim i dalekosežnim posljedicama.

Za ilustraciju ću navesti samo jedan primjer. Pričao mi je veleposlanik jedne vrlo utjecajne europske države, kako se stidi svog nekadašnjeg predsjednika, koji je, gledajući izbliza bombardiranje Sarajeva rekao: „Ovim divljacima treba dati još oružja da se međusobno potpuno istrijebe pa ćemo imati više mira u našoj kući“. (!!!?)

Ne može se danas zanjekati postojanje jedne ozbiljne opasnosti da bi Europa mogla postati tehnokratsko čudovište. Mi ne trebamo niti čisto tehnokratsku niti totalitarnu Europu, jer bismo inače izdali svoju dušu. Ne smijemo prodati svoju savjest, jer svaki totalitarizam želi izgurati savjest i uzurpirati njeno mjesto. Niti politika, niti pravni poredak ne mogu bez vrednota. A kako vrednote nije moguće odzogorati nametnuti, potrebno je da Crkva svoju poruku tim jače iznutra izvikuje. Svaka prava vjera je ujedno odgovornost! Kršćani imaju veliku odgovornost za Europu i svijet. Europa će samo onda biti ono što i mora biti, ako mi, europski kršćani budemo vjerodostojniji! A kakva je slika kršćana danas u Europi? Fokusrirajmo se prvenstveno na Katoličku Crkvu, jer nam je to i dužnost. Evo nekoliko zapažanja:

(na temelju prikaza mons. Amadea Graba, predsjednika CCEE-a, o aktualnoj situaciji europskog katolika, rujna, 2004.) :

1. Katolička crkva u Europi – gledana izvana

Duhovnost katolika u kontekstu velike raznolikosti religioznih „ponuda“

Za mnoge naše suvremenike, sakramentalni život Crkve izgleda kao jedna od mnogih „mogućnosti“ ili odabira duhovnosti, u svijetu gdje se „pravo na izbor“, smatra temeljnom vrijednošću. Potrebno je uočiti da većina naših sugrađana u Europi nas ne poznaje temeljito i autentično, nego naprotiv vrlo površno ili krivo shvaćeno. Istina je također i to da tamo gdje je praksa katoličke vjere zakazala, ostaju mnoga slavlja i običaji kao elementi „naše“, kulture, ali vrlo često korišteni ove vanjštine i onaj „zašto“ su nepoznati... često nas se shvaća kao nesuvremene-zastarjele ili kao element folklor kulture područja u kojem živimo.

Slika velike udajenosti koja stalno dieli kršćanske crkve

Za mnoge praktične vjernike, pozitivni koraci ostvareni na putu ekumenizma su prepoznatljivi i cijenjeni. Za one koji su angažirani u životu Crkve, gdje ostaju podjele među kršćanskim zajednicama, postoji i biti jaka želja za obostranim približavanjem. Za mnoge osobe koje su daleko od kršćanskog života, naprotiv, izgleda da su naše podjele nešto nesavladivo, osobito kada tisak i mišljenje javnosti inzistiraju na stavljanju „prsta na ranu“.

Svaka podjela unutar kršćanskog svijeta je oružje u rukama onih koji imaju stav nerazumijevanja ili neprijateljstva prema kršćanstvu i vjeri.

U nekim situacijama je više nego stvarnost da je put prema jedinstvu, koje je Isus želio, zaista dug – na primjer, u našim odnosima s Pravoslavnom Crkvom u nekim krajevima.

Pitanja etike (prije svega bioetike) s katoličkog gledišta

Već godinama se tvrdi da će 21. stoljeće biti stoljeće biotehnologije, dakle također i bioetike. Zanimljivo je, a na neki način i utješno, vidjeti da ljudi, također i kad nisu potpuno u skladu s etičkim pitanjima,

žele čuti stav Katoličke Crkve o tom predmetu. Ni na ovom području često nismo razumljivi, dakle trebamo nastojati da nas bolje razumiju, trebamo utvrditi činjenicu da je Crkva jedna od rijetkih institucija koja ima jasan stav o moralnom životu i vrijednostima života.

Odgoj i vrijednosti koje nudi kršćanstvo

U kršćanskoj tradiciji, odgoj je uvijek imao privilegirano mjesto, i u razdobljima u kojima, prema nekim povijesnim knjigama, kad je razum bio skoro ugašen. U stvari, ni svi povjesničari ne prepoznaju doprinos Crkve za razvoj prvih sveučilišta, ili znanstveni udio velikih samostana i njihovih škola. Naš kontinent je doživio progresivnu sekularizaciju odgojnog sistema u mnogim krajevima, također i tamo gdje nije bilo komunističke represije, katoličke škole su se često morale boriti za opstanak ili pravo da odlučuju o sadržaju i tijeku života. Ima i onih koji vjerske škole vide kao uzrok socijalnih podjela i nasilja, i žele ukinuti odgoj organiziran prema vjerskoj liniji ili vjerskom opredjeljenju.

S druge strane mnogi biskupi u proteklom decenijama su konstatali porast davanja prednosti vjerskim školama, i kod onih roditelja koji se ne smatraju vjernicima. Katoličke škole u nekim krajevima pohađali su u visokom procentu, u nekima čak većina, učenici koji nisu katolici ili kršćani. Ovaj fenomen može biti protumačen pozitivno i ohrabrujuće, ali je potrebno neprestano tražiti i razumjeti stvarne motive izbora ovih roditelja.

Demokracija i tolerancija - koji je stav Katoličke crkve?

U raznim krajevima i različitim kulturnim okruženjima Europe, kao Crkva, živimo raznolikost gotovo nevjerojatnu u stvarnosti. U nekim krajevima, manji dio osoba s jakim i artikuliranim uvjerenjem, su uvjereni da Crkva sama po sebi treba biti - demokracija. Za druge, u različitim situacijama, Crkva je previše „rob mode“. Ekleziološka vizija se ne rađa u kulturološkoj pustinji - izolaciji; svatko živi pripadnost univerzalnoj Crkvi ovisno o vlastitom iskustvu ljudskih i socijalnih odnosa. Većina nas danas u Europi živi demokraciju na ovaj ili onaj način. U teoriji, razvoj civilnog društva treba osigurati svima ista prava.

Ali često čujemo utjecajne osobe koje bi htjele spriječiti sudjelovanje Katoličke crkve u demokratskom i političkom životu. Živimo u kulturi koja hvali toleranciju, ali tolerancija nije stvarno ista za sve! Govori se o toleranciji, ali se ne tolerira da Crkva govori javno. Pokušaj da se vjera ponovno veže samo uz privatni život prisutan je kako na Zapadu tako i na Istoku Europe.

2. Dva velika rizika za kršćane

Izbjegavanje križa - Krist treba ostati trajno u središtu našeg pogleda u budućnost

Kad govorimo o aktualnoj situaciji Crkve, o našim poteškoćama i planovima, možemo dati dojam da imamo sigurne kriterije „uspjeha“ ili „sloma“, odnosno neuspjeha.

Odakle uzimamo naše kriterije? Da li iz svijeta u kojem svi moraju djelovati po zakonu tržišta? Ili iz životnog stava u kojem dominira produktivnost i uspješnost? Koji su to kriteriji prema kojima Kristovi sljedbenici mogu prosuditi vlastiti doprinos u evangelizaciji Europe? Jedno je sigurno: ako se gleda Krista raspetog, onda je jasno da se stvari promatraju sa sasvim druge točke gledišta gdje uspjeh nema nikakve veze s onim što se obično smatra uspjehom danas u Europi. Ovo je veliki izazov Apostolskog pisma Nadolaskom trećeg tisućljeća, koje donosi razmišljanje Ivana Pavla II. O pripremi velikog Jubileja 2000. god.

Sveti Otac nam daruje meditaciju (iz Iv 12,20 sl.) o susretu apostola Filipa i nekih Grka koji su došli u Jeruzalem o blagdanu Pashe.

„Kao ovi hodočasnici, tako i ljudi našega vremena često i nesvjesno traže od vjernika danas da im ne samo govore o Kristu, nego u određenom smislu da ga učine vidljivim. Nije li zadaća Crkve odsijevati Kristovo svjetlo u svakom povijesnom razdoblju, njegovo lice učiniti jasno vidljivim i generacijama novog tisućljeća.“ (br. 16)

Sveti Otac nas ohrabruje za otkrivanje „pastoralnih usmjerenja prikladnih za prilike svake pojedine zajednice“, a u isto vrijeme nas poziva da se ne gubimo u prevelikom planiranju novoga – u stvarnosti program već imamo: on nas „usmjerava... u samog Krista“ i „ne mijenja se u promjenljivosti vremena i kulture, makar se u vremenu i kulturi traže putovi stvarnog dijaloga i efikasne komunikacije“. (br. 29)

S Papom možemo i trebamo i mi reći da u ovom novom tisućljeću naš pogled „ostaje više nego ikad usmjeren prema Gospodinu.“ (br.16)

Osjecamo li se članovima naše kulture ili njezinim „konkurentima“?

„Povezanost vjere i kulture nije samo potreba kulture nego također i vjere. Vjera koja ne postaje kultura jest vjera koja nije u punini prihvaćena, u potpunosti promišljena, vjerodostojno življena.“ (Ivan Pavao II. Pismo Papinskog vijeća za kulturu, 20. svibnja 1982.) Ovim riječima sv. Otac izražava svoje duboko uvjerenje da se Crkva ne smije zatvarati prema nikome, i ne smije imati straha pred stvarnošću kulture koja je dominantna. Naprotiv, ona treba razvijati stil komunikacije koja dozvoljava stvarni dijalog u kojem se istina ne prikriva nego svijetli pred svima. Katolička crkva, osobito na Zapadu Europe, je bila prisiljena temeljito preispitati i gotovo preorijentirati se nasuprot brojnim izazovima koji su rasli u srecu kulture u posljednja tri-četiri stoljeća. Za crkvu u Istočnoj Europi, posebno pravoslavnu, suočenje s modernim sekularizmom postaje odlučujući čvor – zaplet. U stvarnosti, posljednjih godina postojali su pokušaji dijaloga između vjere i suvremene kulture, također i od strane predstavnika Pravoslavne Crkve. Da budemo jasni – za sada najveći problem susreta vjere i suvremenosti imaju pripadnici Islama, koji proživljava vrlo teške trenutke s gledišta koegzistencije vjere i kulture. To je prostor u kojem opušteni dijalog između kršćana i muslimana može donijeti značajne plodove i razriješiti situaciju koja je danas blokirana. Postoje različita stajališta o ovom pitanju i unutar kršćanstva. Treba imati na umu da fundamentalizam nije prisutan samo izvan crkve, ili Crkve katoličke. Kako se postaviti pred ovim izazovom koji nastaje iz preziranja svega što već nije u potpunosti „obraćeno“, da tako kažem?

- Govoriti o inkulturaciji Evanđelja, ne znači zanemariti srž Evanđelja; naprotiv to je znak da želimo dijeliti sa svojim suvremenicima ono najoriginalnije što Evanđelje ima darovati našoj kulturi.
- Govoriti o evangelizaciji kulture ne znači katolički imperijalizam ili prozelitizam – nego se to podudara s jednostavnom sviješću katolika da bi mogao biti propust ne ići na trgove ili institucije koje su istoznačne s omrznutim Areopagom u Ateni (usp. Enciklika Redemptoris misio, br. 37)

Mi smo kao kršćani u potpunosti građani ovog svijeta, ali ne samo to. Opravdano kažemo da nam nisu dovoljne samo vrijednosti ovoga svijeta, ali ih ni ne mrzimo i ne osjećamo se iznad naše kulture. Ta suvremena europska kultura je naš misionarski kontekst. Što taj kontekst više razumijemo i respektiramo toliko će biti manje problematičan naš rad za ovu kulturu i sve koji ju žive na našem kontinentu.“

III. Aktualni izazovi Katoličke crkve u BiH

U nedavnoj ratnoj tragediji u mojoj domovini BiH, u kojoj se, prema tvrdnji međunarodnih predstavnika vodio „zastupnički rat“ današnjih velikih sila (!) morali smo i mi domaći, kao i mnogi ljudi izvan, koji su promatrali tu tragediju – pokazati svoje pravo lice.

Sv. otac Ivan Pavao II. je u Sarajevu, 13. travnja 1997., rekao: „Europa je u ovoj tragediji sudjelovala kao svjedok. Moramo se pitati: je li Europa bila uvijek odgovorni svjedok? To se pitanje ne može izbjeći. Nužno je da se državni, političari, vojnici, znanstvenici i predstavnici kulture potrudu odgovoriti na ovo pitanje“.

Općenito se može reći za domaće pučanstvo, da se, pucanjem vanjskih okvira i propisa ponašanja od strane pravne države, mnogi nisu snašli i počeli su se ponašati začuđujuće, čak i neshvatljivo neljudski. Duhovna praznina i život bez svjesnog uvažavanja moralnih normi

europske kulture – kao plod dugotrajne sistematske ateizacije našeg društva, doveo je nerijetko naše sugrađane u situaciju kada im nije uspjelo uvažavati čak ni naravni zakon u sebi. Ljudski život je postao doista bezvrijedan i moglo ga se, iz bilo kakvog hira, uništiti, a da ne spominjem bezobzirno gaženje ljudskog dostojanstva i svih osnovnih ljudskih prava i sloboda.

I kod vjernika – katolika se ne rijetko doživljavala čudnovata promjena na gore. Ono što u tzv. „normalnim vremenima“ zasigurno ne bi činili, počeli su činiti, videći oko sebe i prečeste negativne primjere nepoštivanja bilo kakvih moralnih ili etičkih normi ponašanja. Bilo je, dakako, i veliki broj onih kojima je uspjelo oduprijeti se napasti destruktivnog ponašanja! „U dobru je lako dobar biti, na muci se poznaju junaci“ – i u ovom se dramatičnom vremenu mnogo puta obistinilo. Držali su se gesla, koje im je i propovijedano: „Radije zlo i nepravdu podnositi nego drugome činiti“.

Što vrijedi za ponašanje vjernika – laika, slično vrijedi i za ponašanje svećenika, redovnika i redovnica. Svi smo mi – kao pod nekom „presom“ bili prisiljeni pokazati našu nutrinu, jer su sve eventualne „fasade“ s naših lica pucale i otpale.

I mi, katolički biskupi, bili smo pozvani pokazati svoju vjerodostojnost – koliko smo iskreni, istinoljubivi i odlučni branitelji i promotori Božje istine o Bogu i Božje istine o čovjeku i njegovoj Bogolikosti.

Božji je dar, a ne naša zasluga, da smo tijekom rata ali i nakon njega – sve do ovih dana nebrojeno puta pojedinačno, a preko 40 puta zajednički uputili svoje apele i dizali svoj glas za poštivanje ljudskog dostojanstva svakog čovjeka bez razlike, kao i u zaštitu svih osnovnih ljudskih prava i sloboda – individualnih i kolektivnih; protiv svake vrste bezvlada i bezakonja, brutalnosti ili zloupotrebe političke moći, bez obzira tko to činio.

Osim toga, naše vjernike smo uvijek iznova nastojali poticati na međusobno uvažavanje i solidarnost, na očuvanje i njegovanje dobrosusjedskih odnosa s pripadnicima drugih naroda i vjerskih zajednica, na praštanje i pomirenje s pripadnicima drugih naroda, crkvenih ili vjerskih zajednica u našoj zemlji.

Također smo nastojali pomoću naših biskupijskih Caritasa priskrbiti konkretnu materijalnu pomoć za preživljavanje i normalizaciju života za katolike kao i za mnoge druge ljude u nevolji. Osim hrane, odjeće i obuće te medicinske pomoći, morali smo se i moramo se i sada brinuti i za obnovu kuća, stanova, otvaranje radnih mjesta, omogućavanje povratnicima da ponovno započnu život dostojan čovjeka.

Još tijekom rata smo imali pojedinačne, i zajedničke, mnoge susrete s predstavnicima SPC i IZ – uvijek u korist spašavanja čovjeka, za zaustavljanje ratne tragedije i uspostavljanje pravedna mira, na temeljima istine, pravde, praštanja i pomirenja.

Tu praksu nastojimo zadržati i sve ove poratne godine.

Ne možemo reći da smo sve učinili, jer ima još mnogo duhovnih, moralnih i materijalnih ruševina i tragičnih posljedica

S organizatorima tribine u Požegi

ratne bezobzirnosti i pustošenja. Još uvijek, i nakon devet godina od završetka ratnih oružanih sukoba u BiH, rat nažalost nije utihnuo u mnogim srcima i glavama naših sugrađana i suvremenika, kako domaćih tako i stranih.

Katolička crkva u BiH, preko svojih službenih predstavnika, mora, a i hoće, i u buduće vjerodostojno i odlučno, u duhu Evanđelja i izričitih naloga sv. oca Ivana Pavla II.

„upozoravati na opasnost od cementiranja ratnih zločina, razotkrivati nepravde, zlo imenovati pravim imenom, svim legitimnim sredstvima braniti povjerene nam zajednice i ne dozvoliti da nas ikoja ovozemaljska sila i vlast uplaše“.

IV. Quo vadis Europa – Kamo ideš Europo?

Problematika Europe je mnogo kompleksnija i slojevitija nego što sam je u ovom ograničenom vremenu uspio predstaviti. To je vama dobro poznato. Europa na početku trećeg milenija kršćanske ere je očito i proces i izazov i zadatak.

Kamo ide naš kontinent – i mi s njime?

Ne može se isključiti da se današnja naša Europa doista nalazi pred velikim trenutkom svoje povijesti, ali se ne može i sigurno tvrditi. To ovisi poglavito o tome kojim će duhovnim i moralnim putem krenuti narodi Europe, uključujući i naš hrvatski, drevni europski narod, u ovom i idućim stoljećima. Kakvom svjetonazoru – u najširem smislu riječi – će se oni htjeti i moći prikloniti i za nj se opredijeliti: sekularizirano – materijalističkom, ili pak onom gdje će i duh, transcendentnost, istina i vjera imati svoja mjesta i uloge. Ovisit će o tome da li će Europa naći put k zajedničkoj solidarnoj životnoj opciji za sve svoje stanovnike, opciji kojoj će biti osnovni temelj i zadnja norma – oblikovana savjest u duhu Evanđelja.

Europa može izabrati i drugi put. Primjera imamo iz prvih stoljeća kršćanske ere – sa slučajem zapadnog rimskog carstva.

Paralela ima dovoljno: visoki životni standard, moralna razmaženost, politička pasivnost, gubitak osjećaja za tradicionalne vrijednosti, nezanimanje za ispravni odgoj i temeljitu izobrazbu, izostanak duhovnih vrijednosti i sve veće odbacivanje obvezujućih normi života – posebno s obzirom na osnovnu stanicu društva i naroda, na brak i obitelj.

Jedno je istina – koju i gorka iskustva uvijek iznova potvrđuju: materijalno blagostanje ne može samo po sebi usrećiti čovjeka i društvo i redovito brzo propadne, a onda i civilizacija koja se na nj oslanja, ako nema duhovne kičme, duhovnog potpornja.

Za što se nije spremno žrtvovati i boriti, redovito se i izgubi. Plodovi poraza mogu biti samo gorki.

Nisam siguran, a ni kompetentan da tvrdim da je količina i kakvoća oružja, u vrijeme propasti zapadnog rimskog carstva, bila važnija i imala veće značenje nego što je to danas u Europi pa i u svijetu slučaj. Ali se usuđujem tvrditi da će u ovom našem vremenu presudan biti ishod duhovnih razračunavanja. Ako mi s oružjem duha i čudoredne vjerodostojnosti ne budemo spremni boriti se za budućnost našeg kontinenta, ako ne budemo spremni i voljni snagu svoje vjere i moralnih vrednota staviti na tezu odluka za budućnost Europe, ako ne bude moguće ostvariti jednu barem djelomično u kršćanskom duhu oblikovanu solidarnost među narodima Europe, koja će te narode povezivati u prepoznatljivo i dugotrajno zajedništvo, nećemo moći naš kontinent ni sačuvati niti nanovo osvojiti, a kamo li ga učiniti sposobnim da bude od pomoći drugim kontinentima.

Što može pred svim ovim izazovima, u ovom aktualnom procesu i pred nezaobilaznom zadaćom koja se zove Europski kontinent, učiniti Paneuropska unija, utemeljena na vjekovnim kršćanskim vrednotama?

Može i mora mnogo! Krist je nada Europe i budućnost Europe i kormilar Europe. Trudimo se da budemo što bliže njemu i što tješnje s njim povezani, kako bi nas on što bolje upotrijebio za izgradnju svoga kraljevstva na našem kontinentu i u ovom našem stoljeću!

Franjo Komarica,
biskup banjalučki

Predstavljanje knjige dr. Marijana Pavana

SJEĆANJE I ZBILJA

Sveti Grgur 1960. - 1962.

Prof. dr. Pavo Barišić, Branimir Donat, Mladen Muić, dr. Marijan Pavan

Prvo predstavljanje knjige dr. Marijana Pavana o sjećanjima na Svetog Grgura, u kojem je kao student medicine bio zatočen dvije godine, obavljeno je u Karlovcu u prepunoj dvorani hotela Korana, a zatim u Zagrebu u Hrvatskoj Paneuropskoj uniji.

Knjigu su predstavili Branimir Donat, Mladen Muić i sam autor, a u Karlovcu je predstavljanje vodila gospođa Pavan, kojoj je ova knjiga i posvećena.

U predgovoru knjizi prof. dr. Pavo Barišić ukazuje na autora kao istaknutog predsjednika ogranka Hrvatske Paneuropske unije u Karlovcu, koji vrlo aktivno organizira programe, poglavito izdavačke, predavanja, skupove i izložbe po kojima je rad Ogranka prepoznat ne samo u Hrvatskoj nego i izvan granica. Njegovim je zalaganjem nekoliko puta u Karlovac dolazio i međunarodni predsjednik Paneuropske unije dr. Otto von Habsburg. Sjećanja koja dr. Pavan iznosi u knjizi o Svetom Grguru bacaju novo svjetlo na osobu pisca. Čitanjem same optužnice teško možemo otkriti za što ga zapravo optužuju, što je inkriminirano učinjeno, pa je logično da on ne pristaje priznati krivnju. Je li za osudu otići na Badnjak u katedralu na Svetu misu i pjevati o dolasku Mladoga kralja? Autor se potrudio brižljivo opisati izgled i okruženje otoka, prilike koje su na njemu vladale, te zapisati mnoga imena ljudi koje je tamo susreo. Oslikao je napete životne

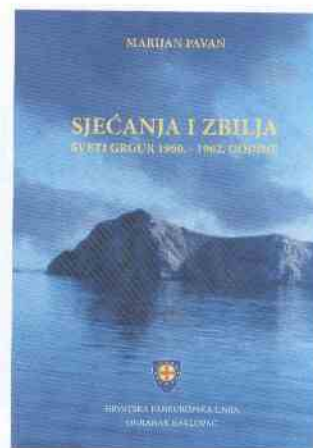
situacije, posebice sukobe u koji su se neprestance događali. Vrijedno je buduće generacije što je dr. Pavan prikazao razmišljanja zatočenika i njihove svjetonazore. Osobito je zanimljivo usporedno portretiranje različitih ideoloških orijentacija tzv. "informbirovaca", "hopovaca" i drugih. U pozadini je svega pripovijest o ljudskim značajkama, karakterologija.

Kako je u svom izlaganju spomenuo, a u pogovoru i napisao radijski novinar Mladen Muić, dr. Marijan Pavan je ovom knjigom opisao vlastito osobno iskustvo, što se zbivalo na otoku Sveti Grgur od veljače 1960. do veljače 1962. godine. To je zapravo autobiografija, budući da obuhvaća razdoblje od autorovog ranog djetinjstva do naših dana s ciljem da jasno pokaže da je svaki totalitarizam veliko zlo, te da je cijeli sustav radio s nakanom da bi uništi samosvjesne osobe, njihove obitelji, Domovinu i Boga.

Sve to daje zanimljiv mozaik, repetitorij onoga što jednog intelektualca zanima i s čime se suočava, povezanog s neželjenom avanturom iz mladosti. Naravno, ta priča je prije svega mirno nizanje zanimljivih opisa i zgoda, poput biblijski jednostavnih segmenata i bez naizgled ikakva uzbuđenja, čuđenja ili ljutnje. Tek na spomen obitelji osjeti se vidnija autorova emotivnost i prije svega pitanje, zar i obitelji moraju stradati ako već neka sila krene nepravdom na nevina čovjeka. I, dakako, onda je neizbježno da u svemu Pavan pronađe paradoksalne situacije ili razrješenja neke zagonetke nakon niza godina.

Doseg ove knjige za suvremenog čitatelja je u brojnim podacima o još uvijek malo znanim zbivanjima u Hrvatskoj od prije gotovo 50 godina, u iskrenosti opisa sudbina brojnih spomenutih osoba od kojih su neki i istaknuti protagonisti hrvatske politike i kulture, u lapidarnosti iskaza, jednostavnosti nizanja slikovitih zgoda i pažljivo biranim završnim rečenicama svakog poglavlja koje su, očito je to iz njihove povezanosti s razmišljanjima o sadašnjosti, tek izbor iz onoga mogućeg opširnijeg opisivanja događaja na Svetom Grguru dok je tamo bio jugoslavenski koncentracijski logor za hrvatske domoljube. (Mladen Muić, prof.)

Na samom predstavljanju knjige okupilo se nekoliko bivših robijaša prisjetivši se tih teških dana. No, upornošću, vjerom i voljom za životom našli su i na promociji snagu zapjevati u čast svom suborc i supatniku, dr. Marijanu Pavanu.

Kolege "uznici" pjevaju autora u čast

Dr. Marijan Pavan

Predavanje 1.12.2005.

Branko Salaj

KAKO NAS VIDI SVIJET

Švedski politički analitičar Arvid Fredborg o Hrvatskoj

Politički analitičar, povjesničar i novinar, a istodobno i osnivač i prvi predsjednik Paneuropskog pokreta u Švedskoj, dr. Arvid Fredborg bio je značajna ličnost švedske javne scene i osvjedočeni prijatelj hrvatskog naroda. U švedskoj je javnosti, posebice političkoj, Fredborg bio cijenjen posebice kao čovjek koji je 1939. g. odigrao važnu ulogu u sprječavanju nacističkog utjecaja na Švedsku, a posebice na njemu blisku Konzerativnu (desnu) stranku. Na osnovu podataka koje je skupio kao dopisnik iz Berlina iznio je na Zapadu i istinu o obujmu genocida koji je hitlerovski režim vršio nad Židovima, Poljacima, Rusima i drugim narodima.

Fredborg se rodio 1915. usred 1. svjetskog rata a sazrijevao je kao mlada u doba teške gospodarske krize, koja se i te kako osjećala u njegovom obiteljskom domu. Jan Myrdal, radikalno lijevi švedski pisac, koji je unatoč velikih ideoloških razlika uvelike poštovao Fredborgovo intelektualno poštenje i analitičku pronicljivost, opisao je Fredborgov roditeljski dom kao tipični švedski „konzerativni dom u znaku oskudice, prosvječenosti i dobrog ponašanja.

Sa svega 25 godina najozbiljnije ga švedske dnevne novine „Svenska Dagbladet“ šalju početkom 1941. g. kao svog dopisnika u Berlin a on pri povratku u Švedsku početkom ljeta 1943. u knjizi „Iza željeznog zida“ objavljuje svoja zapažanja života pod nacizmom, posebice podatke o neslućenom obujmu monstruoznih SS-zločina.

Hrvatski savez u Švedskoj zapazio je Fredborgovu publicističku djelatnost i njegovo razumijevanje hrvatske problematike te ga je imenovala „počasnim krabatom“ (tj. počasnim Hrvatom – igra riječi na švedskom u kome je izvedenica krabat, stvorena nakon 30-godišnjeg rata u 17. stoljeću, značila „nevaljanac“ a sada, od milja, „nestaško“).

Ispostavilo se da mu je igrom slučaja njegovom bavljenju poviješću tijekom cijele karijere naročito srcu bila prirasla sudbina Srednje Europe a poglavito bivša Austro-Ugarska. Fascinacija ulogom habsburške monarhije navelo ga je i da osnuje i predsjeduje švedskim ogrankom Paneuropske unije u kojoj je njegov prijatelj Otto von Habsburg postao međunarodni predsjednik.

Taj se interes zasnovao kad je kao 19-godišnjak 1934. g. dobio stipendiju za studij u Budimpešti i tamo izvrsno naučio mađarski. Već iduće godine pohodio je balkanske zemlje a turneja je uključila i Beograd.

Branko Salaj

Mjesec dana nakon posjeta svoje turneje po Balkanu došao je u Zagreb i tu među ostalima sreo povjesničara Ferdu Šišića. Taj će ga susret još više zainteresirati za hrvatsku povijest, što će uklopiti u svoj širi interes za regiju pa je tako i teza njegove magistarske radnje bila „Predigra austrougarske aneksije Bosne i Hercegovine“.

Krajem svibnja 1941. kao novinar našao se u Zagrebu i tom prilikom bio primljen i od dr. Pavelića, koji na njega nije ostavio naročito dobar dojam. Dne 14. lipnja 1941. objavio je u svojim novinama veliki analitički članak o Hrvatskoj, koji je zanimljiv dokument svoga vremena. Raščlanjujući političku situaciju detaljno je opisao talijanska prisvajanja mora i hrvatskog otočja i naznačio da se tu kriju veliki problemi za mladu državu. Mali kuriozum iz tog intervjua je da je Pavelić tada, u početku svoje vladavine, ustvrdio da će Hrvatska tražiti da joj se pripoji Sandžak, područje između Srbije i Crne Gore, budu li muslimani to tražili. Iako o hrvatskoj državi piše sa simpatijama, uočljiv je drukčiji ton spram samog ustaškog pokreta:

„Uz ustaški pokret koji je sada na vlasti postoji i seljačka stranka, iako su naravno sve stranke formalno rasformirane. Jedan dio seljačke stranke surađuje s novim režimom, drugi se drže ili ih drže po strani. Ali čini se da je većina seljaka još uvijek za dr. Mačeka, što je posebice važno u zemlji u kojoj poljoprivreda zapošljava čak 83 posto stanovništva. Sâm dr. Pavelić je tipični gradski čovjek pa koliko god se s vodeće strane govorilo da su seljaci najvažniji, poglavnik i njegovi najbliži

ljudi su gotovo nepoznati za veliku većinu hrvatskih seljaka....

Istodobno, Fredborg je bio impresioniran hrvatskom željom za neovisnošću:

„Unatoč svim tim političkim, vojnim i gospodarskim problemima dobiva se jak dojam da će hrvatska država opstati, da je ona jedno od de facto ostvarenja ovoga rata, i da se može očekivati da će preživjeti završetak rata, kakav on inače bio. U kom obliku i s kojim ljudima je sporedno“....

U veljači 1990., neposredno prije prvih demokratskih izbora, došao je u Zagreb sa skupinom istaknutih Šveđana i sudjelovao u simpoziju o „švedskom modelu“, koji je tada okupio gotovo sve značajnije ljude iz dolazećeg političkog establishmenta. Svoju fascinaciju Franjom Tuđmanom potvrdio je pet godina kasnije – u završnom dijelu velikog intervjua u Večernjaku 4.10.95. Reći će tada: „Bez obzira što stranci ili strane sile, pa i vi Hrvati, mislili o predsjedniku Tuđmanu, nitko mu ne može zanjekati da je učinio veliku stvar kada je pokazao čelične živce i pričekao pravi trenutak za „Oluju“.

Ono što se u nas događalo tijekom idućih par godina ponukalo ga je da se baci na pisanje studije „Srbi i Hrvati u povijesti – od 9. stoljeća do naših dana“, koja je izašla godinu dana prije Oluje i nekih godinu i pol prije vlastite smrti. Čini mi se da je upravo rad na toj knjizi – a radi se o jednom od najzanimljivijih prikaza usporedne povijesti dvaju

naroda – bio razlogom da nije dospio napisati drugi dio svojih memoara, koji bi obuhvatili vrijeme poslije 2. svjetskog rata.

Da uzmem samo par nasumce izabranih pojedinosti s prvih par stranica knjige:

Sjeverni dio područja koje se danas naziva Hrvatskom stajalo je u vazalskom odnosu spram carstvu Karla Velikog i nakon njega Ludviga Njemačkog. Tako su Hrvati došli u uske veze s Germanima na sjeveru i romanjskim narodima na jugu... Uske veze s narodima, koji su nosili zapadnu kulturu, bila je za Hrvate od velike koristi – povećala im je standard ali i zaprijetila etničkom karakteru naroda. Rezultat je mogao biti da se germaniziraju, latiniziraju ili – kasnije – mađariziraju. Rizici su se povećali time što Hrvatima nije uspjelo prodrijeti sa zahtjevom da dobiju samostalnu organizaciju unutar katoličke crkve. No papinska je stolica ipak bila prisiljena na neke ustupke, među ostalim u pitanju misnog jezika. Uzevši u globalu, Hrvati su ostali vjernim sinovima i kćerkama rimske crkve.

Tako je štedljivo, na par redaka, sažet latentni sukob između etničkog preživljavanja i i kulturnog uzdizanja. A kako je ono bilo s gubitkom neovisnosti? Pišući o Pacta conventi s Mađarima Fredborg spominje da

Hrvati u tom dokumentu vide ugovor o personalnoj uniji između dvaju zemalja dočim je po Mađarima riječ o stvarnoj, punoj uniji. Pogledali se što se događalo u povijesti dobiva se dojam da se sadržaj unije mijenjao kao odraz odnosa moći dvaju zemalja....

I sada dolazi ono što se rijetko spominje u našoj nastavi povijesti a nije nevažno:

„Okolo toga je dolazilo do stalnih međusobnih gložnji već i zato što je sam ugovor bio zapisan **tek dva stoljeća** nakon što je stupio na snagu. Pisani je tekst pri tome patio od određenih nedorečenosti, a zbog manjka materijala iz toga doba ne može se prosuditi da li su te nedorečenosti bile namjerne ili ne.“

Osvrćući se na famozna Načertanija Ilije Garašanina – tu paradigmu ideja velikosrpske ekspanzije – Fredborg upozorava na zanimljivu genezu njihova nastajanja: Idejni je začetnik programa zapravo poljski princ

Adam Czartoryski, ranije ruski ministar vanjskih poslova, a nakon poljskog ustanka 1830. ogorčeni neprijatelj Rusije. On na Balkanu od Srba i Bugara pokušava stvoriti proturuskusnu snagu, a Garašanina usmjeriti na širenje prema Zapadu, prema Hrvatskoj i Sloveniji. Garašanin je pak prije svega težio povratku Dušanovog carstva – odnosno ekspanziji na jug (i istočnu Hercegovinu). Inicijalno je, dakle, glavni smjer zamišljenih osvajanja bio prema Solunu, a ne prema Karlobagu!

Fredborgova je knjiga zanimljiva i kao dokument o našoj slici u očima stranaca. Bez boljeg znanja kako nas strani svijet percipira nezamislivo je s njim učinkovitije komunicirati. Ne mislim tu u prvom redu na prezir, kojim je na pr. Mussolinijev zet i ministar vanjskih poslova Ciano prilikom državnih pregovora 25.4.1941. u svoj dnevnik zapisao da je sreo „Pavelića okruženog svojim banditima“. Daleko su zanimljivije Fredborgove vlastite „naočale“ u obliku razumijevanja pa i očitih simpatija za okupljanje podunavskih zemalja i njegova fascinacija habsburškom dinastijom, koja ga, međutim, ne smeta da kritički razmotri greške i nesnalaženja koja su dovela do raspada Austro-Ugarske.

Fredborg je Hrvatsku doživljavao kao zemlju koja po svojoj baštini i općoj civi-

lizacijskoj razini spada u srednjoeuropski krug. U tome ga nisu pokobile ni reakcije pojedinih Hrvata koji su u razgovorima tužili na duh vremena, loše navike i utjecaje (uglavnom s Istoka) koji „kvare naciju“ - on uvijek iznova spominje Hrvate kao zapadni narod i upravo zato tim oštrije osuđuje progone Srba i Židova za vrijeme NDH, nazivajući ih teškom ljagom.

Srbima, s druge strane, često pripisuje naklonost nasilju u rješavanju političkih problema i robovanje povijesnim mitovima kao karakteristike, razvijene pod utjecajima s Istoka. S druge strane, odaje im priznanje za politički realizam u provedbi svojih ciljeva. Hrvatima, naprotiv, pripisuje određenu dozu naivnosti, a pri tome mu kao primjer posebno ozbiljnog promašaja služi ulazak u južnoslavensku zajednicu 1918.g. Bile su mu jasne teške dileme pred kojima su se našli tadašnji političari ali je smatrao da se tako dalekosežan korak nije smio napraviti kada je svakoj hladnoj glavi ipak moralo biti jasno u što se upuštaju.

Sigurno je da bi hrvatskoga prijatelja Fredborga veselilo da se Hrvatska približava Europi ali sam uvjeren da se pri tome ne bi oslobodio svoga strahovanja nad hrvatskom naivnošću i da bi nam savjetovao: „Pamet u glavu!“.

Mislav Ježić sa slikom Arvida Fredborga i predavač Branko Šalaj

BERND POSSELT

EUROPA U KRIZI - ŠTO JE S HRVATSKOM?

U organizaciji Hrvatske Paneuropske Unije i zaklade Hanns Seidel Stiftung, u Zagrebu je u prostorijama HPEU-a 21. lipnja 2005. održano predavanje, koje je autor ovih redaka doživio, unatoč brojnim političkim i medijskim eksplikacijama EU i Hrvatske ovog momenta, kao najvjerodostojniju poruku i analizu Europe koja je u krizi, i u tom kontekstu s upitom-što je s Hrvatskom?

Tko je Bernd Posselt? Tko je čovjek koji osebnim političkim znanjem i sluhom, idejama i prognozama, unatoč novinarstvu kao profesiji, na jedan realan i politički zreo način, dobro promišljenim i izbalansiranim stavovima, prema Hrvatskoj naglašeno blagonaklonima, kako riječima, tako i djelima, promišlja vjerodostojnost EU ovog momenta i koji traži personalne promjene?

Potrebno je odmah reći: Bernd Posselt je veliki prijatelj i zagovornik Hrvatske, čovjek koji se maksimalno angažira na što skorijem ulasku Hrvatske u EU, u drugom koraku Makedonije, kao i za stabilnost BiH, koja i deset godina nakon Daytonu nije cjelovita država, za neovisnost Kosova. Bernd Posselt član je Europskog parlamenta, biran na listi bavarskog CSU-a 1994., 1999. i 2004. godine. član je Mješovitog odbora Hrvatskoga sabora i Europskog parlamenta, Odbora za vanjske poslove, ljudska prava, kulturu i obrazovanje. U frakciji europskih pučkih stranaka član je, između ostaloga, i radne skupine Bioetika. Od 1978. do 1994. godine bliski je politički suradnik i dr. Otta von Habsburga. Slobodni je novinar i dopisnik EU-a, autor više knjiga, urednik i izdavač. Osnivač je (1975.) Paneuropske mladeži Njemačke, od 1998. je pred-

sjednik PEU-a Njemačke. Od 1993. godine voditelj je Paneuropskoga kruga koji se bavio i bavi poglavito Slovenijom, Hrvatskom, BiH, potom i Kosovom, Albanijom, SiCG. Godine 1999. odlikovan je ordenom Pleter RH. Vrlo je aktivan u crkveno-europskom radu i kršćansko-židovsko-islamskom dijalogu.

Dan kasnije - priopćenje za medije

Dan nakon predavanja u prostorijama HPEU-a u Zagrebu, iz Münchena je stiglo priopćenje za medije, u kojem između ostaloga stoji, kako prema mišljenju vanjsko-političkog govornika CSU-a u Europskom parlamentu, Bernda Posselta, jugoistočna Europa mora postati težište EU vanjske politike. Nakon obilaska Srbije, Kosova i Hrvatske, Posselt je još jednom naglasio, kako ovom području prijete teške krize, kojima bi se morala baviti cijela Europa. Nakon razgovora s hrvatskim premijerom Sanaderom, predsjednikom Kosova Rugovom, kao i predstavnicima nacionalnih i vjerskih manjina u Srbiji, Bernd Posselt predložio je brzu realizaciju plana od 4 točke: puno članstvo Hrvatske u EU najkasnije do 2009. godine, što je bitan (pred)uvjet stabilizacije cijelog područja jugoistočne Europe. Tu je i put Kosova u neovisnost, kao i jedinstveni pravni standardi za manjine u čitavoj regiji: poanta tih napora trebala bi biti dugoročna europske perspektiva za sve države između Hrvatske i Grčke! Bernd Posselt nije propustio kritizirati vlasti u Srbiji, jer i nakon dolaska druge

političke garniture, opet u vlasti nema predstavnika mnogih manjina u parlamentu, uz opasku, kako Srbi na Kosovu i u Hrvatskoj, raspolažu primjerenim predstavništvom u političkom životu. U Srbiji se Posselt sastao s predstavnicima mađarske i njemačke manjine u Vojvodini, na Sandžaku i u Novom Pazaru sastao se s muslimanima, kao i predstavnicima južne srpske pogranične regije u Preševu, koja je nastanjena Albancima.

Pogledom na razarajući položaj (Mit Blick auf die brisante Lage) u jugoistočnoj Europi, još jednom je Posselt ponovio svoj apel predsjedniku EU komisije Durao Barrosu, da komesaru Rehnu oduzme nadležnost za ovu materiju (Zustandigkeit für diese Materie zu entziehen), i da je prenesu na vrlo kompetentnu EU-vanjsko političku komesaricu Benitu Ferrero-Waldner!

Mir koji nije samorazumljiva pojava, no izgleda da je više desetljeća europskog mira uspavalo i one koji bi o njemu itekako trebali voditi računa.

Europa u krizi - što je s Hrvatskom?

Na početku svoga predavanja, Bernd Posselt je spomenuo vruću fazu EU i hrvatske politike, koja zahtijeva naš potpun angažman, dakako, u dosta nepovoljnom

ozračju birokratskih sabotaža i nacionalnog egoizma među članicama EU. Zatim je predač naglasio mir koji nije samorazumljiva pojava, no izgleda da je više desetljeća europskog mira uspavalo i one koji bi o njemu itekako trebali voditi računa...mir se uvijek iznova mora graditi! U kontekstu uspavanosti, napose ovih dana i to prvih članica EU, Posselt je izrazio bojazan kako te zemlje gube pojam dragocjenosti europskog jedinstva: nerijetko su na dnevnom redu EU divlje članice, no zašto i otkud problemi dolaze upravo od najstarijih zemalja članica EU!?

Deset novih zemalja članica bilo je spremno podmetnuti svoja leđa zbog mira u kući, ponegdje i na svoju štetu, no i tu je proradio egoizam starih članica. Posselt je hrabro zaključio-nove članice bolje razumiju slobodu i mir! Ako u što skorije vrijeme ne dođe do financijskog i ustavnog konsenzusa, Europa bi se mogla politički raspasti na Europu koalicija, a da to nije dobar put, najbolji dokaz su dva svjetska rata. Ako ne dođe do osvježavanja vodećih članica EU, Europa će zasigurno izgubiti svoj položaj u svijetu, koji je u doba globalizacije od presudne važnosti za sve članice, kao i one zemlje koje bi to tek trebale postati. Primjerice, Njemačka čini tek tri postotak riječ je o silaznom trendu) od ukupnog broja svjetske populacije: u Indiji se za pet godina rodi toliko ljudi koliko ih danas ima Njemačka! Posseltov zaključak glasi: sve europske države zapravo su male i one teško mogu opstati na globalnoj razini, izdvojene iz konteksta ujedinjene Europe.

Zašto je Europa lopta vanjskih igrača?

Europa je to postala nakon Drugog svjetskog rata, Jaltom i hladnoratovskim diobama i sferama utjecaja Sjedinjenih Država i donedavnog Sovjetskog Saveza. Imajući na umu taj povijesni i današnji globalni momenat, razvidno je kolika je potreba i nužnost ujedinjene Europe. U protivnom, centri Europe ostat će Washington i Moskva, kako je uglavnom bilo od 1945.-1990. godine.

Diobe uglavnom donose nevolje: ovih dana pojavila se Blairova opasna teza o EU kao jednom tržištu. No EU je daleko više od toga, i bit će zanimljivo vidjeti kojim smjerom će krenuti EU politika nakon britanskog preuzimanja vodstva 1. srpnja 2005. Hoće li Tony Blair znati i moći načiniti politički odmak od uloge britanskog premijera i koliko će on uistinu misliti europski? Jer, ujedinjena Europa nije samo segment globalizacijskih procesa ili gospodarska nužnost- uvjetovanost, EU je političko ujedinjenje koje implicira puno više sadržaja. EU integracije su europski odgovor na globalizaciju. Primjerice, imamo europsku svemirsku i zrakoplovnu industriju, uz sva prateća istraživanja, i to je dobro i poželjno.

Mi samo trebamo htjeti-htjeti

Nakon prošlogodišnjih proširenja EU broji preko 440 milijuna stanovnika, a to je više od broja stanovnika Sjedinjenih Država i Rusije zajedno. Ponekad postoji (ne)opravdan strah od EU birokracije i šikaniranja birokratskim propisima, i uistinu bi trebalo smanjiti i konciznije post-

Činjenica da je u EU unesen i niz nacionalnih, primjerice gospodarskih problema, vjerojatno je uvjetovala najnovija EU previranja, gdje je Bernd Posselt zaključio-kako je u krizi ne samo EU Ustav, nego i proces proširenja!

aviti EU pravne stranice, s ciljem što boljeg udruživanja sredstava i resursa ujedinjene Europe. Kako svijet postaje sve opasnije mjesto stanovanja, pored američkog, potreban je i jači europski stup NATO-a, Europa zapravo mora postati moćna zemlja! No kako postići kompromis 25 nacija? Nisu ustavni problemi jedini EU problemi, svakako, EU Ustav iziskuje ozbiljnu doradu jer je preširok i predug. Kako je EU stara preko 50 godina podložna je mijenama i promjenama, ona ostaje trajan i velik

izazov. Činjenica da je u EU unesen i niz nacionalnih, primjerice gospodarskih problema, vjerojatno je uvjetovala najnovija EU previranja, gdje je Bernd Posselt zaključio-kako je u krizi ne samo EU Ustav, nego i proces proširenja! Da stvari mogu ići brže i učinkovitije, dokaz je sastanak u Helsinkiju 1999. godine, gdje je Turskoj za 3,5 minute dodijeljen status kandidata. Jasni i čisti kriteriji temeljno su polazište, ili bi barem trebali biti kod prijema novih članica: kad je Turska u pitanju, jasno je da Turska nije europska zemlja i da ne ispunjava kriterije, međutim...

Što je s Hrvatskom?

Posselt je jasno poručio-Hrvatska je jednoznačno europska zemlja, koja je uz Švicarsku i Lihtenštajn srednjoeuropska zemlja. Prema Berndu Posseltu, Hrvatska ispunjava sve kriterije pristupa! čak više od nekih sadašnjih članica. Po njemu su pregovori s Hrvatskom trebali odavno početi...no zašto su Rumunjska, Bugarska ili čak Turska ovog momenta u prednosti, pitanje je na koje slijedi odgovor. Potrebno je jasno naglasiti: postoje i jaki protivnici bržeg hoda Hrvatske u EU. Do kraja desetljeća svakako, Rumunjska, Bugarska i Hrvatska trebale bi biti članice EU. Ujedinjenoj Europi najmanje su potrebne igre bez granica! Dokaz kako unutar europske obitelji ima i nelogičnosti, svojedobno je Berlusconi jevo lobiranje za Maroko(!?), spominjao se i Uzbekistan, Izrael, što je za Posselta čisti apsurd. Pripadnost ujedinjenoj Europi pretpostavlja kulturne, povijesne, političke i geopolitičke pretpostavke, što na-

Bernd Posselt

vedene zemlje svakako nemaju. Jer, u životu ali i politici, moraju postojati jasne granice, ispod ili iznad kojih se ne ide! U takvom stavu Bernd Posselt je jasan i nedvosmislen. Prevelikim i nelogičnim proširenjima Europa bi postala neučinkovita. Hrvatska bi trebala biti u kratkoročnom EU planu, dugoročno i ostale zemlje jugoistoka Europe.

Nakon Dayton

Prošlo je deset godina od Dayton, no BiH ni danas nije cjelovita država, i to je Posseltova osnovna zamjerka zagovornicima daytonizma. Posselt je priželjkivao i rješavanje kosovskog problema u daytonskom paketu, no odgovor je glasio-step by step-i tu smo gdje smo danas. Problemi i napetosti i dalje traju. Zaustavljanje rata u BiH jedini je uspjeh Dayton, no je li to dovoljno, napose iz današnje perspektive!? Tada je rečeno-bit će nova konferencija za balkanske probleme i ...nije je bilo do danas! Deset godina nakon Dayton BiH nije država tri ravnopravna konstitutivna naroda. U međuvremenu, na EU hodnicima odzvanja lijep govor o Srbiji!? Kosovo je i dalje krizno žarište, koje bi prema Posseltu trebalo biti neovisno, no kako doskočiti jednostranosti i neobjektivnosti EU politokracije, nedostatku jasnih i istinitih kriterija!? Pored Kosova, Sandžak i Vojvodina također traže neke odgovore...

Rješavanju nagomilanih problema osobe poput Olija Rehna zasigurno ne mogu pomoći, dapače, Posselt je izričit-Rehn mora otići! Doslovno citiram Bernda Posselta: "Nema pojma, subjektivan je!" Nešto slično bi se moglo reći i za najveće Hrvatske protivnike u EU, koji imaju neke svoje pojmove, a to su Velika Britanija, Švedska i Nizozemska. Nebitan je kronološki red.

Desetak prijatelja i tri neprijatelja

U takvom ozračju, Hrvatska bi prema Posseltu, unatoč i usprkos svemu, ove go-

dine trebala početi pregovore, koji su namjerno(!?) prolongirani 17. ožujka jer, nakon Luxembourga, Unijom će predsjedati Velika Britanija! Povoljnije političke vjetrove Hrvatska može očekivati tek predsjedanjem Austrije i Njemačke, koje uz Finsku, dolaze na red nakon Velike Britanije. činjenica jest-subjektivna i nečastan je stav gore pomenute trojke prema Hrvatskoj! Ako je nadglasavanje nelogično i protivno ustroju EU, kako postići konsenzus u temeljnim pitanjima? Prema Posseltu, potrebne su pravednije metode donošenja odluka. Nedavno provedeni referendum u Francuskoj i Nizozemskoj nisu dobro rješenje: referendum odlično funkcionira, ali u švicarskim kantonima, u i oko stvari koje se direktno tiču manjeg broja ljudi. Predavač je pojasnio kako nije za referendum kao direktnu demokraciju, napose ne tamo gdje glasuju milijuni ljudi, i gdje se referendum koristi, a tako je bilo i u Francuskoj i u Nizozemskoj, kao sredstvo unutarnjeg političkog obračuna. Posselt je za direktnu demokraciju na nižoj razini. Jacques Chirac nije imao razloga za referendum, i NE na referendumu, zapravo je NE Chiracu. U Nizozemskoj je ovo bio drugi referendum u povijesti, prvi je bio prije 270 godina...i politički gledano, ova dva referenduma su demokratski promašaji.

Britanska politička strategija

Prema gledištu Londona, EU strukture ne smiju postati previše snažne, treba ih iznutra blokirati, i to Blair ovog momenta i čini. To je najbitnija odrednica britanske EU politike, odnosno takva politička strategija poodavno je britanska konstanta. Vrativši su u bližu političku prošlost Velike Britanije, Posselt je naglasio kako je i Margaret Thatcher (protivno nekim površnijim političkim razmišljanjima) bila za politički ujedinjenu Europu: divila se Raeganu, bila protiv komunista. Vratimo se EU dvojicama:

europske države su na prekretnici i mora se donijeto odluka-članica EU ili 51. država Sjedinjenih Država, pojasnio je Posselt. Što nas još čeka na tom putu i kako će proći jedna "egzotična zemlja" zvana Hrvatska? Ovaj pridjev čuo je Posselt na EU hodnicima, uz napomenu, kako su u osobnim kontaktima EU političari i birokrati vjerojatno pristojniji u izričajima...kad već nisu u

Povoljnije političke vjetrove Hrvatska može očekivati tek predsjedanjem Austrije i Njemačke, koje uz Finsku, dolaze na red nakon Velike Britanije.

mislima! I djelima. Bernd Posselt drži kako je već ulazak Hrvatske u proces proširenja uspjeh. Pohvalio je premijerovu "ofenzivu koja je u dvije godine polučila dobre rezultate". Biti kandidat u ovakvom ozračju, za Posselta je već razina čuda. Hrvatska ima pregovarački okvir, a to je daleko više od biti zemlja kandidat. U konačnici, blokada od 17. ožujka ove godine trebala bi tek prolongirati hrvatski put u EU.

Financijska i ustavna kriza trese EU

Najnoviji EU događaji ne pogoduju Hrvatskoj, barem ne kratkoročno, no Bernd Posselt je optimist i naglašava-Borit ću se dok prvi zastupnik iz Hrvatske ne uđe u EU Parlament! Kako je Haag tema conditio sine qua non EU i hrvatske politike, Posselt je naglasio kako njemu "manje smetaju Haag i Carla del Ponte, iako sam kritičan prema njima, daleko više političari koji uvažavaju ili tako hine, mišljenje gospođe koja nije iz EU." Za manje upućene podatak-Carla del Ponte je švicarska državljanka. U najmanju ruku je nelogično da je upravo ona mjerilo i kriterij prema kojem se EU ravna kad je u pitanju Hrvatska. Kako je moguće da jedna građanka koja nije iz EU odlučuje o članstvu novih država i EU smjernicama!? U međuvremenu, osnovano je Povjerenstvo za Hrvatsku, koje tek treba podnijeti izvješće: očito je kupovanje vremena, no tko ga kupuje i za koga, u ime kojih ciljeva!? Očito je, Haag odrađuje svoje zadatke, no ipak, zašto se Sud odnosno tužiteljica bave politikom!? Zaključio bih Posseltovom rečenicom: "Poznam njene zamjenike koji imaju drukčije mišljenje."

Predavanje Bernda Posselta u Hrvatskoj Paneuropskoj uniji sažeo Mirko Kalan

Prof. dr. sc. Pavo Barišić i Marko Fak

REFORMA VISOKOG ŠKOLSTVA PREMA BOLONJSKOJ DEKLARACIJI

Prof. dr. sc. Pavo Barišić, pomoćnik ministra znanosti, obrazovanja i športa održao je predavanje o temi Bolonjska deklaracija

To je zajednička deklaracija europskih ministara obrazovanja potpisana u Bologni 19. lipnja 1999. godine, a odnosi se na reformu sustava visokog obrazovanja u Hrvatskoj i Europi.

Cilj koji bi ovim procesom trebalo ostvariti jest uspostava europskog prostora visokog obrazovanja do 2010. godine, a da je ovo najvažnija i najšira reforma školstva ikada provedena, govori i činjenica da bi u proces trebalo biti uključeno više od 4000 sveučilišta s 12 milijuna studenata diljem Europe.

"Europa zvanja", kako se spominje u deklaraciji, prepoznata je kao nezamjenjiv čimbenik društvenog, ljudskog i gospodarskog razvoja Starog kontinenta. Odlučeno je da se posebna pozornost treba posvetiti povećanju međunarodne konkurentnosti europskog visokoškolskog obrazovanja.

Ciljevi Bolonjske deklaracije i Bolonjskog procesa

- Prihvatanje sustava lako prepoznatljivih i usporedivih stupnjeva, među ostalim uvođenjem dodatka diplomi (Diploma Supplement), kako bi se promicalo zapošljavanje europskih građana i međunarodna konkurentnost europskog sustava visokog obrazovanja.

- Prihvatanje sustava temeljenog na dvama glavnim ciklusima, preddiplomskom i diplomskom. Pristup drugom ciklusu zahtijeva uspješno završen prvi ciklus studija koji mora trajati najmanje tri godine. Stupanj postignut nakon prvog ciklusa treba odgovarati europskom tržištu rada odgovarajućom razinom kvalifikacije. Drugi ciklus vodit će k magisteriju i/ili doktoratu, kao što je to slučaj u mnogim europskim zemljama.

- Prihvatanje jedinstvenog sustava dvaju ciklusa studiranja: do-diplomskoga i poslijediplomskoga. Prvi trogodišnji studij je nužan uvjet kvalifikacije na europskom tržištu rada, a drugi vodi magisteriju, odnosno doktoratu. S titulom prvostupnika, omogućeno je svima daljnje studiranje koje vodi do magisterija odnosno doktorata. Točno trajanje pojedinih ciklusa još nije definirano, ali bi vjerojatno bilo po formuli 3+2+3 (Bachelor-Master degree (magistar) - Ph.D (doktor)).

- Uvođenje bodovnog sustava, kao što je ECTS (European Credit Transfer System), kao prikladnog sredstva u promicanju najšire razmjene studenata. Bodovi se mogu postizati i izvan visokoškolskog obrazovanja, uključujući i cjeloživotno učenje, pod uvjetom da ih prizna sveučilište koje prihvaća studenta.

- Promicanje mobilnosti prevladavanjem zapreka slobodnom kretanju, posebice: studentima dati priliku za učenje, omogućiti im pristup studiju i relevantnim službama; nastavnicima, istraživačima i administrativnom osoblju priznati i valorizirati vrijeme koje su proveli u Europi istražujući, predajući ili učeći, bez prejudiciranja njihovih statutarних prava.

- Promicanje europske suradnje u osiguravanju kvalitete u cilju razvijanja usporedivih kriterija i metodologija.

- Promicanje potrebne europske dimenzije u visokom školstvu, posebice u razvoju nastavnih programa, međuinstitucionalnoj suradnji, shemama mobilnosti i integriranih programa studija, obuke i istraživanja.

Hrvatska je potpisala Bolonjsku deklaraciju 2001. godine i od ove godine provodi se na većini sveučilišta.

Zabilježio Željko Obad

AKTIVNOSTI MLADEŽI

Na međunarodnoj konferenciji "Perspektive demokracije u Europi-Hrvatska 2007." koja je održana u Zadru od 15. do 17. listopada ove godine, unutar brojnih uvaženih gostiju, sudjelovala je i naša mladež.

Osim 15-ak članova Mladeži HPEU bilo nam je osobito zadovoljstvo susresti Mladež Austrije, Njemačke i Makedonije.

Iskoristili smo tu prigodu kako bi predstavili sebe, kao novoformiranu udrugu Mladež unutar HPEU, svoj rad i buduće aktivnosti, kao bi razmijenili mišljenja i čuli iskustva mladih ljudi koji iza sebe imaju bogat rad u Paneuropi.

Predstavljena je naš projekt konferencije "Pan-Mare" koja bi nosila naslov "Our Common Future- The Perspectives of Environmental Protection in Europe and Croatia"

Projekt je zamišljen kao četverodnevni skup mladih PEU iz cijele Europe, ispunjen predavanjima eminentnih hrvatskih i stranih znanstvenika, stručnjaka i diplomata. Predavanja i rasprave obuhvatile bi danas sve aktualnija, ekološka pitanja koja se ne tiču samo Hrvatske, već cijele Europe, kao što je; održiv razvoj, zaštita bioraznolikosti, zaštita i racionalno korištenje vodnih resursa, pravni okvir zaštite okoliša

u Hrvatskoj te usuglašavanje hrvatskih i europskih ekoloških standarda na putu Hrvatske u EU.

Osim teorijskog dijela programa predviđena je simbolična ekološka akcija (vjerojatno pošumljavanje, u požaru stradalog, dijela obale), te posjet zaštićenim prirodnim područjima u okolici mjesta održavanja konferencije.

Kako se ovaj konferencija zbog nedostatka financijskih sredstava nije mogla održati ove godine planiramo započeto realizirati najkasnije do 2007. godine.

Radi što bolje promidžbe projekta "Pan-Mare", ali i promidžbe nas samih, kao organizacije Mladeži HPEU, postavljena je i internet stranica Mladeži HPEU(www.mhpeu.com), na kojoj će biti dostupne sve informacije vezane uz konferenciju, prijavnice za sudjelovanje, informacije o radu Mladeži. Želja nam je ovom konferencijom započeti neku vrstu tradicije održavanja međunarodnih konferencija na Jadranu u organizaciji Mladeži HPEU

Predsjednica Biljana Matišić

Konferencija povodom završetka projekta

REFORMA PRAVOSUĐA – POTPORA PRAVOSUDNOJ AKADEMIJI U HRVATSKOJ

U Staroj gradskoj vijećnici u Zagrebu je 12. listopada u nazočnosti predsjednika Vlade dr. Ive Sanadera, ministric pravosuđa Vesne Škare Ožbolt i Njegove Ekselencije Vincenta Degerta, šefa Delegacije Europske komisije u Republici Hrvatskoj te brojnih drugih uglednika, održana završna konferencija projekta "Reforma pravosuđa – potpora Pravosudnoj akademiji u Hrvatskoj".

U okviru projekta koji se financira s 1,5 milijuna eura iz CARDS programa Europske unije, kreiran je sustav usavršavanja namijenjen sucima i državnim odvjetnicima, koji djeluje pri županijskim sudovima. Radi se o decentraliziranom sustavu s Pravosudnom akademijom kao središnjom ustanovom te mrežom od pet regionalnih centara; u Zagrebu, Rijeci, Osijeku, Splitu i Varaždinu. Sustav usavršavanja testiran je kroz pilot program usavršavanja koji je proveden u regionalnim centrima u Rijeci i Zagrebu za više od 1000 sudaca i državnih odvjetnika koji su sudjelovali na 63 radionice na 17 različitih domaćih i međunarodnih pravnih tema, uključujući i pravo Europske unije. Program

usavršavanja izradili su nastavnici na pravnim fakultetima u Zagrebu i Rijeci.

Skupu su se biranim riječima u ime domaćina obratili Štefica Stažnik, ravnateljica Pravosudne akademije i Wolfgang Rusch, voditelj projektnog tima, koji su, ne skrivajući zadovoljstvo dosad postignutim, najavili ambiciozne planove za naredno razdoblje.

"Ciljevi projekta su, naglasio je Rusch: razvoj novog sustava usavršavanja, provedba pilot programa usavršavanja i jačanje Pravosudne akademije. Plan nam je u 2007. godini održati oko 120 radionica za 2 400 polaznika, u kojima bismo provodili specijalizirano usavršavanje za pojedina pravna područja."

Ministrica pravosuđa Vesna Škare Ožbolt istaknula je između ostalog da se programi oblikuju prema konkretnim potrebama u pravosuđu te da je stručno usavršavanje sudaca od presudne važnosti s obzirom da reforma pravosuđa predstavlja politički kriterij za ulazak Hrvatske u Europsku uniju. Usavršavanje na Pravosudnoj akademiji postat će preduvjet za napredovanje u karijeri, a specijalizacija sudaca i državnih odvjetnika

trebala bi doprinijeti suzbijanju korupcije i organiziranog kriminala.

"Vjerujem da smo ovim projektom stvorili temelje daljnje još šire suradnje. Vrhovni sud Republike Hrvatske sposoban je i spreman za svoju zadaću stručnog usavršavanja sudaca", izjavio je u pozdravnom govoru njegov predsjednik Branko Hrvatin.

Premijer Sanader je izvijestio da je Hrvatska u razdoblju od 2001. do 2004. dobila 262 milijuna eura za 114 projekata. "Ne ulazimo u Europu da bismo bili članica elitnog kluba. Gradimo novu Europu i želimo da to bude Europa mira, prosperiteta i sigurnosti u kojoj će pravna država i efikasno pravosuđe imati ključnu ulogu", istaknuo je premijer.

Europska unija kroz CARDS program pomaže Hrvatskoj ispunjenje obveza iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, a u okviru sektora za pravosuđe i unutarnje poslove Hrvatska ta sredstva upotrebljava za reformu pravosuđa i policije, upravljanje granicama, azil, migracije i vize.

Marko Fak

BERNARD CABOGA

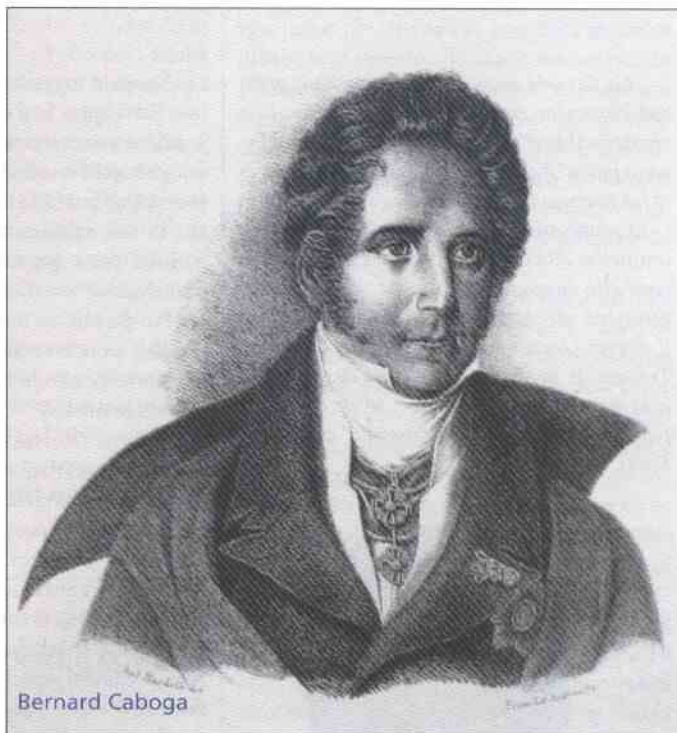
DUBROVAČKI VLASTELIN OD JADRANA DO DUNAVA

U organizaciji Mladeži Hrvatske paneuropske unije, Ivan Viđen održao je 24. studenoga u prostorijama HPEU u Zagrebu predavanje pod nazivom "Bernard Caboga - dubrovački vlastelin od Jadrana do Dunava". Na taj se način i Hrvatska paneuropska unija pridružila svečanostima koje su se od 19. do 21. studenoga odvijale u Dubrovniku povodom obilježavanja 220. godišnjice rođenja i 150. godišnjice smrti Bernarda Caboga.

Dubrovački vlastelin i austrijski grof Bernard Caboga (Dubrovnik, 6. II. 1785. – Beč, 19. XI. 1855.) nepravedno je zaboravljen od strane hrvatske povijesti. Taj aristokrat iznimne životne energije i organizacijskih sposobnosti školovao se u Beču za profesionalnog vojnika, već u 23. godini postao je komornikom austrijskog cara, a za života je bio komornik još dvojici, proputovao je čitavu Europu ratujući protiv Napoleona, da bi na vrhuncu vojne karijere, kao jedan od malobrojnih Hrvata, bio imenovan podmaršalom i zapovjednikom inženjerije čitavog Carstva. Iako kozmopolit i poliglot, provodeći veći dio života po europskim bojišnicama i dvorovima ili u kancelariji u Beču, nego u rodnom Dubrovniku, grof Caboga nikada nije zaboravio svoju hrvatsku domovinu, već je na pisaćem stolu držao primjerak Gundulićeva "Osmana" da ga podsjeća na rodni kraj. Kao savjetnik i upravitelj dvora vojvode od Modene, adutant maršala kneza Hessen-Homburga i švedskog prijestolonasljednika te službujući u Veneciji, Modeni, Siciliji, Rusiji i češkoj, Caboga je rijetko stizao boraviti u Dubrovniku, u renesansnom obiteljskom ljetnikovcu na Batahovini u Rijeci dubrovačkoj. Pokopan je prema osobnoj želji u kapelici sv. Bernarda u sklopu ljetnikovca, koja je potpuno devastirana u posljednjoj agresiji na Dubrovnik, ali ne od strane napadača, nego što žalosti još više, našom nebrigom. Kao zapovjednik inženjerije Caboga je upravljao svim vojnim utvrđenjima na obali od Trsta do Kotora. S obzirom na impresivnu biografiju možda je i nepotrebno spominjati da je bio nosiocem brojnih europskih visokih odličja.

Svoje kratkotrajne odmore Caboga je, doslovno se "noblesse oblige", nastojao upotrijebiti na korist Drvored na Pilama koji i

u Dubrovniku držeći krilatice jao konstruktivnog Grada, danas postoji

Bernard Caboga

njegovo je djelo. U Gradu, međutim, ne postoji niti jedna ulica koja nosi njegovo ime.

Ovo predavanje rezultat je dvomjesečnog rada Ivana Viđena, studenta prava, povijesti umjetnosti i arheologije, u Državnim arhivima u Zagrebu i u Dubrovniku. Zahvaljujući njegovom entuzijazmu i upornosti na predavanju je projicirana i jedna, dosad nepoznata Cabogina slika, koju je Viđen za ovu priliku dobio od Caboginih nasljednika, obitelji Fellner koja živi u Švicarskoj. Hrvatska televizija snimila je za ovu obljetnicu poseban prilog za emisiju "TV kalendar".

U vremenu, u kojem ne misleći na dužnost da budućim generacijama sačuvamo ono što smo baštinili, olako rasprodajemo zemlju koju su naši preci branili krvlju i stoljećima s ponosom nazivali "antemurale christianitatis", ovo predavanje nas je nakratko podsjetilo na neka druga vremena u kojima nismo morali dokazivati da nismo Azija i u kojima su naši velikaši, kojih se danas rijetko sjetimo, pisali povijest Europe.

Marko Fak

Ivan Viđen, predavač

Mislav Ježić

HRVATSKO KULTURNO NASLJEĐE U EUROPSKOM KONTEKSTU

La Croatie manifeste au plus haut point son caractère européen par la combinaison remarquable d'une personnalité où s'affirment jusqu'à aujourd'hui, dans les épreuves et les tourmentes, la conscience identitaire et l'appropriation des diverses cultures avec lesquelles elle a été en contact. Comme l'Europe elle-même, la Croatie est faite d'acculturations successives qui l'ont enrichie sans l'altérer. (Jacques Le Goff, Préface: Croatie. Trésors de la Croatie ancienne des origines à la fin du XIIe siècle, sous la direction de Ivan Šupić, Somogy / Éditions d'art, AGM, Paris, 1999, p. 5)

Što je to hrvatska kultura? Kakva je ona? Ima Europljana koji bi vjerojatno nagađali da je ona istočnoeuropska. Ima hrvatskih politologa koji bi tvrdili da je balkanska, a možda je nedavno postala za neke jugoistočnoeuropska ili čak zapadnobalkanska. Kako dnevna politika lako premošćuje ponore svojega neznanstva!

No pitanje se zna postaviti i tako da se pita što je u hrvatskoj kulturi europsko, ili pak obratno: ako je toliko toga europsko, što je onda hrvatsko?

Upravo su takve dvojbe pogodovale tomu da su se kroatisti, nekoć po nazivu jugoslavisti, bavili književnošću na hrvatskom, a hrvatsku književnost na latinskom prepuštali klasičnim filozofima, gotovo kao neki izrođen dio književnosti. Pa i udubljuvanje u glagoljašku književnost na staroslavjenskom u hrvatskoj redakciji neki kroatisti nerijetko žele prepustiti specijaliziranim paleoslavistima.

A takav je kroatistički, a osobito jugoslavistički pristup, odbacujući europske sastavnice hrvatske kulture kao njenu slabost, jamačno pogodovao dojmu da je ono što preostaje kao hrvatska baština bez znatnosti za europsku i svjetsku kulturu.

Položaj na granicama civilizacija i kulturnih krugova

Iako zemljopisni položaj treba razlikovati od kulturnih odrednica, ipak među njima postoje veze. Položaj je Hrvatske bitno pridonio osobitosti i jedinstvenosti ustroja hrvatske kulture. Često se o Hrvatskoj govori da je rubna, granična, nerijetko i provincijalna zemlja. Umjesto od raznih razmjerno nasilnih i efemernih podjela iz vremena versaillske Europe ili hladnoga rata, mnogo je pouzdanije poći od dugotrajnih i dobro poznatih povijesnih granica.

Hrvatska leži, zajedno s Bosnom i Hercegovinom, na krajnjoj istočnoj granici zapadnorimskoga carstva s kraja antike. Ta se činjenica mora

učiniti značajnijom ako se podsjetimo da se ta granica uglavnom poštovala preko tisuću godina kao granica među državnim tvorevinama na našem području, i da je ozbiljnije narušena tek za osmanlijskih ratova kada je osmanlijsko carstvo – nakon 1453. djelomice nasljednik istočnorimskoga – prodrlo znatno dalje na zapad. Bosna je postala pašaluk, a Hrvatska se svela na reliquiae reliquiarum olim magni et inclyti regni Croatiae¹. Berlinskim je kongresom 1878. granica opet obnovljena, za obiju Jugoslavija bila je prikrivena, a u posljednjem ratu za agresije na Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu bila je opet u žarištu spora.

Hrvatska se kao zemlja na istočnoj granici nekadašnjega zapadnorimskoga prostora oblikovala u vrijeme kada se ta granica reinterpretirala kao granica franačkoga i byzantijskoga carstva. Hrvati su sudjelovali u obama, no državotvorno u načelu samo u franačkoj kulturnoj sferi. Potom se reinterpretirala kao granica između zapadne i istočne Crkve, ali su i byzantijski carski gradovi – tadašnja Dalmacija – za kralja Tomislava 925. definitivno pripali zapadnoj Crkvi.² Ta je pripadnost zapadnoeuropskomu i zapadno-crkvenomu kulturnomu krugu latinski učinila službenim jezikom Hrvatske od 9. stoljeća do 1847. godine.

S osmanlijskim se osvajanjima ta granica pretvorila u među između kršćanske i islamske uljudbe, a pomakom na zapad, unutar nje su se zatekli pripadnici zapadne Crkve i Crkve bosanske koji nisu prešli na islam, a u njih su dospjeli i pripadnici istočne Crkve u tijeku svojih seoba na sjever i zapad. S kršćanskim se povratkom u istočnije prostore, oslobađanjem Slavonije, Ugarske i Vojvodine, stara granica dijelom uspostavila iza 1699. S austrijskim se protektoratom više-manje obnovila od 1878. do 1918. U posljednjem se ratu u 90-tim godinama 20. stoljeća paradoksalno pokazala životnost duge povijesti na našim prostorima: velikosrpske su se snage borile ponovo za najšire

¹ "Ostaci ostataka nekoć velikoga i slavnoga kraljevstva Hrvatske"

² Kulturnu povijest ranoga hrvatskog srednjovjekovlja sada najbolje prikazuje velika sinteza akademika Radoslava Katičića: *Litterarum studia*, Zagreb, Matica hrvatska, 1998. U tom je djelu auctor skupio, sredi i promislilo toliko građe da razdoblje od kasne antike do 12. stoljeća izranja pred nama kao novootkriveni svijet, a u njem se pojavljuju svi bitni obrisi, ili bar pretpostavke kasnije hrvatske kulture.

granice osmanlijskoga carstva, a Muslimani zajedno s Hrvatima za mnogo starije granice zapadnorimskoga carstva, unutar kojih je stanovništvo Bosne četrdesetak godina pred prvi svjetski rat živjelo na razmjerno sunčanoj strani Europe. Daytonski je sporazum s pariškim potpisima izraz "pacifističke" politike poštovanja sile i "negledanja u prošlost nego u budućnost", a za tu je budućnost konzervirao potencijalno žarište sukoba i aktualno žarište paraliziranja pravne države u polupodijeljenoj Bosni.

Druge je granica jezična. Hrvatska se nalazi na zapadnoj granici (s ove strane Mađarske) slavenskoga jezičnog područja prema romanskomu i germanskomu. Jezici su područja komunikacije. Ta graničnost nije Hrvatsku izolirala od zapadnih susjeda preko nje, nego ju je učinila višejezičnom, barem one društvene slojeve koji su bili u doticaju sa susjedima, ili djelovali u zajedničkim državama s njima. Odatle je razumljivo da Hrvatska filologija počinje s višejezičnim rječnicima Bartola Đurđevića i Fausta Vrančića. *Dictionarium quinque nobilissimarum Europae linguarum* jest izraz Vrančićeve učenosti, ali i stvarnih potreba hrvatske intelektualne elite u kulturnome sporazumijevanju na svojem području i granicama: latinski kao jezik Europe, te talijanski, njemački, mađarski i hrvatski ("dalmatinski" shvaćen kako stoji u proslavu) kao jezici saobraćanja sa susjedima u zapadnoeuropskom krugu. Samo su orijentalni jezici tu izostavljeni, dijelom i stoga što su oni bili preko granice "europske komunikacije" kako se tada mogla shvaćati. Đurđevići rječnici, međutim, dodani njegovim djelima (hitovima, europskim uspješnicama) o osmanlijskome carstvu, obuhvaćaju upravo orijentalne jezike. Do modernoga vremena nije bilo jednojezičnih hrvatskih rječnika jer hrvatska komunikacija nije bila jednojezična, što više niti su Hrvati od 12. st. do kraja 20. st. živjeli u samo hrvatskoj, a do 20. st. ni u samo slavenskoj državnoj zajednici.

Nadalje, pripadnost je slavenskomu svijetu obilježila hrvatsku kulturu prihvaćanjem staroslovjenskoga jezika, liturgije i glagoljice negdje za vladanja kneza Branimira u 9. st., sve do vrhunca u 16. st. i prežitka do 19. st., pa i do danas. To je prinos byzantijskih misionara, solunske braće Kyrilla i Methodija, a s papinskim blagoslovom, slavenskomu svijetu i njihovu pokršćavanju. U zapadnoj su ga crkvi sačuvali samo Hrvati. Štoviše, staroslovjenski nisu rabili samo u liturgiji, nego čak i u dijelu humanističke književnosti, npr. u djelima biskupa modruškoga Šimuna Kožićića Benje iz Zadra. I prva hrvatska tiskana knjiga glagoljski je misal iz 1483., veliko djelo tiskarstva iz doba inkunabula. I protestantski su pisci u Urachu između 1560. i 1565. tiskali vjerske i jezične knjige za hrvatsko područje na glagoljici, uz latiniću i cirilicu.

Kao što je latinska tradicija za humanizma hrvatskomu jeziku nadjenula antičko ime ilirski, kakvo se javlja na prvoj hrvatskoj gramatici Bartola Kašića 1604. *Institutiones linguae illyricae*, tako mu je staroslovjenska namrla ime slovinski, kakvo se javlja na rječniku Jakova Mikalje Blago jezika slovinskoga 1651. A splitski veliki pjesnik koji nasljeđuje "običaj naših začinjavac" na narodnom jeziku, Marko Marulić, svoje je djelo "u versih harvacki složil". Troimenost jezika proizlazi iz triju izvora hrvatske pismenosti i književnosti.

Treća granica, unutar zapadnoeuropskoga kruga, granica je podneblja i kultura: mediteranske i srednjoeuropske. No kadikad je ona dobivala i političke i vjerske konotacije. To se dogodilo kada je Hrvatska bila podijeljena na kraljevinu na sjeveru pod hrvatsko-ugarskim kraljevima i pod Habsburzima, i na obalni pojas pod Venecijom u više navrata, a najduže pošto je Ladislav Anžuvinao prodao 1409. svoja "nasljedna prava" *Serenissimi*. Istok je potpao pod Turke. Samo je Dubrovnik na jugoistoku, odijeljen od hrvatskoga kraljevstva nakon 1526., uspio opstati kao praktički slobodna republika.

Hrvatska se kao zemlja na istočnoj granici nekadašnjega zapadnorimskoga prostora oblikovala u vrijeme kada se ta granica reinterpretirala kao granica franačkoga i byzantijskoga carstva. Hrvati su sudjelovali u obama, no državotvorno u načelu samo u franačkoj kulturnoj sferi.

Drugi je lik uzelo to dvojstvo u 16. st. kada se na osnovama humanizma na Sredozemlju stala razvijati renesansa, a u srednjoj i sjevernoj Europi reformacija. Tada se dogodilo da su dva rodaka, jedan iz Labina, Matija Vlačić (*Mattias Flacius Illyricus*), a drugi, mlađi, sa Cresa, Frane Petrišević (*Petriš, Petrić; Franciscus Patricius*) odigrali znatne uloge u suvremenim europskim kulturnim previranjima. Vlačić je odigrao jednu od vodećih uloga u luteranskom pokretu, bio mu jednim od najučenijih, iako za razliku od Melanchtona i jednim od najžešćih, predstavnika. Vodio je pisanje monumentalne povijesti kršćanstva, *Magdeburških centurija*, a djelom je *Clavis scripturae sacrae* postao otcem filozofske i teološke hermeneutike. Lutherovu je načelu *sola scriptura, sola fides, sola gratia* trebalo dati teorijsku podlogu. Ako učiteljstvo crkve i crkveni otc i više nisu mjerodavni, kako da znamo što nam Biblija kaže? Vlačićeva hermeneutika, sustav tu-

mačenja biblijskoga teksta - utemeljena na odličnu njegovu poznavanju hebrejskoga, pored latinskoga i grčkoga - zamjenjuje stoga crkveno učiteljstvo. No ujedno time predstavlja i velik prinos filologiji uopće. *Patricius* je pak stvorio veliku, učenu, ali i originalnu sintezu renesansnoga platonizma, osobito u djelu *Nova de universis philosophia*, u kojemu izlaže da je sve emanacija svjetlosti, da ima jedno počelo, da sve ima dušu te iznosi filozofiju o svemiru. Djelu je dodao znatno izdanje spisa koji čine *Corpus hermeticum* i predstavljaju egipatsku helenističku mistiku, i studiju o Zoroastru sa zbirkom navoda prema antičkim auktorima. Time je nastojao dati sveobuhvatnu sintezu renesansne filozofije prirode, i starinom izvora pokazati da predstavlja i vječnu filozofiju.

Možda bi netko izbacio Hrvate istaknute u svijetu iz slike hrvatske kulture - iako se Vlačić bavio i hrvatskim jezikom, nazivao se *Illyricus*, a mislio je i na budućnost svoje domovine, a Petrišević je pod starost postao član Bratovštine sv. Jeronima u Rimu, a djelatnost Zavoda sv. Jeronima bitan je dio hrvatske kulturne povijesti - no time bi se slika hrvatskoga mjesta i prisutnosti u Europi i svijetu bitno oklaštirala. Oni pripadaju u istu sliku s humanistima i kasnijim pjesnicima i učenjacima s hrvatskoga juga, poput Jurja Šišgorića iz Šibenika, Marka Marulića iz Splita, ili braće Crijevića iz Dubrovnika, ili s hrvatskoga sjevera poput Ivana Viteza od Sredne i Ivana Česmičkoga. Ova su dvojica, između ostaloga, za kralja Matije Korvina osnovali i prvo sveučilište na sjeveru "zemalja krune sv. Stjepana", u Požunu ili Bratislavi 1465. (1467.). Ono se zvalo *Academia Istropolitana*, i njime se ponose Mađari i Slovaci, ali nije sporno tko ga je osnovao. Veliki je Juraj Dragišić (*Dobrotić, Georgius Benignus*), Hrvat podrijetlom iz sredine hrvatskoga kulturnoga prostora, koji je kao dječak morao pobjeći iz osvojene Bosne 1463., zaredio se u Dubrovniku za franjeva, studirao je na najboljim europskim sveučilištima. Postao je učitelj i odgovajatelj sina vojvode od Montefeltra iz Urbina, i dvaju sinova velikoga Lorenza Medicia, Pietra i Giovannia, koji je kasnije postao papa Leon X. Dragišić je bio i "ministar" franjevačke provincije Toscanne, pa i naslovni nadbiskup Nazareta. Ugledan logičar i teolog, miritelj skotizma i tomizma, član Bessarionove rimske i Plethonove firentinske akademije, imao je hrabrosti braniti tako različite sporne velike suvremenike kao što su bili Pico della Mirandola, Girolamo Savonarola i Johannes Reuchlin. A njegov dubrovački znanac Aelias Lampridius Cerva-Crijević bio je, s druge strane, i ovenčani pjesnik rimske akademije Pomponia Leta. Šibenčani Antun i Faust Vrančić, povezivali su pak naš jug sa sjeverom, Šibenik s Ostrogonom i Čanadom, Dalmaciju sa Zapoljom i Habsburzima, i odigrali su veliku ulogu u hrvatskoj a značajnu u europskoj kulturi.

O prožimanju raznih sastavnica europske kulture u hrvatskoj humanističkoj i renesansnoj književnosti

Ako zavrismo u neka od djela toga vremena, vidjet ćemo da se slika prisutnosti Hrvata u Europi zrcali u prisutnosti europske kulture u njihovim djelima. Najstariji sačuvani hrvatski ep latinistički je djelo Jakova Bunića, člana dubrovačkog humanističkoga kruga u kojem su se kretali i Crijevići i Dragišić, posvećeno u prvomu izdanju kardinalu Oliveru Carra-phi "zaštitniku dubrovačkomu" na papinskom dvoru, a u drugom izdanju papi Leonu X, koji je bio gojenac Dragišićev. To je *De raptu Cerberi* ili *Sub figura Herculis Christi praeludium*, u 1006 heksametara, tiskano prvi put oko 1500. u Bologni ili Rimu.³

Dvojnost antičke i kršćanske sastavnice preporodne Europe lijepo se zrcali u početima prvoga i trećega od triju pjevanja koja se zovu po imenima Kharita. Početak očito, kao i velik dio spjeva, vrlo učeno i vješto nasljeduje antičku epiku, osobito Vergilija:

*Taenarias fauces et debellata profundi
Regna Iouis soliumque canam, quo
clauiger heros
Tergeminum domuisse canem ui
Marteque fertur. (I, 1-3)⁴*

Drugi je svoj ep, svoje glavno djelo u 16 pjevanja i 10.000 heksametara, Bunić izravno posvetio Khristovu životu: *De vita et gestis Christi*, slijedeći kronološkim redom Isusov život prema sinoptičkim evanđeljima. G. 1525. u Rimu je molio za njega imprimatur od Klementa VII, a tiskao ga je 1526. Tim se djelom uvrstio u nasljeđe kasnoantičkih pjesnika Juvenca iz 4. st. i Sedulija iz 5. st. koji su opjevali Khristov život, a desetak je godina poslije Bunića rimski pjesnik Marco Girolamo Vida objavio svoj moderniji spjev *Christias* 1535.) s istom tematikom.

Da bi se moglo lakše zamisliti vrijeme i prostor u kojima su nastajala djela naših humanističkih i renesansnih pjesnika, vrijedi navesti riječi glagoljaša popa Martinca koje je dopisao u Drugom novljanskom brevijaru: I k tomu buduć mi v skr'bi i priobizdenj misliju vs(ь)gdā bihъ, za rati velike... juže dvigoše turci suči ot ičedi z'maila s(i)na agari rabine avraamle

proti vsej vseleni z(e)m(a)lъ. i obuēm'si vsu grčiju i bulgariju bos'nu i rabaniju nalegoše na êzik hrvatski posilajući zastupi velike.... tagda že g(ospo)da hrvat'ska i bani hrvatski dvigoše voisku proti(i)vu imъ. boi zastupni v poli veliemъ k'rbav'skomъ. i tu boriše se braniju velieju. tagda že pobeždena bis(i) čestъ h(rst)ъnska... i tŕgda načeše cviliti rodivšie. i vdovi mnoge i proči ini. i bis(i) skr'bъ veliê na vs(ê)hъ živučihъ v(ь) stra(na)hъ sihъ êkože nêstъ bila ot vr(ê)m(e)ne tatarovъ i gotovъ i atelê nečist(i)vihъ. lêtъ g(ospodъ)nihъ 1493.⁵

A to je pop Martinac za novljanske pavline pisao u Grobniku.

Nakon tih je primjera lakše s razumijevanjem doživjeti stvaralaštvo "otca hrvatske književnosti", istovremeno velikoga i vrlo znakovitoga hrvatskoga humanista i pjesnika Marka Marulića. Dok Bunić u *De raptu Cerberis* zazivlje Apollona, a tek u *De vita et gestis Christi* Duha Svetoga, Marulić započinje svoj veliki latinski ep o kralju Davidu, *Davidias*, otklanjajući Apollona, zazivljući velikoga Boga koji je tvorac onoga o čem će biti riječi. Ipak, početak spjeva aludira na Vergilija⁶:

*Davidis memorare pii gesta inclita
regis.
Instituo. Quis nunc dignas in carmina
uires
Suppedite? Non Cyrrhae de uertice
rupis
Descendens lauroque caput praecinctus
Apollo,
Non Nyssae numen, furiosa mente
Lyaeus,
Pieridumque chorus...
...Quorum qui solus crederis autor,
Solus, magne deus, mihi iam cantanda
ministres. (I, 1-6, 10-11)⁷*

5 Damjanovićev prijevod: I k tomu bio sam u brizi i stalno ožalošćen mišlju zbog velikih ratova... koje digoše Turci koji potječu od Izmaila, sina Abrahamove sluškinje Agare, protiv svih zemalja svijeta. I zauzevši Grčku i Bugarsku, Bosnu i Albaniju, navalili na narod (jezik) hrvatski šaljući velike čete... Tada pak gospoda hrvatska i bani hrvatski digoše vojsku protiv njega i (poče) boj između četa na polju velikom krbavskom. I tu se boriše u velikoj bici. Tada bijaše pobijedena čast kršćanska... I tada počese cviliti roditelje i udovice mnoge te mnogi drugi. I bi zabrinutost velika kod svih koji su živjeli u ovim zemljama kakva nije bila od vremena nečistih Tatara i Gota i Afile. Godine Gospodnje 1493. (Damjanović prevodi čestъ h(rst)ъnska "čast kršćanska"; ja bih radije "kršćanska strana" (pars Christiana); isto tako nečist(i)vihъ ne bih uzeo kao "nečistih", nego "nečastivih", postavljajući da je tu trъ interpretirano kao i umj, a, možda pod utjecajem izraza "nečist")

6 Najbolje je izdanje (treće po redu) s predgovorom priredio Veljko Gortan: M. Marulić *Delmatae Davidias*, a u njem je objavio svoj vrstan prijevod *Davidijade* i sastavio komentar Branimir Glavičić, Zagreb, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, 1974.

Njegov je spjev, naime, alegorijski, kao i prvi Bunićev, *De raptu Cerberi*, samo što mu poredba za Khrista nije helenski mitski junak, nego biblijski kralj David, prema Novome zavjetu predak Isusov. A sam spjev *Davidias* umjetnički je djelo visoka dometa.

Prije no što je sastavio *Davidijadu*, posvećenu akvilejskomu patrijarhu kardinalu Grimaniju, a koja je nažalost sve do 1954., kada ju je prvi put objavio Josip Badalić, ostala u rukopisu, Marulić je objavio 1506. u Veneciji djelo koje ga je proslavilo u Europi: *Institutiones bene vivendi per exempla sanctorum*.⁸ Djelo je doživjelo preko četrdeset izdanja između 1506. i 1697., što na latinskom, što u prijevodu, i to u Veneciji, Bergamu, Baselu, Augsburgu, Kölnu, Antwerpenu, Parizu, Lisabonu i dr., a prevedeno je na talijanski, njemački, francuski, portugalski i češki. To veliko djelo, utemeljeno na literaturi koja, po mišljenju Branimira Glavičića, obuhvaća bar sto pedeset djela nekih stotinjak autora, nastoji čudoredan život prikazati kao kršćansku "ustanovu" ili "zasade" sustavne discipline koja vodi spasenju. Pobožnost djela nadahnjava se na tradiciji sv. Bernarda iz Clairvaux-a, kao i Danteova.

Naravno, od svih je Marulićevih djela u Hrvatskoj najbolje poznat njegov hrvatski ep *Judita*, dovršen vjerojatno kratko nakon Institucije, vjerojatno 1501., a tiskan prvi put 1521. u Veneciji, a zatim u slijedeće dvije godine još dva puta.

U posveti "počtovanomu u Isukrstu popu i prmcancu (lat. primicerius) splickomu gospodinu Dom Dujmu Balistriliću" veli Marulić: "Evo bo historiju tuj svedoh u versih, po običaju naših začinjavac, i jošće po zakonu onih starih poet, kim ni zadovoljno počitati, kako je dilo prošlo, da mnoge načine opkladaju, neka vičnije onim, ki budu čiti...". Početak *Judite* vjerojatno je stariji od početka *Davidijade*, ali mu je očito srodan po odnosu humanističkoga i kršćanskoga sadržaja (samo je prema onim starim poetima kršćanski suzdržaniji od renesansne posvete, a i začinjavac, koje nasljeduje, zbog takva pristupa tu ne spominje):

7 Glavičićev prijevod: Davida, pobožnog kralja, kazivati počinjem slavna (1) Djela. No tko će mi sada udijeliti dovoljno snage (2) Da ih opiševam? Neće ni onaj što silazi s vrha (3) Kirske hridi – Apolon, lovorika čelo mu kiti, (4) Neće ni mah-niti Lijej, božanstvo Nise, to moći, (5) Kao ni zbor Pijerida... (6) ...A ti, što jedini tvorac (10) Toga si (tj. djela otajstvima posvećenog, st. 9-10), veliki Bože, pomози mi sada u pjesmi! (11)

8 U nas je cjelovito izdanje Institucija objavio tek Splitski književni krug u izdanju Branimira Glavičića i s njegovim prijevodom, komentarom i kazalima, te uvodima Drage Šimundže, Darka Novakovića i Mirka Tomasovića u pojedinim svescima: Marko Marulić: *Institucija I – III*, Split, Književni krug, 1986.-1987.

9 Navodim prema (osmom) izdanju Vjekoslava Štefanića s predgovorom Mihovila Komboła i s nešto revidiranim tumačem Marcela Kušara: Marko Marulić, *Judita*, Zagreb, Zora, 1950.

3 Navodim prema izdanju akademika Branimira Glavičića: I. Boni Ragusaei *De raptu Cerberi*, *De vita et gestis Christi* (loci selecti), Zagreb, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, 1978. Izdanje je popraćeno lijepim prijevodom u heksametrima, zatim uvodom i komentarima, te kazalima.

4 Glavičićev prijevod: Hoću o tenarskom ždrijelu te porazu carstva i trona (1) Podzemnog Jupitra pjevat', u kojem je junak Toljagaš (2) – Priča se- troglavog psa u junačkoj svladao borbi. (3)

*Dike ter hvaljen'ja presvetoj Juditi,
smina nje stvorenja hoću govoriti;
zato ću moliti, Bože, tvoju svitlost,
ne hti mi kratiti u tom punu milost...
...Udahni duh pravi u mni ljubav tvoja,
da sobom ne travi veće ljubav moja,
bludeći ozoja s družbom starih poet,
boge čtova koja, kimi svit biše spet;
da ti s' nada sve svet, istini Bože moj,
ti daješ slatko pet, vernim si ti pokoj,
a ne skup tri krat troj divička okola,
pridavši još u broj s kitarom Apola.
(I, 1-4, 9-16)*

Tu imamo u drugom jeziku, hrvatskome, na kojem je trebalo tek stvarati izražajnost umjetničke poezije, i u drugome stihu, dvostruko rimovanom dvanaestercu, na neki način isto što i u početnim heksametrima Davidijade, pa možemo jasnije doživjeti kako se hrvatska renesansna izražajnost stvarala na humanističkim latinskim obrascima i mjerilima. Tu doživljavamo rađanje njeno, a u isti mah nam Marulić sam izriječom svjedoči o tome na kojim ju je temeljima izgrađivao.

I Judita je alegorijski spjev, kao i Davidijada, jer u borbi Izraela i Asiraca Marulić vidi borbu svoje Hrvatske s Turcima. Zanimljivo je da Knjiga o Juditi, zapravo, nije ni u Bibliji bila povijesna, nego fiktionalna, a služila je u povijesnim nevoljama istoj svrsi Židovima kao i Maruliću. Po tome su Judita, a vjerojatno i Davidijada, uza sav svoj biblijski, dakle općekršćanski, sadržaj, i nakit "starih poet", dakle humanistički stilistički repertorij, ujedno prava hrvatska književna djela – i to Judita ne samo po jeziku, nego i – po usrdnoj vjeri kakvom zrači i njegova Molitva suprotiva Turkom, vjeri da Bog može spasiti narod od najvećih pogibli, kao i Izrael "Jere se rviše za nje vazdi Bog njih, nigdar ne izgubiše, ner kad grih sape jih" (Judita II, 277-278).

Stoga nije čudo koliko su ga cijenili i hrvatski pjesnici, kao Hektorović koji u Ribanju posvećuje posebnu pohvalu Splitu i Maruliću, ili Zoranić koji je u Planine uvrstio Molitvu suprotiva Turkom pastira Marula koji "baščinu videći v pogibli blizoj / pojaše evileći k nebu upran vid svoj" (Kap. XVI).

Moglo bi se još mnogo govoriti o pletenosti hrvatske humanističke i renesansne književnosti s općeeuropskom baštinom, biblijskom i antičkom, ali i modernom: tu su mnogobrojni i vrsni hrvatski petrarkisti, pa Zoranić koji na originalan i rodoljuban način nasljeđuje Jacopa Sannazara, pa Marin Držić sa svojim živim plautovskim komedijama i pastoralama, sve do proslavljenoga Dživa Gundulića, koji je opet mnogima poslužio kao uzor. Ima u njega nekih paralela s Marulićem: preveo je sedam psalama Pjesni pokorne kralja Davida, koje je tiskao u Rimu 1621., točno sto godina nakon Marulićeve Judite. U predgovoru Pjesnima pokornim najavio

Treća granica, unutar zapadnoeuropskoga kruga, granica je podneblja i kultura: mediteranske i srednjoeuropske.

je k tomu da ih "šalje na svjetlos, dokli s nebeskom pomoći Jeruzalem oslobođen, spjevanje čestitijem imenom privedre krune Kralja poljačkoga narešeno, svemu našem slovinskomu narodu ukažem". A od te je najave poslije nastao Osman kojemu je, dakle, Torquato Tasso bio uzorom, ali je ishod bio djelo "slovinsko" i protutursko, poput Marulićevih, ali s dužnim poštovanjem prema junaštvu i vrlinama Turaka kao i kršćana, a osobito pobjedničkih Poljaka.¹⁰ A jedina sačuvana od njegovih pastoralna, Dubravka u duhu se hrvatske "angažirane" renesansne i barokne književnosti pretvorila u pravu himnu slobodi.

10V. Slavko Ježić: Hrvatska književnost od početka do danas, 2. izd. Zagreb, Grafički zavod hrvatske, 1993., str. 126-135.

Letimične naznake o europskim koordinatama u novijoj hrvatskoj književnosti

Ako je u 16. i 17. stoljeću, u ploranits Croatiae saeculis duobus, o kojima piše misaoni tvorac moderne Hrvatske, senjski plemić, podrijetlom iz Alsacea, Pavao Ritter Vitezović 1703. nadajući se preporodu Hrvatske, Europa bila toliko prisutna u hrvatskoj kulturi i književnosti a i rastrgana Hrvatska u europskoj kulturi, moralo bi se očekivati da će ta prisutnost rasti tijekom reintegracije Hrvatske. Ona je tekla od oslobodilačkih ratova koji su počeli krajem 17. st. nakon najveće krize (pogibije velikaša i pjesnika Petra Zrinskoga i Frana Krste Frankapana 1671. i nakon opsade Beča 1683.), preko pada Venecije i uključenja Dalmacije u habsburške prostore nakon Bečkoga kongresa 1815., pa do dugoočekivane integracije Vojne krajine u Hrvatsku 1881., te nada koje je austrijsko zauzeće Bosne i Hercegovine nakon Berlinskoga mira 1878. pobuđivalo. No sve su to ipak bili događaji koji su više otvarali mogućnosti integracije, nego što su ih ostvarivali.

U nećem je napretka i bilo: 18. je stoljeće doba preporoda književnosti u Slavoniji i povezivanja hrvatske štokavske književnosti od Dalmacije, preko Bosne do Slavonije. Nose je velikim dijelom franjevci i isusovci, ali i svjetovnjaci. Po prvi put su slavonski pisci poput Antuna Kanižlića i Matije Petra Katančića postali dorasli svojim kolegama s juga poput Dum Injacija Đorđića ili Jerolima Kavanjanina, na koje su se ugledali. Još je jaka latinistička poezija i književnost. U Dubrovniku Benedikt Stay iznosi Descartesovu filozofiju i Newtonovu filozofiju prirode u latinskim stihovima, a u Zagrebu Adam Baltazar Krčelić piše na latinskom povijest zagrebačke prvostolne crkve i suvremeni ljetopis. Naravno, to je vrijeme i velikih znanstvenika, među kojima se u Europi visoko ističe Ruđer Bošković. I doba daljega razvoja hrvatske leksikografije i gramatike. Javlja se i prosvjetiteljstvo: Antun Matija Relković u Slavoniji, Filip Grabovac i Andrija Kačić Miošić u Dalmaciji, ili franjevci u Bosni. U tom se prosvjetiteljstvu počinje buditi i narodna svijest.

Ipak, s druge strane, hrvatska je književnost gubila visinu dometa, osobito u prosvjetiteljstvu. Tako stoljeće hrvatskoga narodnog preporoda, 19. stoljeće, osobito na sjeverozapadu, počinje s razmjerno najnižom razinom književnoga stvaranja: kao vrijeme političkoga buđenja, ali u pjesništvu tek vrijeme budnica. Za političku se misao, međutim, može reći da prvo Ljudevit Gaj, a poslije Ante Starčević nastavljaju tamo gdje je Vitezović pred više od stoljeća ili pred stoljeće i pol stao. Među ilircima velik je pjesnički lik istom Ivan Mažuranić sa svojom klasicističkom poezijom, zatim sjajnom

dopunom 14. i 15. pjevanja Gundulićeva Osmana, i napokon svojom Smrću Smail-age čengića kojom se, na neki način hrvatsko pjesništvo nastavlja na razinu na kojoj je u baroku stalo.

S Augustom Šenoom javlja se i vrsni pripovjedač i romanopisac koji će s velikim osjećajem odgovornosti za književni poziv stvoriti i hrvatsku građansku čitalačku publiku. Iako na granici dvaju europskih stilova 19. stoljeća, romantizma i realizma, Šenoa osjećajem za jezik koji je osvojio i stao ga dalje razvijati u svojim djelima i osjećajem za stil odgojen na klasičnoj i suvremenoj europskoj literaturi doseže vrlo znatnu razinu književne vrsnoće. A s hrvatskom modernom na kraju 19. stoljeća pjesništvo i drama dostižu europske tokove simbolizma i impresionizma.

U 20. stoljeću hrvatski ekspresionizam, angažirana književnost i novi realizam, razna strujanja u pjesništvu, avangarda, pa nova moderna i potom postmoderna prate europska zbivanja, a katkada ih i obogaćuju vrijednim prinosima. Književnost je, osobito u prvoj polovici stoljeća, jače nošena snažnim ličnostima nego stilskim formacijama pa se govori o Matoševu i o Krležinu razdoblju. Pjesništvo obilježavaju i Antun Branko Šimić, Vladimir Nazor, Tin Ujević, zatim Dragutin Tadijanović, Dobriša Cesarić, Ivan Goran Kovačić, Nikola Šop i drugi. Hrvatskim se pjesnikom uvijek smatrao i Bošnjak Mak Dizdar. A i Ivo Andrić, dobitnik Nobelove nagrade 1961. godine, po rođenju, školovanju, i dijelom po svojem kulturološkom odnosu prema franjevcima i muslimanima u Bosni, pripada i hrvatskoj književnosti, tek što predstavlja u njoj politički ekstremno nehrvatsku opciju, koja nije u nas ni tako rijetka. Romani i drame Miroslava Krleže zadržavaju elemente ekspresionističke retorike rane poezije njegove i dramskih legendi, ali se otvaraju novim eksperimentalnim dimenzijama, misaonima, socijalnima, psihološkima, političkima i povijesnima. Krleža je nesumnjivo velik svjedok svojega vremena: od Austro-Ugarske do prve i druge Jugoslavije, ali je književno dao svjedočanstvo samo o prvim dvjema državama.

Često se u drugoj polovici 20. stoljeća kao romanopisci javljaju mediteranci. Među starije pripadaju Petar Šegedin i Ranko Marinković, a među mlade Ivan Aralica i Nedjeljko Fabrio, o još mladima još nije zahvalno govoriti. Za Marinkovićev se roman Kiklop može reći da se metaforički služi u naslovu motivom iz Odiseje kao i Joyceov Uliks, i da usporedivo složenim transformacijama preobraća – dijelom antičke, a dijelom moderne – asocijacije i aluzije u slike suvremene zagrebačke umjetničke boeme pred "ljudožderski" svjetski rat. Marinković pravi manje formalnih eksperimenata, ali vrca od mediteranske razorne duhovitosti. A Šegedin nesmiljenošću, koja se može usporediti s buñuelovskom, crta materijalnu i moralnu bijedu života u Žrnovu u Djeci božjoj, ali sa su-

protnom intencijom: da ocrtu duševnu borbu dječaka Petra, koji se bori s buđenjem spolnih osjećaja, za pročišćenje i spremnost na žrtvu za druge, ljude, djecu, pa i životinje.

Ivan Aralica studiozno gradi povijesne romane, od kojih "morlačka trilogija" oživljava svijet Razgovora ugodnog naroda slovinškog Andrije Kačića Miošića između Rame i Dalmatinske zagore od 17. do 19. stoljeća. Drugi romani sežu od još dublje povijesti, renesansne ili srednjovjekovne, do nedavne, poslije Drugoga rata, i do sadašnjosti. Povijesni mu se kontekst nerijetko panoramski širi na Veneciju, Tursku, Mađarsku Austriju, Italiju, ili napoleonsko carstvo. Misaonost interpretacije priče često povijesnom dimenzijom produbljuje pogled na suvremena pitanja. Nedjeljko Fabrio također razvija povijesni roman i obiteljsku kroniku, a u svojoj "jadranskoj trilogiji" povezuje povijesne i kulturološke niti koje povezuju sudbine ljudi s obje obale Jadrana, sintetizirajući dokumentiranost i imaginaciju, liričnost i misaonost. Kao što je svojevremeno Krleža bio njome nagrađen za svoje "austro-ugarske" teme, tako je 2002. godine Herderovom nagradom za svoje hrvatsko-talijanske "jadranske teme" nagrađen Fabrio.

Hrvatska književnost i kultura pripadaju danas jednako očito europskoj kulturi kao što su joj pripadale već niz stoljeća. Nemoć je u hrvatskoj kulturi, književnosti - a

višejezičnima, otvorenima dijalogu, učinilo ih je Europljanima i narodom otvorenim svijetu. Neki su se europski kulturni obrasci osobito naglašeno razvili ili osobito dugo održali u hrvatskoj kulturi: amo pripadaju latinizam, pa i glagoljaštvo, a i takva rasutost Hrvata, osobito intelektualaca, velikim svijetom da se te "rasute baščine" mnogi olako i odriču, a drugi je s mukom skupljaju da stvore kulturnu sliku Hrvatske. Ona je još dugo ostala europska, kada su druge, osobito velike zemlje, u novome vijeku postale nacionalne. Prvi spomenuti stvaraju nacionalni lik hrvatske kulture, gdje kada južnoslavenski, a gdje kada i sveslavenski obojen, a gdje kada naglašujući specifičnost sve do izolacionizma, a svi se oni odriču internacionalna, europskoga naličja hrvatske kulture, iako se ta dva vida kao lice i naličje ne daju odvojiti. Drugi, međutim, osvjetljavaju one crte hrvatske kulture po kojima je ona uvijek bila neizdvojiv dio europske kulture, i njihov trud stvara sliku koja se iz isključivo nacionalne perspektive mogla činiti slikom slabosti hrvatske kulture, a tako je u jugoslavenska vremena bila često i ocjenjivana, ali s približavanjem Hrvatske Europskoj uni-ji mogla bi se ta potpunija slika hrvatske kulture učiniti i snagom njenom, pa i nasljeđem kojim Hrvatska ima što pridonijeti i cjelini europske kulture.

Vjerujem da većina hrvatskih građana svjesno ili nesvjesno pripada takvu europ-

jednako bi se moglo reći i za druge umjetnosti i duhovna područja - odvojiti europske i hrvatske sadržaje. Među tim sadržajima, antičko je nasljeđe uvijek igralo veliku ulogu jer je Hrvatska sredozemna zemlja između Italije i Grčke, i drugačije ne može biti! No Hrvatska je bila i zemlja na granicama kultura, carstava i regija. Sve je to njenu kulturu učinilo izuzetno složenom, slojevitom, otvorenom i pluralističnom, a opet cjelovitom i harmoničnom. Sve je to Hrvate učinilo

skomu kulturološkomu obrascu hrvatskoga nasljeđa, a nadam se da to i obrazovani predstavnici drugih europskih sredina, kao što simbolički svjedoče navedene riječi Jacquesa Le Goffa, sve jasnije prepoznaju kao temeljnu odrednicu hrvatske kulture.

Koliko to znači europskim političarima, ovisi o njihovoj kulturološkoj obrascu.

Split, 9. svibnja 2005.
Dan Europe

MEĐUNARODNI SUSRETI I IZVJEŠĆA

Za predsjednika MPEU izabran Alain Terrenoire

U Europskom parlamentu u Strasbourgu održana je 11. prosinca 2004. Opća skupština međunarodne Paneuropske unije, na kojoj se nakon 31 godinu mandata dr. Otto von Habsburg povukao s mjesta predsjednika te je izabran za počasnoga predsjednika. Za predsjednika je izabran Alain Terrenoire iz Francuske.

Prije Opće skupštine održana je sjednica proširenoga predsjedništva PEU-a koju je vodila glavna tajnica Walburga Douglas. Gerard Bokanowski iznio je uvodno tumačenje promjena statuta. Pročitana je Rezolucija o Ukrajini koju su predložili Stephan Baier i Bernd Posselt. U raspravi su sudjelovali Posselt, Bučar, Bokanowski, Ježić, Topić, Boškov, Alner, De Loncle, Terrenoire, Waggonig, Voss. Uz male promjene formulacija, Rezolucija je predložena skupštini na usvajanje. Provedena je rasprava i o drugim rezolucijama. Zaključeno je da će se inicijativa Slovenske Paneuropske unije predložiti Općoj skupštini kao obavijest.

Skupštinu je otvorio i pozdravio predsjednik dr. Otto von Habsburg. Potom je austrijski veleposlanik u ime ministrice vanjskih poslova uručio počasno odlikovanje Republike Austrije za izvanredne zasluge grofici Walburgi Douglas u povodu 15. obljetnice rušenja željezne zavjese i zida podjele Europe. Austrija je proširenjem Europe iz rubne pozicije ušla ponovno u središte.

Walburga Douglas zahvalila se u svoje ime i u ime obitelji. Spomenula je kako je studirala pravo u Salzburgu. Austrija je prva zemlja koja je obilježila povijesni događaj, paneuropski piknik. Paneuropa je cijela Europa, a piknik u Šopronu 18. kolovoza 1989. bio je dokaz takve težnje.

Predsjednik Otto von Habsburg zahvalio je svima na velikom događaju, te posebice istaknuo važnost da se obilježi nešto čudesno što se dogodilo u ponovnom spajanju Europe. Tada je postojao veliki rizik zato što je Mađarska bila u to doba član Varšavskog pakta. On je molio Walburgu da ga zastupa jer sam nije smio otići u Mađarsku radi Rusa.

U izvještajnom govoru predsjednik je potom obrazložio svoj prijedlog da se povuče s mjesta predsjednika radi starosti (93 godine). Unatoč tomu što su mnogi tražili da još ostane na dužnosti, inzistirao je ovaj put da se bira predsjednik zato što se sjeća krize kada je umro utemeljitelj. Tada nije bilo jednostavno izaći iz zamršene situacije. U međuvremenu je PEU napredovao i zato je zahvalan što danas može predložiti nekoga tko je doista pravi paneuropejac i kršćanin. On dolazi iz paneuropske dinastije, djed i otac bili su paneuropejci. Htio je odmah iznijeti svoj prijedlog, ali ga je prekinula glavna tajnica pa je rekao kako je lijepo imati mudru glavnu tajnicu.

Izvjeshće o petogodišnjem radu

Slijedilo je izvješće W. Douglas. Izložila je ukratko što se događalo posljednjih pet godina. U Bugarskoj je utemeljena Paneuropska unija, izabrana je perspektivna predsjednica Gergana Grančarova, koja je ujedno zamjenica ministra vanjskih poslova. U Rumunjskoj se dogodio novi životni eliksir za paneuropski pokret, prof. Popa. Španjolska također ima jaku Paneuropsku uniju. Organizacije u srednjoj Europi dokazale su da imaju prave partnere. Mađarski i slovenski PEU napravili su veliki pomak. Postoje mnoge koje nije spomenula, ali i neke koje su posljednjih godina zakazale. Zahvaljuje rizničaru za veliki posao u nastojanju da osigura osnovno financiranje za zajedničke pothvate. Ponovno je uspjelo mladež zainteresirati za paneuropsku ideju. Panalpski susret u Tirolu u siječnju pokazao je snagu mladeži, a sljedeće je godine 5. panalpski susret. U svibnju posestrimska mladež HPEU-a organizira skup Pan-Mare.

Hrvatska 2007. - nazvan je projekt u cijeloj Europi da bi se pokazalo važnost kako se Hrvatska skupa s Bugarskom i Rumunjskom pridruži EU-u. Zahvalila je međunarodnom predsjedniku što je zapisao na svoju zastavu da i Hrvatska postane što prije član EU-a. Svaka zemlja ima pravo na članstvo i inte-

graciju u zajedničkoj Europi. Posljednjih je pet godina bilo vrlo uspješno, ali je bilo i velikih izazova. Nakon događaja posljednjih pet godina pokazuje se potreba za paneuropskom organizacijom. Europa je također vrijednosna zajednica - supsidijarnost, osobna sloboda i obitelj. Treba izgraditi jedinstvenu europsku mrežu, povezati od sjevera kontinenta do Portugala. Prvoga se svibnja EU proširila. Sve što je postignuto poticaj je za još angažiraniji rad dalje, nove organizacije i delegate.

Rizničar Dirk Voss iznio je financijsko izvješće za razdoblje 1999. - 2004. Prihodi su se više nego upeteteročili s 28.000 eura 1999. na 157.000 eura 2004. Rashodi su se povećali s 24.000 na 154.000. eura. U raspravi je Habib de Loncle primijetio da nedostaje paneuropska organizacija u Portugalu. Smatra da bi tu trebali nešto učiniti članovi Interparlamentarne skupine. Također je pitanje o Irskoj. Ukazao je na zaključak Francuske paneuropske unije o geografiji Europe.

Kao najstariji po stažu u Predsjedništvu već 28 godina, Posselt je odao počast predsjedniku. Izložio je kako se razvila mladež i protumačio povijesnu pozadinu otkako je Otto biran za predsjednika i u čemu je on sudjelovao, od osnivanja Parlamenta 1979. Kada je Otto prvi put biran u Parlament pitali su se u CSU je li idealan kandidat i hoće li izdržati cijeli mandat jer je 68 godina star. Ne samo da je izdržao taj mandat, nego je 20 godina bio najaktivniji te i danas šest godina kako nije više u Parlamentu pokazuje iznimnu poduzetnost. Predsjednik je zahvalio i naglasio kako on nije sam djelovao, nego je činio uz pomoć svih.

Stefan Bethlen također je zahvalio predsjedniku Ottu von Habsburg. Napomenuo je kako bi on dobio veliku potporu da se dao nagovoriti za kandidata za državnog poglavara. Zahvalio je i glavnoj tajnici za Šopron i ostale zasluge.

Izbori

Nakon glasanja za razrješnicu svih članova dosadašnjih tijela PEU-a Gerard Bokanowski obrazložio je prijedlog promjene statuta koji je glasanjem prihvaćen. Predsjednik Otto von Habsburg predložio je za predsjednika nekoga tko je vrlo kvalificiran. Ustvrdio je kako Alain Terrenoire predstavlja stožer paneuropskoga pokreta i potječe iz paneuropske obitelji, prožete europskom idejom. Idealizam je nužna pretpostavka za dužnost predsjednika.

Jednoglasno je izabran za predsjednika Alain Terrenoire koji se zahvalio svima na povjerenju.

Pri izboru 14 članova Predsjedništva predloženo je 19 kandidata, od kojih su 13

u prvom krugu dobili natpolovičnu većinu: Dirk Voss 169, Mislav Ježić 167, Bernd Posselt 156, Gerard Bokanowski 153, Ingo Friedrich 153, Karl von Habsburg 152, Walburga Douglas 143, Marco Pons 134, Andrej Rahten 125, Gergana Grančarova 117, Stephan Bethlen 116, Julien Vanderbeeken 109, Rainhard Kloucek 107. U drugom krugu od 6 kandidata izabran je Rudolf Kučera, a nisu izabrani Adolfo Morganti, Adriana Usiglio, Juraj Alner, Huan Daniel Waggonig.

Otto von Habsburg izabran je za počasnog predsjednika, a Habib de Loncle izabran je za počasnog člana Predsjedništva.

Nakon Skupštine održana je konstituirajuća sjednica Predsjedništva na kojoj su izabrani za potpredsjednike Walburga Douglas (prva izvršna potpredsjednica), Gergana Grančarova, Mislav Ježić i Ingo Friedrich. Glavni tajnik nije izabran jer u glasovanju između dva kandidata nijedan nije dobio natpolovičnu većinu. Rainhard Kloucek dobio je 7, a Gerard Bokanowski 6 glasova. Predsjednik Terrenoire odgodio je daljnje glasovanje za sljedeću sjednicu.

Večera je bila u restoranu „Au Pont St. Martin“ u Maloj Francuskoj. Za vrijeme večere podijeljeni tabori u glasovanju tražili su savjete ponajviše od Mislava Ježića. Drugoga dana, u nedjelju 12. prosinca, rad Skupštine započeo je u 9 sati misom koja je održana u istoj dvorani WIC200 Europskoga parlamenta. Misu s čitanjima na latinskom, francuskom i njemačkom jeziku s čitanjima i molitvama na ruskom, poljskom, hrvatskom, španjolskom, engleskom i makedonskom predvodio je svećenik iz Poljske.

Paneuropa treba biti avangardan pokret, ali mora imati dušu

U radnom dijelu pod predsjedanjem Alaina Terrenoire, Walburga Douglas, Gergane Grančarove i Mislava Ježića pročitana je Rezolucija o europskom ustavu na francuskom jeziku. Izlagao je Habib de Loncle. U raspravi je bilo riječi o francusko-njemačkom pomirenju, kršćanstvu i Bogu u ustavu. Spomenuta je u Rezoluciji Hrvatska s prijedlogom da uđe skupa s Bugarskom i Rumunjskom u Europsku uniju. Nakon rasprave u kojoj je sudjelovalo 10-15 govornika, Habib de Loncle sažeo je komentare, neke argumente prihvaćajući a neke odbijajući. Rezoluciju je predsjednik Terrenoire stavio na glasovanje i prihvaćena je. Jedna je rezolucija povučena, a Rainhard Kloucek dostavio je svoju rezoluciju skupštini na znanje. Rezolucija o Ukrajini prihvaćena je uz nekoliko suzdržanih glasova. Rezolucija Claudea Empereura prihvaćena je također jednoglasno.

Predsjednik Terrenoire održao je završni govor. Izrazio je nadu da će uz pomoć svih uspješno nastaviti voditi nasljedstvo od 31 godine predsjedavanja dr. Otta von

Habsburg. Svi su Europljani ponosni na ono što je on učinio za europsko jedinstvo. Nikada se ne može dovoljno zahvaliti za ono što je učinio za sve i za PEU. Zahvalio je također Habibu de Loncleu. Pozdravio je i sudjelovanje Adama Fergusona iz Engleske u nadi da će se više Engleza uključiti u rad PEU. Zahvalio se također njemačkim kolegama koji su ga u Budimpešti predložili za predsjednika, to shvaća kao njihov dar. Spomenuo je utemeljitelja paneuropskoga pokreta Coudenhove-Kalergija. Sretan je što može surađivati dalje s uvažanim dopredsjednicima i članovima predsjedništva. Puno toga danas treba zahvaliti djelu Walburge Douglas što je PEU tako uspješan. Treba raditi skupa u skladu sa svima. Ići će u posjete svima u nastojanju za što više kohezije, harmonije i suradnje, svi kao jedna obitelj s velikom solidarnošću. Treba pokrenuti PEU u Portugalu, Engleskoj, Norveškoj, Grčkoj, Cipru, Poljskoj, Malti, Nizozemskoj i drugim susjednim zemljama u Europi. PEU je podupirao mir i francusko-njemačko pomirenje, danas podupire zajedničko tržište, ima prigodu postići proširenu Europu, veću od one koju je Coudenhove-Kalergi promatrao. Potreban je statut Europe. Velik je napredak učinjen. Europa je budućnost. Rusiju ne treba promatrati kao neprijatelja Europe. Ne mora se voljeti vlada u Rusiji, ali to je susjed koji je tu. Treba poticati Ruse na napredak u demokraciji za njihovo i opće dobro. Turska je predložena kao specijalni partner Europe. Treba činiti više za Srednju i Istočnu Europu. Posebice ističe Sredozemlje. Paneuropa treba biti avangardan pokret, ali mora imati dušu. Tu je kršćanstvo. Tu su korijeni Europe.

Na kraju je Walburga Douglas zahvalila na nadahnutom govoru koji ukazuje na budućnost. Fotografiranjem starih i novih članova Predsjedništva završen je rad Glavne skupštine.

Prof. dr. sc. Pavo Barišić

ANDECHS, Bavarska Različitost kao problem

Ovo je bila tema 24. europskih dana koje je u suradnji s CIFE-om organizirao PEU Njemačke 15./16. listopada 2005. u samostanu Andechs u Bavarskoj.

U hrvatskoj delegaciji u Andechsu su bili: predsjednik HPEU-a prof. dr. Pavo Barišić i Vladimir Vadjon, glavni tajnik HPEU-a.

Kao i mnogo puta do sada, Paneuropska unija Njemačke organizirala je vrlo zanimljiv skup na koji se odazvalo više od 120 paneuroljana iz raznih zemalja. Skup je počeo predavanjem o povijesnoj temi "Hedwiga od Šlezije i Gertruda od Mađarske – dvije stanovnice iz Andecha u tuđini", studentskog direktora i autora knjige Wolfganga Schüle. Moderator na skupu bio je dr. Dirk Voss, medijski menadžer i predsjednik PEU-a Ba-

varske. Na početku je posebno pozdravio delegaciju PEU-a Hrvatske i čestitao joj na dobivanju datuma za pregovaranje Hrvatske i EU-a, što su svi pozdravili burnim pljeskom.

Drugi dan, 15. listopada, izlagali su: dr. Stephan grof Bethlen, predsjednik PEU-a Mađarske, a tema je bila: "Između stareuropske raznolikosti i jakobinskoga izjednačavanja naroda i narodnih skupina u Europi". Dr. Otfried Kotzian, sudetsko-njemački povjesničar govorio je o temi s naslovom: "Moravska, Bukovina i Galicija, pokušaj izjednačavanja nacionalnosti u staroj Austriji", a prof. Christoph Pan sa Sveučilišta u Innsbrucku: "O dostojanstvu malih zavičaja, jezika i kulture u kontinentalnim velikim demokracijama".

Nakon svakoga izlaganja, koje su sudionici pozorno slušali, bilo je i dosta pitanja nakon kojih su odgovori dodatno pojasnili neke nedoumice i probleme.

Sudionici 24. europskih dana završili su subotnji rad posebnom kulturnom predstavom "Tužbalice s obale Crnoga mora - kao glazbeni i literarni odgovor na gubitak domovine" u izvođenju kulturnoga društva, članova potomaka maloazijskih pontoskih Grka, izbjeglih za vrijeme Prvoga svjetskoga rata, koji danas žive i rade u Münchenu.

Nedjeljni program započeo je sv. misom, posvećenoj Sv. Hedwigi, u prekrasnoj samostanskoj crkvi. Sv. misu celebrirao je augsburški biskup dr. Walter Mixa.

Forum: „Raznolikost kao problem - protjerivanje kao rješenje“

Poslije je nastavljen program u forumu koji je nosio naslov "Raznolikost kao problem - protjerivanje kao rješenje?" Izlagaci na tom forumu bili su: biskup dr. Walter Mixa koji pledirao da razarajući nacionalizam zamijeni kršćanski humanizam. Kao novi augsburški biskup prvi put je posjetio Andechs (ove se godine obilježava 550. obljetnica samostana u Andechsu i 250. obljetnica od kada je crkva u Andechsu postala hodočasničkim mjestom kao i blagdan Svete Hedwige). Katolici predstavljaju 75 posto pučanstva Europskoj uniji, pa bi u toj mjeri trebali odgovarajuće pridonijeti europskomu razvoju i ujedinjenju. „Pres-tanimo s katoličkom plašljivošću i kukavičlukom i izgradimo prema uzoru na Sv. Hedwigu misionarsku crkvu s vlastitim (priznatim) mišljenjem“, poručio je biskup Mixe.

Bernd Posselt, predsjednik PEU-a Njemačke i zastupnik CSU-a zahtijevao je da se širom svijeta zabrani protjerivanje kao i prisilna asimilacija naroda i narodnosnih skupina, što podrazumijeva da svatko ima pravo na domovinu i osigurana manjinska prava. Prema podacima, više od 250 milijuna takvih je žrtava bilo u prošlom, 20. stoljeću.

Dr. Fatai Kayode Salau, politička znanstvenica iz Nigerije, voditeljica projekta interkulturalnog obrazovanja InWEnta, Feldafing, kaže kako su se afričke države formirale u okviru dekolonizacije. Stalne napetosti, najbolje ocrtava Nigerija u kojoj postoji 300 različitih nacionalnosti, a i velike su religiozne raznolikosti.

Karl Georg Gruber, povjesničar iz češke Šume, višegodišnji dopisnik južnonjemačkoga radija pri UN-u i EU-u, iznio je da se svakoga dana širom svijeta u bijegu nalazi oko 10 milijuna ljudi. Sve je manji uzrok tomu klasično protjerivanje, a sve više o egzistencijalna nužda. U "slumovima" se ne razmišlja o ljudskim pravima, već kako će čovjek sutra prehraniti obitelj.

Na ovom forumu još su govorili: senator Karl Mitterdorfer iz Narodne stranke Južnoga Tirola, zatim Teuta Durmishi, voditeljica Ureda za međunarodne odnose Sveučilišta u Prištini, Kosovo, Janet Abraham, asirska (aramijska) kršćanka, koordinatorica za Bliski istok Društva za ugrožene narode; Anastasia Dick, predsjednica Udruge protjeranih pontoskih Grka s obala Crnoga mora; dr. Dirk Voss, predsjednik PEU-a Bavorske i medijski direktor.

Vladimir Vadjon, prof.

AUSTRIJA Budućnost Paneuropske unije

Godišnja skupštine Austrijske Paneuropske unije održana je 20.-22. svibnja 2005. u Bad Leonfeldenu. HPEU zastupali su: dr. Tomislav Živković, Nevenka Nekić i Irena Kozarić.

Tema skupa bila je: Budućnost PEU-a. Glavne referate imali su: dr. Aleksander KLINAR, dopredsjednik Slovenskog PEU-a, dr. Juraj ALNER, predsjednik PEU Slovačke i Karl von Habsburg, predsjednik PEU Austrije.

Skup je održan u malom lječilišnom mjestu Leonfeldenu, 7 km od češke granice. Mjesto je prije tri godine dobilo status grada i živi od lječilišnog turizma.

Na početku pozdravne govore održali su predstavnici Paneuropske unije iz Mađarske, češke i Hrvatske. Naša delegacija pozdravila je zasjedanje ponajprije isprizama povodom spriječenosti predsjednika koji nisu mogli biti nazočni ovom zasjedanju, a potom zahvalama

PEU-u Austrije i osobno predsjedniku Karlu von Habsburgu kao i tajniku Rainhardu Klouceku za nesebično zalaganje oko statusa i prijema RH u obitelj članica EU-a. Također smo izrekli zahvalu i državnim ustanovama Republike Austrije koje podržavaju Hrvatsku u njenim namjerama. Riječi prijateljstva i zahvale uputili smo nazočnim delegacijama PEU-a susjednih zemalja – slovenskoj, mađarskoj, a isto tako i češkoj i slovačkoj. Naš trud i nastojanja da se Hrvatska prepozna kao prava članica EU-a podržani su u istupima nazočnih predstavnika te slobodno možemo reći da je Hrvatska bila možda jedna od najvažnijih tema na ovom austrijskom skupu.

Dr. Alner, predsjednik Slovačkog PEU-a naglasio je nekoliko misli: što je identitet u ovom trenutku PEU-a i mijenja li se s novim proširenjima? On ističe da je zajedničko svim članicama ostvarivanje supsidijariteta, socijalne države i posebno odgovornosti osobe i zajednice. Spomenuo je nastojanja SPEU-a u suradnji s Vladom Republike Slovačke oko prijema Hrvatske u EU.

Dr. Klinar, dopredsjednik Slovenskog PEU-a, istaknuo je sljedeće: treba prevladati nesuglasice između lijevih i desnih, zaštititi manjine, otvoriti brojne škole u raznim dijelovima Slovenije koje bi bile orijentirane u duhu PEU-a.

U raspravi je Karl von Habsburg odgovorio da se temeljne ideje PEU-a nalaze u sloganu i zastavi te ih ne treba mijenjati. Predstavnik Slovačkog PEU-a ing. Buraš istaknuo je pitanje nataliteta kao jedno od glavnih u okvirima EU-a.

U završnoj riječi K. von Habsburg podvukao je četiri, po njegovu mišljenju, krunska pitanja: proširenje EU-a, gdje je kraj i koje su to zemlje koje spadaju u EU? Argentina je europska zemlja, ali ne može biti dio, ali jedan od glavnih projekata je Hrvatska kao dio EU-a. Tu treba ubrojiti Ukrajinu, a pitanje Rusije ostaje, vjerojatno, otvoreno dok ne napusti kolonijalni prostor koji je osvojila. To je morala učiniti svojedobno i Francuska, ma kako to bilo bolno. Drugo važno pitanje je pitanje supsidijariteta i u tom smislu se Ustav EU-a mora promijeniti. Baza društvenog života mora postati obitelj. Treći važni problem je sam Ustav EU-a. U njemu treba promijeniti odnos prema religiji. Ne radi se samo o konfesijskim problemima, postavlja se pitanje odnosa prema bogu u svim religijama, a ne postoje samo tri religije na svijetu ili u EU-u.

Konačno, četvrti stožer na kojem treba graditi zajedništvo unutar EU-a je gospodarstvo. Ono ne može imati za cilj samo profit, potrebno je ugraditi etičke norme u ekonomske odnose.

Nevenka Nekić, prof.

BRATISLAVA Predsjedništvo MPEU-a

Sjednica proširenoga Predsjedništva međunarodne Paneuropske unije održana je u zgradi Ministarstva vanjskih poslova Slovačke u Bratislavi, 28.-29. svibnja 2005. Iz Hrvatske su u radu sjednice sudjelovali počasni predsjednik HPEU-a i potpredsjednik međunarodne Paneuropske unije Mislav Ježić i predsjednik Hrvatske Paneuropske unije, Pavo Barišić

Na početku je sudionike skupa pozdravio ministar vanjskih poslova Republike Slovačke. Posebice je naglasio kako je slovačka politika podupirala Hrvatsku u nastojanju da započne službeni pregovori za uključivanje u Europsku uniju. Ocrtao je dug postupak ujedinjenja koji je prošla Europa. Predsjednik PEU-a Alain Terrenoire zahvalio je ministru na pozivu i gostoprimstvu. Izrazio je uvjerenje kako će se uz pomoć svestrane suradnje i hrvatski prijatelji brzo pridružiti europskoj zajednici.

Potpota Hrvatskoj

U raspravi se zastupnik u Europskom parlamentu Bernd Posselt nadovezao na temu o Hrvatskoj. Spomenuo je kako je on zajedno s kolegom iz Austrije Swobodom izvijestitelj u Europskom parlamentu za Hrvatsku. Naglasio je važnost da se učini nešto kako bi Hrvatska u lipnju mogla započeti pregovore o priključenju. Paradoksalno je u europskoj politici da u listopadu počinju pregovori s Turskom, premda ona nije ispunila uvjete. Za razliku od toga kažnjava se Hrvatska koja ispunjava sve uvjete. Zagovornici pregovora s Turskom pozivaju se na načelo - pacta sunt servanda, dokazujući da se Europska unija obvezala prema Turskoj. Međutim, Posselt je izrazio nadu kako će promjena Vlade u njegovoj zemlji, koju očekuje da će nastupiti na jesen ove godine, pomoći da se pravednije pristupi tim pitanjima.

Glavni tajnik PEU-a Austrije Rainhard Klouček postavio je ministru pitanje kako će se razvijati pitanje o Hrvatskoj i Ukrajini. Ministar je na to odgovorio da Slovačka vrlo usko surađuje s Austrijom i drugim zemljama koje se zalažu za Hrvatsku. Sljedeći tjedan Hrvatsku će posjetiti C. del Ponte. Savjetovao je hrvatskoj ministrici vanjskih poslova i europskih integracija na ministarskom sastanku u Poljskoj prošli tjedan da se poduzme sve za suradnju. Nije primjereno da započnu pregovori s Turskom a ne s Hrvatskom. U interesu je EU-a da počnu pregovori. Slovačka je zainteresirana za pomoć Ukrajini u implementaciji europskih standarda. U Ukrajini nije dobra gospodarska situacija. Narančasta revolucija bila je fascinantna, ali se euforija može preokrenuti u suprotnost. Juščenko bi morao prevladati tu tešku situaciju.

Povjerenik Europske komisije za kulturu i obrazovanje i predsjednik PEU-a Slovačke Jan Figel govorio je o tome kako se na Zapadu više govori o proširenju EU-a, dok se na drugoj strani više govori o ujedinjavanju. Istaknuo je kako se Hrvatska i Ukrajina pokušavaju pridružiti Europskoj uniji te postići iste europske standarde. Opisao je svoj posjet Hrvatskoj, Rumunjskoj i Bugarskoj u travnju 2005. Izrazio je nadu da će se u europskim institucijama prepoznati važnost priključivanja tih zemalja EU-u.

Izvešća pojedinih nacionalnih organizacija

Nakon stanke nastavio se rad podnošenjem izvješća pojedinih nacionalnih organizacija. Raspravu je započeo Juraj Alner, koji je podnoseći izvješće o radu Paneuropske unije Slovačke, između ostaloga, spomenuo kako na mjesečnim razgovorima uz čaj raspravljaju i o Hrvatskoj. Izlagali su također Stefan Bethlen o aktivnostima PEU-a Mađarske, gđa Adriana Usiglio o Italiji, Julien Van der Beeken o Belgiji i djelatnostima u Europskom parlamentu, Bernd Posselt o aktivnostima PEU-a Njemačke. Nabrojao je kongrese koje organiziraju središnjica i 16 ograna pojedinih zemalja, te mladež. U povodu izbora pape Benedikta XVI. iznio je sjećanje na izvrsno držanje paneuropejca kardinala Josepha Ratzingera u prigodi slavne prosvjedne akcije i mise pred 6000 sudionika u Olimpijshalle 1979. u Münchenu. Rainhard Klouček iznio je aktivnosti PEU-a Austrije. Na postavljeno pitanje B. Posselta o razlozima kritike politike Wolfganga Schüssela, obrazložio je svoje stajalište. U ime peteročlane delegacije PEU-a Francuske govorio je potpredsjednik Jean Claude Empereur, a dopunio ga je predsjednik Alain Terrenoire. O Švedskoj je govorila potpredsjednica Walburga Douglas.

Pavo Barišić nabrojao je djelatnost HPEU-a - od tribina i izložaba do publikacija, konferencija i aktivnosti mladeži HPEU-a. Najavio je godišnju skupštinu i skup Hrvatska 2007. te konferenciju o reformi pravosuđa

i pravnoj državi početkom veljače 2006. Spomenuo je da su pokroviteljstvo nad prvim skupom prihvatili predsjednik Hrvatskoga sabora Vladimir Šeks, a nad drugim skupom koji se organizira zajedno sa Zakladom Konrad Adenauer ministrica Vesna Škare Ožbolt. Na skupu u listopadu 2005. predstaviti će se biografija Otta von Habsburg i bit će pozvan predsjednik Vlade dr. Ivo Sanader.

Mislav Ježić opisao je političku situaciju u Hrvatskoj i naveo nekoliko primjera iskrivljene interpretacije i djelovanja međunarodnog tribunala u Haagu. Spomenuo je zamjenika haaške tužiteljice Blewita kao pripadnika srpskoga lobbyja, iznio činjenicu da je Florence Hartmann žena sina srpskoga časnika te posebice ukazao na izvor informacija u agenciji Veritas, koja kao nevladina organizacija sudu u Haagu dostavlja iskrivljene informacije. Time je htio skrenuti pozornost na potrebu da se kritički prosuđuje situacija u Hrvatskoj. Završno je ukazao na opasnost da se ohladi europski entuzijazam u Hrvatskoj i preraste u euroskepticizam.

Dalje je slijedilo izvješće o Švicarskoj koje je podnio Andre Polain. Brocquet je govorio u ime nevladine organizacije u Francuskoj Federation. Andrej Rahten izvijestio je o aktivnostima PEU-a Slovenije. Fabian je govorio o EU-u u Šleskoj. Hecht je izlagao o Mladeži PEU-a Njemačke. Završno je govorio glavni tajnik međunarodnog PEU-a Gerard Bokanowsky.

Navečer je bilo primanje za sudionike skupa u Veleposlanstvu Francuske u Bratislavi. Govor je, uz francuskoga veleposlanika, održao predsjednik PEU-a A. Terrenoire.

Drugoga dana skupa (29. svibnja 2005.), nakon sv. mise koja je održana u Isusovačkoj crkvi u središtu Bratislave, rasprava je započela iznošenjem proračun rizničara PEU-a Dirka Vossa. Za 2006. planiran je ukupni proračun međunarodnog PEU-a u iznosu od 280000 eura. Obrazložio je prijedlog da se promijeni način plaćanja članarine pojedinih nacionalnih organizacija tako da se plaća veći iznos za one koji imaju mogućnost. Tako bi se omogućilo veće povlačenje novaca iz CIFE. Zaključeno je da se sjednica proširenoga predsjedništva međunarodnog PEU-a održi 27.-28. svibnja 2006. u Sloveniji. Najavljena je kandidatura Hrvatske za sjednicu Predsjedništva u 2007. Utvrđena je sjednica Opće skupštine 9.-10. prosinca 2006. u Strassburgu. Predložen je kongres u Rimu u listopadu 2006. s dvadesetak stručnjaka iz Paneurope.

Od tri predložene rezolucije - o francuskom jeziku, o političkoj situaciji u Istočnoj Europi i o Hrvatskoj, usvojena je samo posljednja. Prijedlog rezolucije o Hrvatskoj izložila je Walburga Douglas, a nakon žive rasprave i preformulacije teksta koju je obrazložio Mislav Ježić i preveo s njemačkoga na francuski, tekst je jednoglasno usvojen. Predsjednik Terrenoire poslat će tekst rezolucije na najviše adrese Europske unije, Europ-

sku komisiju, Europski parlament, predsjedavajućega EU-a te na adresu predsjednika Vlade RH.

Prof. dr. sc. Pavo Barišić

KÖLN Paneuropa - temelji za Europsku uniju Konferencija PEU Njemačke, Köln, 3-5. lipnja 2005.

U Kölnu je od 3. do 5. lipnja 2005. održana godišnja skupština Paneuropske unije Njemačke i konferencija o paneuropskim temeljima Europske unije. Uz brojne sudionike iz Njemačke, u radu skupa sudjelovali su paneuropski gosti iz 16 zemalja. Iz Hrvatske nazočan je bio predsjednik Hrvatske paneuropske unije, a na skupu je sudjelovao i predsjednik međunarodne PEU Alain Terrenoire.

Uvodno je sudionike pozdravio Hans Kijas. Na svečanom otvaranju pozdravnim govorom nastupio je istoimeni unuk velikoga paneuropejca Konrada Adenauera. Predavanja su održali Benedikt Praxenthaler „Kršćansko i socijalno – Adenauer i duša Europe” i prof. dr. Rudolf Lill sa Sveučilišta Karlsruhe „Adenauer, Schuman, De Gasperi – utemeljitelji kao putokazi”. Završni govor održao je predsjednik PEU Njemačke Bernd Posselt. Tijekom svečanog otvaranja svirao je violinski kvartet „Gerson” iz Katovice. Nakon otvaranja skup je nastavljen druženjem u gostionici „Alt Köln” pokraj katedrale.

Drugoga dana konferencije rad se odvijao u dva foruma. Forum I. bio je posvećen temi „Europa i kultura života – granice načelnosti”. Na Forumu II. „Nakon referenduma u Francuskoj: što će biti od EU?”, uvodno je govorila potpredsjednica PEU Njemačke i bivša potpredsjednica Europskoga parlamenta Ursula Schleicher. Nabrojala je zemlje koje su ratificirale Europski ustav, naglašavajući pozitivne strane procesa. Nije sve negativno kako se dobiva dojam s dva negativna referenduma. Nisu se još izjasnile Engleska, Poljska, Malta, Litva, Cipar, Češka, Danska, Letonija. Nalazimo se usred procesa donošenja ustava koji je kompliciran i zadaje brige jer su se dvije zemlje negativno izjasnile na referendumu.

Nadbiskup Dijona prof. dr. Roland Minnerath obrazložio je da to što se dogodilo u Francuskoj iskazuje dio raspoloženja u Europi. Cijela je slika dijelom nejasna. Sve je preokrenuto jer se nije govorilo puno o ustavu nego o unutarnjim političkim pitanjima. Kriva je slika predstavljena i kroz pojačani frankocentrizam, kao da je Francuska stožer ustava, a da se ne radi o Europi. Također je pojam suverenosti bio u središtu rasprave s težom da bi mogao biti ugrožen. Krivu je sli-

ku davalo i tumačenje o liberalizaciji tržišta, zaboravljajući kako je u ustavu riječ o socijalnom gospodarstvu. Oni koji su se negativno izjasnili, zaboravili su da su sadašnji ugovori puno liberalniji nego odredbe ustava.

Postavio je pitanje gdje se nalaze razlozi i temelji za negativno izjašnjavanje. Riječ je o budućnosti koju obilježava globalizacija, uklanjanje radnih mjesta i delokalizacija. Sve su to problemi koji brinu građane. Mlada generacija nema više onoga sjećanja koje je važno za nastajanje europskoga jedinstva nakon Drugoga svjetskog rata. Danas prevladava individualizam koji često sliči ravnodušnosti. To iskazuje određenu krizu naše civilizacije. Crkva je pokušavala ohrabriti građane za pozitivno izjašnjavanje. Držale su se propovijedi u katedralama o važnosti ustava za kršćansko socijalno učenje. Ustav je u smislu izgradnje europskoga identiteta i kršćanstva. Bojazan je postojala da će se izgubiti kršćanski korijeni. Gdje se raspada ono kršćansko, nije puno preostalo.

U budućnosti treba se ograničiti na bitno. Na početku Europe bilo je katoličko kršćanstvo u temelju. Katolički univerzalizam pogon je za sjećanje na jedinstvo Europe povezano s ekumenskim pokretom Međureligijski dijalog danas je postao važan više nego ikad. Kršćani kao vjernici odgovorni su za dijalog među pripadnicima religija. Kršćanska socijalna etika važna je i postavljena na prirodnom pravu. Univerzalna je da se može razumjeti u svim dijelovima svijeta i iz njezinih vrednota može proizaći perspektiva za Europu. Ne smije se dopustiti europski pesimizam nego valja dalje raditi na ujedinjenju Europe.

U Europi vlada kriza vrednota

Član Europskoga parlamenta iz Češke Milan Hraček govorio je o stajalištu svoje frakcije u Europskom parlamentu. Većinski su podržali ustav koji nije zelen niti crven. Protiv ustava uglavnom su radikalni dijelovi frakcija i na lijevoj i na desnoj strani. Trebamo se u Europi prisjetiti kako nam je dobro i

biti odgovorni za to. Mnoge se teme guraju pod tepih. Hraček je o proširenju raspravljao na primjeru Hrvatske koja je većinski katolička zemlja. I posto stanovništva Europe - 5 u odnosu na 500 milijuna, te je kulturno i povijesno pripadala srednjoeuropskom prostoru. Hrvatska nije započela pregovore radi generala Gotovine. Kada usporedim s našim susjedima, promijenila se vlada u Hrvatskoj. Ona pokušava ostvariti određene vrednote. To je korak prema slobodi i miru. Tko je taj tko može kazati da Hrvatska ne pripada Europi?

Prof. dr. Rudolf Kučera naglasio je problem loše pripremljenoga kriterija europskoga proširenja. Oprošteno je onima koji nisu bili dovoljno pripremljeni. Zatim je najavljena Rumunjska i Bugarska, a Turskoj je obećan pristup. Sve je to bilo prebrzo za dotadašnju petnaestoglavu Europu. Učinilo se da su siromašni prijetnja za bogate. U Europi nema vrijednosnoga konsenzusa nego stanovita kriza vrednota. Lisabonska strategija morala se prije revidirati. Kada su Schröder i Chirak počeli savezništvo s Putinom to je izazvalo zabrinutost osobito u istočnim dijelovima Europe. Vodeće europske snage moraju prevladati moralni relativizam u Europi.

Identitet je taj koji određuje granice

Stručnjak za Njemačku časopisa „Figaro“ iz Francuske Jean-Paul Picaper pozvao se na Otta von Habsburga i njegovu izreku kako Europa mora organski rasti kao hrast, a ne kao američka građevina. Prosvjeđene elite Europe gradile su jedinstvo. Repolitizacija građana u Francuskoj potaknula ih je da idu na ulice i protestiraju. Postali su negativisti, nonisti – die Neinsager. Koalicija partikularnih interesa koji nemaju ništa zajedničko povezala ih je u tome da su nonisti. Više je glasovano o unutarnjoj nego o vanjskoj politici. I u nekim drugim zemljama došlo bi do negativnih glasovanja kada bi se održali – Španjolska prema ispitivanju javnoga mnijenja. Očevi ustava nisu predvidjeli rezervni izlaz za ovu situaciju. Kao da je bilo samorazumljivo da će

svi bespogovorno prihvatiti ustav. Predrasuda je mnogih da je politika lažljiva i licemjerna. Ljudi hoće bolju Europu, drugu Europu, drugu Republiku. Za neke koji su manjina Europa je neprijatelj. Pozitivno je u odbijanju da se razbila sanjarija Chiraca i Schrödera o Turskoj kao članu. Na granicama Europe nestaje i njezina duša. Može se činiti privilegirano partnerstvo s Rusijom kao i s Turskom ili Izraelom. Mnogi su se izjasnili negativno jer im se čini prebrzo proširenje i osjećaju kako nisu pitani. Zato će umjesto dosadašnjega savezništva Francuske i Njemačke ojačati savezništvo Angela Merkel - Tony Blair. Identitet je taj koji određuje granice.

Član Europskoga parlamenta Dr. Armin Laschet razložio je različite razloge odbijanja ustava. Europa treba granice i to je u Francuskoj bilo izjašnjavanje o Turskoj. Za Nizozemce to je bila generalna bojazan od proširenja. To će svakako pogoditi pitanje o Hrvatskoj, ali najbolje bi bilo za sve da se zaustavi uopće proširenje. Ako se Europa previše proširi, neće se održati. To treba poručiti onima koji previše obećavaju Ukrajini o perspektivi uključivanja. Ingrid Lottengruber naglašuje poteškoću što se prosvjeđivanje europskih građana nije činilo iz cjeline nego od pojedinih samostalnih članica. O temi ustava nije se koristio isti ustroj članaka. Zalaže se za dvojezičnost u školama od djetinjstva. Dr. Jaroslav Šonka iz Europske akademije u Berlinu opisuje posebnost političke situacije u Europi danas. Nema političke rasprave na općoj europskoj razini. U raspravi o Hrvatskoj, Ukrajini i Turskoj postoje nejasna pravila u Europskoj uniji. To zahtijeva od građana da se više time bave i temeljitije raspravljaju.

Često sudbina visi na svilenjoj niti

U popodnevnom dijelu konferencija je nastavila svečanim govorima koje su održali članovi Europskog parlamenta i predstavnici Paneuropske unije Njemačke. Alain Terrenoire govorio je o svojem boravku kao djeteta u njemačkoj obitelji. Izložio je svoja razmišljanja o negativnom izjašnjavanju Francuza o europskom ustavu. Izborna kampanja ponudila je demokratsku raspravu o ustavu. Održano je mnogo paneuropskih skupova diljem Francuske. Naglasio je nezadovoljstvo Francuza radi povećane nezaposlenosti. Većina francuskih birača odbila je ustav, ali taj poraz mora se prevladati. Kretanje svijeta ubrzava se. Velike azijske zemlje postaju sve snažnije, a i Amerika ide naprijed. Europa ne može bez njemačko-francuskoga prijateljstva i podsjetio je na veliki povijesni savez K. Adenauera i Ch. de Gaullea.

Zastupnik u Europskom parlamentu predsjednik PEU Njemačke Bernd Posselt, koji je slavio rođendan, započeo je govor podsjećanjem na paneuropski piknik od prije 15 godina. Pet dana prije toga Walburga Douglas i on bili su u Budimpešti izloženi pritisku režima

da odustanu od skupa. Sovjetska okupacijska sila bila je još nazočna u zemlji i pokazivala prijete prema Budimpešti, ako bi željela istupiti iz Varšavskoga pakta. Odlučili su ipak da se piknik ne otkaže. Laknulo im je kada je 17. kolovoza 1989. sve dobro proteklo, često sudbina visi na svilenom niti. To što se dogodilo u Francuskoj i Nizozemskoj ne mogu se tumačiti kao nezgode u pogonu. Slično se dogodilo 1929. kada su Stresemann i Briand zaključili sporazum o ujedinjenju Europe. Ali to je propalo. Tako svaka generacija ima svoje pokušaje. Europa je imala u posljednje vrijeme ratova na rubu u jugoistočnom dijelu i u području Kavkaza, ali u središtu Europe nije bilo rata. Više od dvije trećine mladih Francuza i Nizozemaca glasovalo je protiv europskoga ustava. Demokracija dopijeva u krizu. Upravo u demokraciji potrebno je vodstvo što pokazuju primjeri Adenauera, de Gasperi i Schumana. Najvažnije je promišljati kako će dalje ići proširenje. Ustavni ugovor bio je ideja da se Europi položi temelj. U proširenju mora se poštovati tri temeljna pitanja. Prvo, je li zemlja europska. Drugo, ispunjava li kriterije. Treće, je li EU dalje sposobna za proširenje.

Ustavni ugovor nije tehnokratski proizvod

Turska ne ispunjava ni jedno pitanje. Hrvatska je europska država i ispunjava sve uvjete. S 4,5 milijuna može se primiti u Europsku uniju. Bez samovolje može se jasno odrediti prema tim pitanjima. Turska i Rusija nisu europske zemlje. O tim pitanjima u Europskom parlamentu varalo se i lagalo kada su članovi PEU-a jasno postavljali pitanja. Samo jasni principi pomoći će da Europska unija povрати povjerenje građana. Ustavni ugovor odgovara tim načelima, ali nitko nije jasno građanima rastumačio te principe. Ugovor nije tehnokratski proizvod. Na vrhu je katalog ljudskih prava i ustav je kršćanski obilježen. Vidljivi su kršćanski korijeni. Europa se definira kao kulturna zajednica. Godine 2007. nada se da bi sve europske zemlje mogle ratificirati taj ustav. Europsko ujedinjenje nije samosvrha nego preduvjet za samopotvrđivanje Europe u svijetu. Više od pola milijarde stanovnika veća je zajednica od SAD-a i Rusije skupa. Ne oduzima se suverenost državama, nego Europa gubi suverenost ako ne ostvari ujedinjenje.

Prof. dr. sc. Pavo Barišić

MAĐARSKA - PEČUH

Mađarsko-hrvatske veze u zrcalu euroatlanske integracije i regionalne suradnje

S ovom temom su: Mađarska PEU, Ministarstvo vanjskih poslova Republike Mađarske, Hrvatska državna samou-

prava i Zaklada Hanns Seidel - organizirali međunarodni forum u Pečuhu, 20. studenoga 2004.

Hrvatsku delegaciju zastupali su članovi HPEU-a: N. Nekić, prof., I. Kozarić i R. Špoljarić iz središnjice, L. Benko, ing., F. Benko, M. Ramušćak i Lj. Ramušćak iz ogranka Čakovac, J. Bačić, L. Bačić, A. Bačić, prof. Mišljenac sa suprugom iz ogranka Zadar.

Program je započeo govorom predsjednice ogranka MPEU-a u Pečuhu gde Anne Grünwald te dogradonačelnika ovoga grada Zoltana Horvatha. Od predviđenih govornika nije bilo predstavnika MVP-a Republike Hrvatske, kao ni zaklade Hanns Seidel (g. Solemacher je u isto vrijeme nazočio svečanosti proslave 92. rođendana dr. Otta v. Habsburga i krštenju unuka dr. Habsburga u Budimpešti), te je o istim temama govorio predsjednik MPEU dr. Istvan grof Bethlen.

Veleposlanik Republike Hrvatske dr. Stanko Nick govorio je o temi „Hrvatsko-mađarska regionalna suradnja i euro-atlantske integracije“. Pritom je istaknuo prioritete hrvatske vanjske politike i regionalnu suradnju. Za pristupanje Hrvatske EU-u nije važan datum, nego naše ispunjenje uvjeta. Rat je nazvao „nesretnim događajem u kojem smo sudjelovali nekada svojom krivicom, a ponekad ne svojom krivicom“. Pristup EU-u zahtijeva ispunjenje tridesetak poglavlja velikoga zakonika, a do sada je završeno 80% posla. Smetnja za prijem je A. Gotovina koji je „izabrao da ide u ilegalu, a Vlada apelira da svoju istinu dokazuje u Haagu“.

Odnosi s Mađarskom nisu opterećeni problemima, ako se zanemari manji oko elektrane na Dravi. Na svim razinama odnosi su dobrosusjedski, čak više od 50 hrvatskih gradova ima prijateljske odnose s isto toliko gradova u Mađarskoj. Tako je grad Pečuh prijatelj grada Osijeka. Trebalo bi pojačati ekonomsku suradnju, dok je ona na području kulture zadovoljavajuća. Treba podržati europska nastojanja oko stvaranja regija. Na tom putu je i posjet predsjednika Sanadera Beogradu. Dogovor je sadržavao najbitnije točke: zaštita nacionalnih manjina u obje države, dogovoreno je vraćanje izbjeglica, utvrđivanje sudbine nestalih kao i povrat opljačkanoga kulturnoga blaga. Dogovor u Beogradu predviđa pomicanje srbijanske vojске s granice i dovođenje policije.

Grof Bethlen, koji je bio voditelj programa, naglasio je dobre točke govora hrvatskoga veleposlanika, ali i zamjerio što nije spomenuo nazočnost velike hrvatske delegacije na ovom skupu. Također je izrazio čuđenje da se nije spomenula pomoć koju je Mađarska pružila napadnutoj Hrvatskoj tijekom rata, kada se u Mađarskoj spominjalo čak i oružano uključivanje na strani Hrvatske. Veliki broj izbjeglica primila je Mađarska, dok su srbijanski napadi nemilosrdno razarali Vukovar i druge gradove.

Položaj hrvatske manjine u Republici Mađarskoj još treba poboljšati

O „Položaju Hrvata u Mađarskoj od 1945. do danas“ govorio je dr. Ivica Durok, sociolog, predsjednik Hrvatske manjinske samouprave u Pečuhu. Saznali smo da u Mađarskoj ima 13 nacionalnih manjina, ali nema uključenih Židova. Hrvati u ovom području nastavili su tu prije doseljenja Mađara. Najviše Hrvata danas živi po selima u slabijim uvjetima. Do izbora 1990. godine nisu manjine imale gotovo nikakvih prava. Sada postoji nezavisni zastupnik hrvatske manjine u županijskoj upravi, ali je bez osobita značenja. Politički položaj i dalje je nepovoljan. Kulturni sadržaji koji su dostupni Hrvatima svode se na škole, kulturna društva („August Šenoa“ u Pečuhu), folklorna društva, izdavačku djelatnost. Problem je što se u prošlosti dijelilo hrvatsko biće na Bunjevce, Šokce, Race, pa se ti subetnici nisu tretirali kao jedinstveno hrvatsko tijelo. Statistike kazuju o sigurnom nestanku Hrvata. Od popisa 1910. godine, kad se izjasnilo samo u Baranji 190 000 kao Hrvati, a u ostalim krajevima još 170 000, pa do 1990. kad se izjasnilo

18 000, a 2001. godine 20 000 kao Hrvati. Vjerojatno ih ima puno više, ali nisu se izjasnili zbog raznih razloga. Utjeha je da se u Ustavu Republike Mađarske Hrvati tretiraju kao konstitucijski narod.

Dr. Mijo Karagić, predsjednik Hrvatske državne samouprave govorio je o temi: „Posrednička uloga hrvatske manjine u odnosima Hrvatske i Mađarske“. Najavljen kao predstavnik konstitutivnoga naroda Hrvata u Mađarskoj, govorio je o suvremenim problemima – globalizaciji, terorizmu, vriednosti regija, potrebi novih gospodarskih poduhvata, a ne sanjarenju na romantičnim razvalinama prošlosti. Tragične posljedice komunizma još drže Istočnu Europu u poziciji zemalja drugoga reda. Odgovornost države danas je veća, ali i samih manjina koje imaju zakonsku osnovu za poboljšanje položaja. činjenica je da vlada RM od 1993. krši ustavni zakon o manjinama. Hrvati nemaju svoga zastupnika u Parlamentu. Sami Hrvati nikada se nisu ogriješili o državu u kojoj sada žive kao manjina: ratovali su za nju, radili, u pobuni 1956. bili na strani svoje zemlje, bili su lojalni. Druga nepovoljna činjenica je nebriga Republike Hrvatske za svoju nacionalnu manjinu.

Mađarska treba biti prva prijateljska zemlja koja će pomoći Hrvatskoj na putu u EU

Grof Bethlen govorio je o temi „Položaj i uloga nacionalnih manjina u europskoj integraciji“. Osvrnuo se na negativni stav Bruxellesa koji koči ulazak Hrvatske u EU, kao što je to činio i u mađarskom slučaju. Veleposlanik S. Nick nije htio o tome govoriti, na-

glasio je grof Bethlen, ali ostaje činjenica da je Hrvatska u mnogim točkama naprednija od već primljenih članica Grčke ili Španjolske. Stoga je dobro da Hrvatska traži ulazak u EU, a Mađarska treba biti prva prijateljska zemlja koja će u tome pomoći. Govorio je i o zajedničkoj prošlosti Hrvatske i Mađarske. Danas je najvažnije zaštititi Hrvatsku od lažnih obzora koje izjednačavaju nju kao žrtvu i Srbiju kao agresora te pomoći ulazak Hrvatske u EU.

Tijekom kongresa skupu se obratio i biskup Michael Mayer koji je napomenuo, kako se u Ustavu EU-a ne spominje Bog i upitao se kamo su nestali kršćani. Izmolio je molitvu za Otta von Habsburga koji je toga dana u Budimpešti slavio 92. rođendan i krštenje unuka Karla. čestitkama se pridružio cijeli skup, a grof Bethlen govorio je o značenju političkoga djela O. von Habsburga. Predložio je da se u interesu bolje suradnje osnuje radna skupina za hrvatsko-mađarsku suradnju.

Na kraju radnoga dijela sudionicima kongresa obratio se mr. Ivan Bandić, generalni konzul RH u Pečuhu. Istaknuo je dobre odnose i suradnju dvaju naroda, a potom naveo riječi dr. Habsburga s kojim je nedavno razgovarao. Tom prigodom O. von Habsburg je rekao da ne može umrijeti dok ne vidi Hrvatsku u EU.

Skupu su se u ime hrvatske delegacije obratili prof. Mišljenac iz Zadra i Nevenka Nekić, dopredsjednica HPEU-a iz Zagreba.

Tijekom boravka u Pečuhu delegacija Hrvatske posjetila je hrvatsku školu, koja djeluje od vrtića, osnovne škole i gimnazije, obuhvaćajući više od 300 učenika, kulturno društvo „August Šenoa“ kao i konzulat RH u Pečuhu. Dogovorena je suradnja s našim društvima i školom u Pečuhu u obliku pomoći knjigama, video-materijalom i zajedničkim nastupima.

Nevenka Nekić, prof.

SLOVAČKA

Budućnost Europe

Pod ovim naslovom održana je glavna godišnja skupština Paneuropske unije Slovačke i konferencija (Spišska Kapitula, 10.-12. lipnja 2005.)

Jan Figel, predsjednik Paneuropske unije Slovačke otvorio je konferenciju uobičajenim pozdravnim govorom. U ime međunarodnog predsjednika dr. Otta von Habsburga, koji je bio spriječen, došao je g. Reinhard Klouček. (Skupština je održana 11. lipnja do podne, bez gostiju koji su bili na sv. misi i u posjetu biskupu). R. Klouček u svom govoru podsjetio na viziju Europe kakvu je imao osnivač paneuropske ideje Coudenhove – Kalergi u vremenu nakon Prvoga svjetskog rata želeći mir u Europi. Tako je bilo i nakon Drugoga svjetskog rata. I tada je osnovna misao za konačni mir u Europi Coudenhove-Kalergija

bila vodilja slavnim paneuropejcima Ch. de Gaullu, Schumannu, Adenaueru. Danas je to također važno kao i tada, ali treba sagledati i opasnosti koje proizlaze iz želje „velikih“ naroda da zavladaju ostalima, svedjedno tko su i s kojeg kontinenta.

Strane, neeuropske sile, danas opet djeluju i utječu na Europu. Stoga se Europljani s pravom pitaju o tome kako će izgledati ta Europa. Da mnogo o tome razmišljaju i ozbiljno shvaćaju to pitanje, vidljivo je i iz glasačkog NE sadašnjem europskom ustavu (Francuska, Nizozemska).

Europski dokumenti moraju izražavati brigu za ravnopravnost, demokratičnost, za svekoliku Božju kreaciju

Slično po sadržaju govorio je i međunarodni predsjednik, g. Terrenoire. Osvrnuo se i na razdoblje više od 45 godina neslobode nad mnogim dijelovima (i narodima) Europe, gdje su ljudi dovedeni na minimum za preživljavanje, u stanje silnoga straha i pred vlastitim odlukama i pred slobodnim, osobnim razmišljanjem. To je razumljivo, jer su tako dugo živjeli pod užasima terora. Za sve njih su promjene tako velike i snažne da su zastrašujuće. Ne mogu se lako prilagoditi, ne mogu ih prihvatiti, osobito stariji ljudi. Mora proći mnogo vremena i treba imati hrabrosti pogledati na svoj život s nekog drugog kuta, pa makar taj značio i općenito veliko poboljšanje. No sve na svijetu se kreće i to sve brže i brže. Tako se i građani Europe moraju mijenjati istim brzim tempom, usvajati nova znanja i saznanja da ih drugi narodi s drugih kontinenata ne prijeđu.

U svemu je najvažnija solidarnost unutar Europe i Europljana, jer se bez toga izlažemo tom „vrebaju“ neeuropskih snaga. Stoga je bitno da europski dokumenti pokazuju brigu za ravnopravnost, demokratičnost, za svekoliku Božju kreaciju, u što spada svakako i briga o djeci, bolesnima, starcima, obiteljima o okolišu - zraku, vodi, svim prirodnim dobrima, »ori i fauni. U tome je budućnost kontinenta. A to su za Europljana one njemu dobro poznate i stoga prihvatljive postavke. To je ono što Europljanin želi, što očekuje od sjedinjene Europe..

Na konferenciji govorili su i predstavnici u EU parlamentu, među njima i gđa Anna Zaborska. Ona je osobito naglasila potrebu za brigom i zaštitom prirode u svim svojim oblicima. Zatim je naglasila da treba zaštititi obitelj kakva je bila tisućama godina jer je to bitno za održanje roda. U Europi je većina žena protiv oplodnje „in vitro“, barem je to tako kod onih koji znaju o čemu se tu radi i što to znači. No upravo tu bi valjalo mnogo više učiniti za poučavanje, tumačenje i razgovore na svim razinama. Ako toga nema, lako se dobiva kriva slika slušanjem samo neke zanesene stručnjake-inovatore, koji su opsjednuti svojim vlastitim pronalaskom, znanstvenom

inovacijom. To je dakako manji problem kod vjernika, kršćana i židova, pa i muslimana. Ali, na žalost, imamo mnogo nevjernika, onih koji vide samo uspjeh tehnologije. Oni su zainteresirani samo za dobrom zaradom, ili uopće zaradom, a za pravu istinu ih nije nimalo briga.

Miroslav Mikolašik se također bavio pitanjem umjetne oplodnje. Osvrnuo se i na etička pitanja te na brak istospolnih partnera, na pravo braka među homoseksualcima (ozakonjeno) i njihova odgoja eventualno usvojenoga (vlastitog?) djeteta. To se protivi osnovnom prirodnom zakonu širenja = nastavka vrste.

Milan Gala zadužen je u EU parlamentu za granice i izvan europske odnose, tj. za odnose Europe s državama izvan Europe. Vodi razgovore sa zemljama sjeverne Afrike, nekim azijskim zemljama i Karipskim otočjem. Smatra da je osnovno i neobično važno za Europu postaviti njene granice. Znati (odrediti) točno koje su zemlje granične, koje susjedne. To je veoma važno za sigurnost Europe. To, međutim, još uvijek nije jasno definirano. (Sjeverna Afrika = mediteranske zemlje, Turska).

Ustav treba služiti praktičnom životu

Zita Pleštinska govorila je o europskim vrijednostima. One moraju prije svega biti praktične prirode, jer Ustav nije vrijedan ako nije tako koncipiran da služi praktičnom životu. On ne služi teoretiziranju, ne smije biti rezultat teorijskih rasprava, filozofiranja i hipotez. U njemu mora sve biti jasno, razumljivo, shvatljivo i malom neukom čovjeku. On mora biti logičan, samo tako može biti i primjenjiv. Gđa Pleštinska smatra da imati previše velikih stručnjaka koji se time bave, a to nije od praktične koristi. Od velike struke ne vidi se na kraju ono bitno, to je kao što se kaže: Od šume ne vidiš drveća. I ona govori da Ustav mora imati u sebi ugrađenu skrb za starce, djecu, nemoćne, invalide, bolesne, trudnice itd. Ugrađeno poštovanje za svekolike ljude, bez obzira na starosnu dob, imetak, zdravstveno stanje, vjeru, obrazovanje, narodnost.

Konferenciju je završio svojim govorom predsjednik Paneurope Slovačke: Jan Figel smatrajući da postojeći EU ustav valja urazumjeti.

BOŽIĆNI DOMJENAK

Na tradicionalnom Božićnom domjenku, održanom 20. prosinca 2003., dugogodišnjem predsjedniku akademiku Mislavu Ježiću odana je dužna zahvala i predani prigodni darovi

Priredila Nevenka Nekić

IZLOŽBE I PREDSTAVLJANJA KNJIGA

Ricov, Joja

4. svibnja 2005.

STEKLIŠ U JETRIMA

Zagreb, Iros-Meditor-Prom, 2005.

Knjigu su u HPEU predstavili akademik Mislav Ježić, akademik Dubravko Jelčić, akademik Tonko Maroević, Nevenka Nekić, književnica, Milan Pišković, nakladnik, Joja Ricov, autor.

Knjiga pjesama poznatoga hrvatskoga književnika Joje Ricova donosi pjesme nastale od 1953.- 1983. O samim vrlinama ove pjesničke zbirke, kao i pjesništvu autora Ricova, rekao je jednom prigodom Nedjeljko Fabrio: "A kada pogledate što pjesnik Joja Ricov radi, onda ćete vidjeti da je to krajnje, da je to svršetak, da je to prirodni, stvarni završetak one ideje o pjesništvu koju je prije pet stotina godina započeo Marulić s Juditom..."

Ovo je apsolutno sinteza estetske i etičke poezije, jezično tvorenje neobične sintakse, krik pjesnika u samoći koja ne završava spomenute 1983. nego se proteže do danas. Ova je zbirka otrov i lijek u isti mah, spas od zlih sila i kliktaj ljepoti koju je Ricov znao pronaći čak i u danima robijanja na otoku Grguru.

Bilosnić, Tomislav Marijan

15. prosinca 2004.

POLLOCKOVA SVJETLOST

izložba ulja na platnu, posvećena Pollocku

Trideset peta izložba pisca i slikara posvećena poznatom svjetskom slikaru, potraga je za svjetlošću kao dominantni ovih arabskih platna. Slika mora biti oslobođenje, duševni utješitelj, carstvo izniklo iz unutrašnje dinamike duha, govorio je Pollock. Tako se Bilosnić odazvao u svom rasprsnuću trobojnoga crno-bijelo-crvenoga svijeta koji mu dopušta krajnju apstrakciju. Temperamentan južnjački eros slikara Bilosnića donio je vlastitu reinkarnaciju i odu svom uzoru.

Ana Marija Botteri Dini Peruzović

VELIČANSTVENI SNOVI

Ulja na platnu

Samosvojno i osobito slikarstvo izraslo na temeljima prerafaelskoga kao i secesijskoga traga, donijelo je niz idealiziranih portreta ženskih likova. To je vječna tema njena slikarstva, u kojem su likovi nalik na Venere s Kitere, urasli u »orealne mreže, plavilo neba i mora, koje je domovina slikaričina rođenja i življenja. Slikarica je odana poklonica ljepote, poetike i figurativnosti, ali uvijek izgovara legendu, literarnu zgodu, idealiziranu i personificiranu, odijeljenu od ovoga svijeta. I tu je metafizika i fantastika uzela mjesto figuraciji: sve su to apstraktni vrtovi harmonije, puni glazbe, radosti i neke sjete za promičućim vremenom.

Marušić, Ivan

14. lipnja 2005.

LICA I KRAJOLICI

Mladi slikar iz klase profesora đure Sedera predstavio se nizom ulja s temama juga. Uz svoje bavljenje opremom knjiga, ilustriranjem i grafičkim dizajnom, javlja se na ovoj izložbi neoimprisionističkim, gotovo emocionalnim odnosom prema boji i potezu, na tragu hrvatskih slikara Babića ili Miše. Neki pokušaji vode k apstrakciji ili nadrealizmu, ali za sada osvaja način sažimanja krajolika i ljudskih likova u njima na poentilističkim i blistavim dionicama vedrine.

Andrijanić, Ivan

28. listopada 2004.

U POTRAZI ZA IZGUBLJENIM VREMENOM

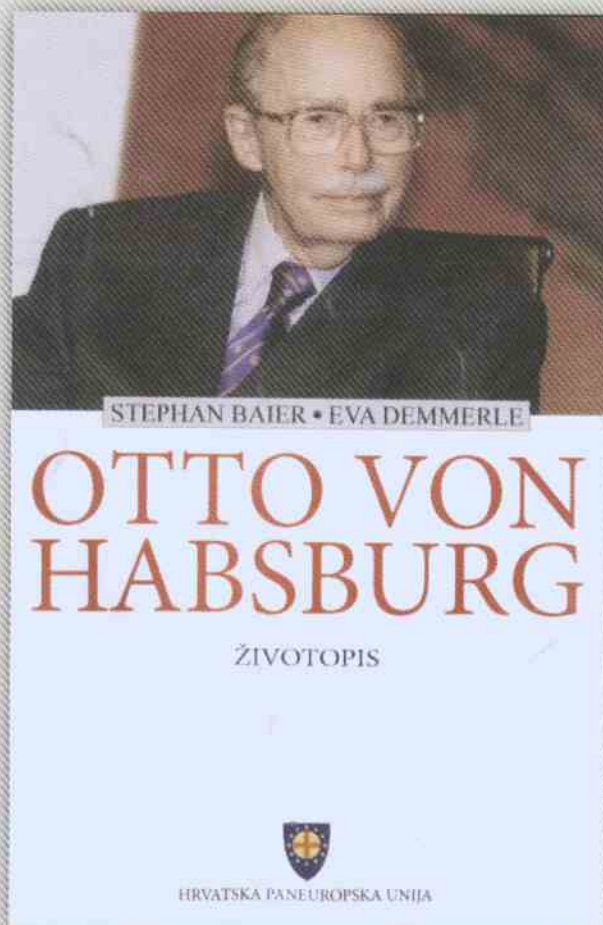
Naziv ovoga slikarskoga uprizorenja mogao je biti i lice melankolije ili šutnja prostora i vremena. Mladi slikar Andrijanić upravlja emocije prema metafizičkom realizmu, gasi strast boje u smeđim tonovima, sanja zagrebačke zidove koje očito nosi u sjećanjima. Grad je njegova pozornica gdje on izgovara svoj morfološki i mistični tekst, lazurno prostrt platnima, slike izranjaju iz unutarnje, tihe, tenebrozne, gotovo barokne prigušenosti. Sve postaje lirski tišina, a svaki detalj nekoga starog i zanemarenog drvenog ulaza, može biti dostojna tema.

17. ožujka 2005.

NOVIJA
IZDANJA
HRVATSKE
PANEUROPKE
UNIJE

Stephan Baier-Eva Demmerle
OTTO VON HABSBURG - ŽIVOTOPIS
Prijevod: Jasna Čmelić, prof.

Jedinstveni izvori: dosad neobjavljeni dokumenti i mnogobrojne fotografije iz privatnog arhiva obitelji Habsburg omogućuju nam prvi put baciti pogled iza kulisa jednoga jedinstvenog života. Ova knjiga širokom čitateljstvu može zorno i detaljno prikazati povijesne događaje koji se u velikoj mjeri tiču i same Hrvatske, počam od posljednjih godina vladanja cara i kralja Franje Josipa I., vjenčanja nadvojvode Karla i princeze Zite Bourbon Parme, roditelja nadvojvode Otta, izbijanja Prvog svjetskog rata i uništenja Austro-Ugarske Monarhije sve do danas. Prikazana su sva razdoblja bogatog života nadvojvode Otta i njegove obitelji, brojni povijesni događaji kojima je bio kako svjedokom, kao i sudionikom.

Moderno opremljena knjiga formata B5, obujma 500 stranica i dodatkom s više od stotinu c/b i kolor fotografija, tvrdo ukoričena, predlist i zalist zemljovid, ovitak, šivano.

Cijena 320,00 kuna

Richard Coudenhove-Kalergi
TOTALITARNA DRŽAVA –
POTPUNI ČOVJEK
Prijevod: Vladimir Vadjon, prof.
Knjiga je formata 14x20,5 cm,
obima 192 stranice, tiskana
na finom offsetnom papiru,
broširani uvez.
Cijena 95,00 kuna

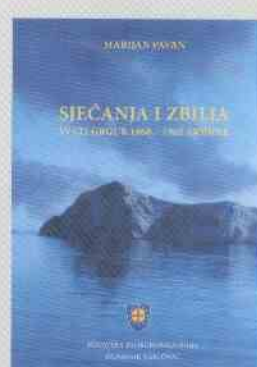
Richard Coudenhove Kalergi
PANEUROPA
Prijevod: dr. Mate Križman
Knjiga je formata B5, obujma
160 str. broširana, korice kolor.
Cijena 140,00 kuna

Stephan Baier
KAKVA EUROPA
Prijevod: Jasna Čmelić, prof.
Knjiga je formata 14x20,5 cm,
obima 182 stranice, tiskana na
finom offsetnom papiru, broširani
uvez.
Cijena 95,00 kuna

Nevenka Nekić
DANI U DANSKOJ
Ljeta 2002.
Knjiga je formata 16x20,5 cm s
fotografijama u boji. Meki uvez 56
stranica.
Cijena 74,00 kuna

Marijan Pavan
SJEĆANJE I ZBILJA
Sveti Grur 1960.-1962. godina
Zagreb, Hrvatska Paneuropska
unija - Ogranak Karlovac
Knjiga je formata 14x20,5 cm s
fotografijama u boji. Meki uvez.
124 stranice
Cijena 120,00 kuna

Vaše narudžbe možete dostaviti na adresu:
HRVATSKA PANEUROPSKA UNIJA
Jurišićeva 1a, 10000 Zagreb ili na
tel.: 01/4813 451, fax: 01/ 48 13 453,
e-pošta: hpeu@zg.t-com.hr

**Radostan Božić i blagoslovljenu 2006. godinu
želi Vam Hrvatska Paneuropska unija**